

Rapportage Typegoedkeuring Woningconcepten Fase 2

Provincie Gelderland

CONTACTGEGEVENS

Opdrachtgever

Provincie Gelderland
Markt 11
6811 CG Arnhem

Persoonsgegevens

Gijs Pelgrom
+31 (0) 6 46 38 22 94
g.pelgrom@gelderland.nl

Opdrachtnemer

BouwQ B.V.
Science Park Eindhoven 5228
5692 EG Son
+31 (0) 499 36 54 40
www.bouwq.nl

Persoonsgegevens

Sue Ellen de Nijs
+31 (0) 6 20 89 29 81
sue-ellen.denijs@bouwq.nl

IJsbrand van Straalen
+31 (0) 6 51 36 16 30
ijsbrand.vanstraalen@tno.nl

SAMENVATTING

In 2023 is een deskresearch uitgevoerd die antwoord heeft gegeven op de vraag hoe typegoedkeuring van woningconcepten kan bijdragen aan het realiseren van de woningbouwopgave. Conclusie is dat typegoedkeuring op basis van de Erkende kwaliteitsverklaring de meeste impact levert op versnelling. Daarnaast is naar voren gekomen dat naast de bouwtechnische toetsing, ook een mogelijke versnelling te vinden is in de Omgevingsplanactiviteit en potentie gezien wordt in regionale samenwerkingsverbanden. Om deze conclusie nader te onderbouwen is een vervolgonderzoek ingezet in de vorm van zogenaamde fieldlabs. Deze fieldlabs zijn uitgevoerd in de vorm van gesimuleerde situaties waarbij is aangenomen dat er gewerkt wordt met een conceptuele woning welke typegoedkeuring heeft. De volgende fieldlabs zijn opgesteld en uitgevoerd:

Fieldlab 1: Validatie impact typegoedkeuring

Fieldlab 2: Randvoorwaarden voor omgevingseisen

Fieldlab 3: Potentie van regionale samenwerking

Bij de fieldlabs is een gevarieerde groep deelnemers aanwezig geweest waarbij conceptaanbieders, initiatiefnemers, gemeenten en kwaliteitsborgers hebben deelgenomen. De fieldlabs zijn in diverse rondes uitgevoerd om op deze manier de deelnemers kennis te laten maken met typegoedkeuring en mogelijke belemmeringen en andere onduidelijkheden in het proces vast te stellen. In deze rapportage zijn de resultaten vanuit de diverse fieldlabs gepresenteerd om de conclusies uit de deskresearch te valideren en aanvullende belemmeringen vanuit de praktijk op te halen.

Vanuit de fieldlabs zijn zowel overkoepelende als losstaande conclusies getrokken. Uit alle drie de fieldlabs blijkt dat de huidige kennis en acceptatie van typegoedkeuring van woningconcepten, de Erkende kwaliteitsverklaring en certificering nog beperkt is. Het zijn relatief onbekende onderwerpen wat vervolgens zorgt voor onvoldoende vertrouwen in het proces, wat een belemmering voor de optimale benutting van typegoedkeuring met zich meebrengt. Daarnaast speelt capaciteit een rol binnen de doelgroepen, waar het risico ontstaat dat projecten met typegoedkeuring gelijk behandeld worden als de reguliere projecten en hierdoor niet de beoogde versnelling behalen.

Naast deze overkoepelende conclusies zijn de volgende losstaande conclusies per onderdeel naar voren gekomen:

Fieldlab 1: Validatie impact typegoedkeuring. In fieldlab 1 is naar voren gekomen dat de onderzochte doorlooptijd in de deskresearch van vier dagen haalbaar is. 50% van de deelnemende groepen heeft deze versnelling behaald na het stellen van diverse voorwaarden. Vervolgens is naar voren gekomen dat de huidige wettelijke termijnen voor de beoordeling door de gemeente als minimaal in plaats van maximaal worden aangehouden. De redenen welke hiervoor gegeven worden is onwetendheid en veiligheid als gevolg van het capaciteitstekort. Vanuit het fieldlab kan geconcludeerd worden dat over de totale benodigde capaciteit voor één woning een reductie van de benodigde capaciteit van 30% plaatsvindt. Hierbij werd benoemd dat er vaak meerdere personen nodig zijn voor de toetsing en de administratieve afhandeling. Indien de administratie bij projecten met typegoedkeuring met betrekking tot het verzenden van bevestigingsbrieven wordt verminderd of vervalt, wordt hier een extra besparing in capaciteit behaald. Voor het laatste deel van de validatie is gebleken dat voor de validatie van de kostenbesparing is meer informatie benodigd dan opgehaald in de fieldlabs.

Fieldlab 2: Randvoorwaarden voor omgevingseisen. In fieldlab 2 is naar voren gekomen dat een grote versnelling behaald kan worden in de Omgevingsplanactiviteit, zowel voor conceptueel bouwen als

voor traditioneel bouwen. De versnelling kan behaald worden door meer voorbereidend contact te hebben en op deze manier van elkaar op de hoogte te zijn over de verwachtingen en wensen. Daarnaast kan harmonisatie in het stedenbouwkundige plan en op het gebied van welstand een grote rol spelen in de versnelling van het Omgevingsplanactiviteit. Door deze harmonisatie zijn de verwachtingen vanuit de gemeente of Provincie bekend en kan beter ingespeeld worden op de indiening van concepten.

Fieldlab 3: Potentie van regionale samenwerking. Fieldlab 3 heeft laten zien dat er potentie is voor het opstarten van regionale samenwerkingsverbanden. De belemmeringen welke gezien worden voor het laten slagen van regionale samenwerkingsverbanden zijn gelijk aan de belemmeringen welke worden gezien voor typegoedkeuring. In het fieldlab is door de aanwezige partijen aangegeven dat een stimulatie voor deze manier van werken door de Provincie kan bijdragen aan het laten slagen hiervan.

De projectgroep adviseert om met de diverse partijen die een bijdrage kunnen leveren aan de bekendheid en bewustwording op het gebied van typegoedkeuring in gesprek te gaan. Op deze manier kan een plan opgesteld worden om de kennis en bewustwording op een gelijke manier in dezelfde taal te vergroten. Daarnaast wordt geadviseerd om het onderwerp podium te geven op diverse congressen en lezingen waar de desbetreffende doelgroepen (conceptaanbieders, initiatiefnemers, gemeenten en kwaliteitsborgers) aanwezig zijn. Als laatste kan het opstellen van begeleidende stukken vanuit overkoepelende organisaties ervoor zorgen dat typegoedkeuring overal op dezelfde manier geïmplementeerd wordt en dezelfde taal gesproken wordt.

Naast de kennisdeling en vergroten van de bewustwording vanuit overkoepelende organisaties, is het mogelijk dat dit onderwerp verder getrokken gaat worden vanuit de markt. Gedurende het onderzoek zijn diverse partijen naar voren gekomen welke aangeven actief bezig te zijn op het gebied van conceptueel bouwen en typegoedkeuring. Voorbeelden hiervan zijn het onderzoek van TNO naar "Geïndustrialiseerd en productmatig werken in de gebouwde omgeving" en diverse initiatieven voor werkgroepen vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Ook hebben diverse gemeenten en woningcorporaties aangegeven actief bezig te zijn of te willen gaan zijn met conceptueel bouwen, typegoedkeuring en/of regionale samenwerkingsverbanden. Zo heeft de gemeente Arnhem aangegeven in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen een effectief publiek-private samenwerking te hebben opgezet rondom Conceptueel Circulair Bouwen en heeft een onderzoek gestart in samenwerking met de GMR hoe het begin van planvorming rekening te houden met en meer te sturen op conceptuele bouw en ontwikkeling.

Voor extra informatie met betrekking tot typegoedkeuring wordt verwezen naar de rapportage van het uitgevoerde deskresearch en de factsheet "Typegoedkeuring Woningconcepten". De samenvatting van het deskresearch en de factsheet zijn terug te vinden in bijlage 1 en 2 van deze rapportage en online op de website van BouwQ.

BEGRIPPENLIJST

Typegoedkeuring

Een procedure waarbij een bevoegde instantie na controle bevestigt dat een herhaalbaar woningconcept voldoet aan de toepasselijke eisen van het Besluit bouwwerken leefomgeving en de eisen gesteld aan de conformiteit van realisatie [1]. Jaarlijks worden audits uitgevoerd om te borgen dat aan de eisen voldaan blijft worden.

Erkende Kwaliteitsverklaring

Een Erkende Kwaliteitsverklaring (EKV) toont aan of een bouwproduct aan de bouwtechnische eisen in het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) voldoet [2].

2D woningconcept

Woningen welke met in de fabriek gemaakte onderdelen worden geassembleerd op de bouwplaats [3].

3D woningconcept

Woningen welke bestaan uit modules welke geassembleerd zijn in de fabriek en als één geheel op de bouwplaats worden geplaatst [3]. Een woning kan uit meerdere modules bestaan welke gemonteerd worden op de bouwplaats.

Regionale samenwerkingsverbanden

Een samenwerking wanneer ten minste twee Nederlandse overheden participeren, waarvan minstens één decentrale overheid, en het is vastgelegd dat het om een samenwerking gaat [4].

INHOUDSOPGAVE

Contactgegevens	1
Samenvatting	2
Begrippenlijst	4
1 Projectomschrijving	6
2 Aanvullende informatie ten behoeve van fieldlabs	7
2.1 Omgevingswet en Wkb	7
2.2 Instrumentaanbieders	7
2.3 Erkende kwaliteitsverklaring	8
2.4 Omgevingsplanactiviteiten	8
2.5 Regionale samenwerkingsverbanden	9
3 Fieldlabs	10
3.1 Indeling fieldlabs	10
3.2 Casussen en standaardprocessen	12
4 Fieldlab 1: Validatie impact typegoedkeuring	13
4.1 Opbouw fieldlab 1	14
4.2 Resultaten fieldlab 1	15
4.3 Kostenanalyse	17
4.4 Conclusie	17
5 Fieldlab 2: Randvoorwaarden voor omgevingseisen	20
5.1 Opbouw fieldlab 2	20
5.2 Resultaten fieldlab 2	21
5.3 Conclusie	28
6 Fieldlab 3: Potentie van regionale samenwerking	29
6.1 Opbouw fieldlab 3	29
6.2 Resultaten fieldlab 3	30
6.3 Conclusie	33
7. Conclusie en advies invulling vervolgaanpak typegoedkeuring	34
8. Bibliografie	36
Bijlages	37
Bijlage 1. Samenvatting deskresearch fase 1	37
Bijlage 2. Factsheet deskresearch fase 1	39
Bijlage 3. Feedback klankbordgroep meeting #1	46
Bijlage 4. Feedback klankbordgroep meeting #2	52
Bijlage 5. Interview TIS	59
Bijlage 6. Interview TÜV NORD Nederland	60
Bijlage 7. Voorbereiding fieldlabs	61
Bijlage 8. Inge vulde procesborden fieldlab 1	62
Bijlage 9. Inge vulde procesborden fieldlab 2	74
Bijlage 10. Vragenlijsten met betrekking tot fieldlab 2	78
Bijlage 11. Vragenlijsten met betrekking tot fieldlab 3	82

1 PROJECTOMSCHRIJVING

Het traject van vergunningverlening door gemeenten vergt veel tijd en aandacht van ambtenaren, initiatiefnemers en bouwers. Dit leidt tot stagnerende vergunningstrajecten. In april 2022 pleitte Martin van Rijn, voorzitter van de vereniging van wooncorporaties Aedes, dan ook voor een landelijk veiligheidskeurmerk voor fabriekswoningen (vergelijkbaar met RDW-typegoedkeuring voor auto's) [5]. Met deze landelijke toets kan een goedgekeurde woning overal in Nederland geplaatst worden en hoeft dus niet in elk project opnieuw beoordeeld te worden. Dit kan helpen de enorme Nederlandse woningbouwopgave te realiseren.

In de Provincie Gelderland is het Actieplan wonen 2020-2025 opgesteld. In dit actieplan staan drie doelstellingen centraal, namelijk:

- Doelstelling 1: Versnelling van de woningbouw (sneller)
- Doelstelling 2: Meer betaalbare woningen (betaalbaar)
- Doelstelling 3: Meer flexibele woonvormen (flexibel)

Deze doelen zijn opgedeeld in 14 acties. Voor het uitvoeren van deze acties heeft de Provincie Gelderland diverse taken uitgezet. Hierbij is via een tenderfase BouwQ gevraagd voor het deelproject de Bouwacademie, wat zich richt op typegoedkeuring van woningconcepten [6].

Het project is uitgevoerd door BouwQ en TNO in een verdeling van twee fases welke hieronder worden toegelicht.

Fase 1. Deskresearch

De eerste fase is een bureauonderzoek geweest waarin diverse mogelijkheden en de betekenis op het gebied van typegoedkeuring zijn bekeken. Gedurende dit traject is door middel van een klankbordgroep en aanvullende gesprekken met verschillende stakeholders geverifieerd of de resultaten van het onderzoek passen binnen de praktijk en ook daadwerkelijk geïmplementeerd kunnen worden. De resultaten van fase 1 zijn terug te vinden in de rapportage Typegoedkeuring Woningconcepten Provincie Gelderland [1] en in de factsheet Typegoedkeuring Woningconcepten Provincie Gelderland [7]. De samenvatting van de rapportage van de deskresearch en de factsheet zijn terug te vinden in bijlage 1 en 2. De complete rapportage van de deskresearch is terug te vinden op de website van BouwQ.

Fase 2. Praktijkervaringen

Op basis van de resultaten en conclusies uit het bureauonderzoek is een advies opgesteld voor de invulling van fase 2 van het project. In deze fase is het doel om de verkregen resultaten uit fase 1 te verifiëren. Dit zal gedaan worden doormiddel van het uitvoeren van fieldlabs waarin al afgeronde aanvragen van woningconcepten worden nagespeeld in verschillende scenario's. In totaal worden drie fieldlabs georganiseerd met verschillende thema's te weten:

Fieldlab 1. Validatie impact typegoedkeuring

Fieldlab 2. Randvoorwaarden voor omgevingseisen

Fieldlab 3. Potentie van regionale samenwerking

Op basis van de resultaten uit de fieldlabs kan een advies gegeven worden over benodigde veranderingen in de diverse trajecten om typegoedkeuring zo goed mogelijk tot zijn recht te laten komen.

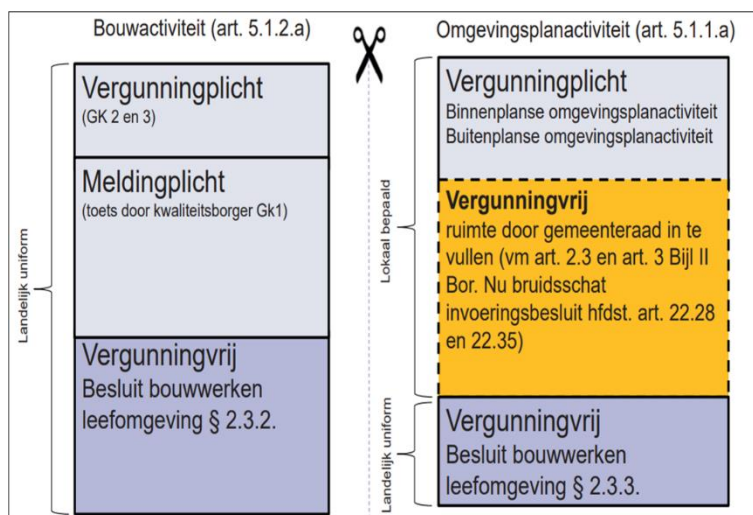
2 AANVULLENDE INFORMATIE TEN BEHOEVE VAN FIELDLABS

2.1 Omgevingswet en Wkb

Vanaf 1 januari 2024 zijn de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) van kracht. Onder de Omgevingswet is het (ver)bouwen van een bouwwerk opgeknipt in twee afzonderlijke activiteiten:

- Bouwactiviteit: de technische regels voor een bouwwerk, vastgelegd in het Besluit bouwwerken leefomgeving (voorheen Bouwbesluit 2012);
- Omgevingsplanactiviteit: de niet-technische regels voor een bouwwerk die voorheen vastgelegd waren in o.a. bestemmingsplan en welstand.

Deze verdeling ('knip') tussen de bouwactiviteit en de omgevingsplanactiviteit is in onderstaande figuur weergegeven.

Figuur 1. Scheiding (knip) tussen technische bouwactiviteit en de omgevingsplanactiviteit onder de Omgevingswet [8]

Met de inwerkingtreding van de Wkb wordt bij nieuwbouw van zogenaamde gevolklasse 1 (GK1) bouwwerken de toetsing op het voldoen aan de bouwtechnische regels niet langer uitgevoerd door de gemeente maar door een private kwaliteitsborger. Voor deze gevolklasse 1 bouwwerken is voor de bouwactiviteit geen vergunning nodig, maar is er een meldingsplicht. Voor verbouwingen van gevolklasse 1 bouwwerken is deze verandering uitgesteld tot minimaal 1 juli 2025. Daarnaast zijn er in het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) bouwactiviteiten bepaald die vergunningsvrij zijn en waarvoor ook geen toetsing door een private kwaliteitsborger nodig is. Voor de overige bouwwerken geldt dat een vergunning aangevraagd moet worden voor de bouwactiviteit.

2.2 Instrumentaanbieders

Onder de Wkb worden de bouwtechnische aspecten getoetst door een kwaliteitsborger. Alle kwaliteitsborgers toetsen volgens een instrument welke is goedgekeurd door de Toelatingsorganisatie Kwaliteitsborging Bouw (TloKB). Ieder instrument wordt beheerd door een instrumentaanbieder welke steekproefsgewijs de kwaliteitsborgers toetst en waarborgt dat de kwaliteit op het juiste niveau is.

Gezien typegoedkeuring veranderingen meebrengt voor de kwaliteitsborger, zullen er mogelijk ook onderdelen veranderen voor de instrumentaanbieder. Om voorafgaand de mogelijkheden en

veranderingen in kaart te brengen, is met twee verschillende instrumentaanbieders gesproken over typegoedkeuring. Hieruit is naar voren gekomen dat bij de besproken instrumenten geen aanpak wordt beschreven met betrekking tot kwaliteitsverklaringen. De kwaliteitsborgers onder het instrument zijn vrij om invulling te geven aan de wijze van acceptatie hiervan. Er wordt echter opengestaan voor de toepassing van kwaliteitsverklaringen in de toetsingen en mogelijkheden om het gebruik onder kwaliteitsborgers te harmoniseren.

De samenvattingen van de gesprekken zijn terug te vinden in bijlage 5 en 6.

2.3 Erkende kwaliteitsverklaring

De Erkende kwaliteitsverklaring is een bestaande conformiteitsverklaring en kan op basis van de opgestelde definitie in fase 1 toegepast worden als typegoedkeuring. Momenteel bestaan er twee beoordelingsrichtlijnen om een volledige woning te certificeren, de BRL7703 en BRL0903. Door een combinatie te maken tussen deze twee richtlijnen, wordt het mogelijk om iedere conceptwoning, zowel 2D als 3D, te certificeren met een Erkende kwaliteitsverklaring en op deze manier typegoedkeuring te behalen.

De Erkende kwaliteitsverklaring is door de benodigde investering voornamelijk aantrekkelijk voor conceptaanbieders met grotere bouwvolumes. Om de voordelen van typegoedkeuring voor iedere conceptaanbieder mogelijk te maken, zal er gedurende het fieldlab ook onderzocht worden hoe de erkende kwaliteitsverklaring werkt bij kleine bouwvolumes (<100 woningen per jaar op basis van €750,- kwaliteitsborgingskosten per woning). Hierbij wordt het gebruik van erkende kwaliteitsverklaringen in andere sectoren als voorbeeld genomen.

BRL 7703 Grondgebonden industriële woningen

De BRL 7703 is een procescertificaat waarbij aanbieders kunnen aantonen dat hun concept voldoet aan de gestelde wettelijke normen. Met het behalen van het certificaat wordt niet meer voor ieder bouwproject een toetsing uitgevoerd door een kwaliteitsborger (of gemeente in het geval van gelijkwaardigheid), maar worden er steekproeven op de bouwplaats en audits op het proces uitgevoerd op basis van de bouwfrequentie. Deze steekproeven en audits zorgen voor een gegarandeerde kwaliteit van het woningconcept.

De BRL 7703 is materiaalafhankelijk en hiermee te gebruiken voor ieder project [9].

BRL 0903 Modulaire bouwsystemen-units voor permanent gebruik

De BRL 0903 is een productcertificaat welke afgegeven wordt op een modulaire unit. De eenheden bestaan uit een vloer, een dak en constructie-onderdelen die de vloer en het dak verbinden. Eén eenheid of een combinatie van meerdere eenheden vormen een gebouw [10].

2.4 Omgevingsplanactiviteiten

Op basis van fase 1 is de verwachting door diverse partijen uitgesproken dat naast versnelling in het bouwtechnisch aspect (door prefabricatie van gestandaardiseerde elementen en een keuze uit “vaste” onderdelen), met name versnelling gehaald kan worden in de omgevingsplanactiviteit. In het huidige traject worden de stappen doorlopen in de aanvraag voor de Omgevingsplanactiviteit zoals weergegeven in Figuur 2.

Vanuit fase 1 zijn de volgende onderdelen als verwachting voor versnelling in het Omgevingsplanactiviteit benoemd:

- Interne processen en procedures binnen gemeenten verbeteren;
- Voorkomen van conflicterende of tijdens het vergunningstraject veranderende eisen;
- Harmonisering en kadering van lokale eisen (b.v. vanuit welstandscommissie);
- Uniformiteit voor het indienen van de stukken voor de aanvraag van de vergunning.

Figuur 2. Huidige proces Omgevingsplanactiviteit

2.5 Regionale samenwerkingsverbanden

Als een gemeente een herhaalbaar woningconcept heeft beoordeeld en concludeert dat het voldoet aan de gestelde bouwtechnische eisen en gemeenschappelijke omgevingsvereisten binnen het samenwerkingsverband, dan zou deze goedkeuring door andere gemeenten in dezelfde regio overgenomen kunnen worden. Dit heeft een positieve impact op de doorlooptijd en benodigde capaciteit binnen deze gemeenten. De mate waarin een gemeente de goedkeuring van een woningconcept door een andere gemeente kan overnemen wordt bepaald door de mate waarin de bijzondere lokale omstandigheden en gemeentelijk beleid met elkaar overeenkomen.

Een voorbeeld van regionale samenwerking is het WoonST-project waarin negen gemeenten en dertien woningcorporaties in het Stedelijk Gebied Eindhoven een samenwerkingsverband zijn aangegaan om sneller betaalbare sociale huurwoningen te realiseren [11]. In dit project worden door Heijmans en BAM Wonen in totaal 1.000 conceptuele eengezinswoningen en appartementen gerealiseerd.

Verschillende stakeholders hebben tijdens dit onderzoek aangegeven dat samenwerkingsverbanden tussen gemeenten unieke mogelijkheden bieden om de woningbouwopgave te kunnen realiseren, zoals het delen van capaciteit tussen gemeenten.

3 FIELDLABS

In fase 1 van het onderzoek Typegoedkeuring Woningconcepten zijn conclusies getrokken gebaseerd op deskresearch. De conclusies worden hieronder kort samengevat. Deze conclusies zijn ook terug te vinden in de samenvatting en factsheet van de deskresearch in bijlage 1 en 2.

- Typegoedkeuring is een verklaring van gerechtvaardigd vertrouwen dat een woningconcept voldoet aan de bouwtechnische regelgeving. De onder de Wkb benodigde onderbouwing van dit gerechtvaardigd vertrouwen (risicobeoordeling, borgingsplan, dossier bevoegd gezag) zijn gestandaardiseerd onder de typegoedkeuring. Hierdoor hoeven kwaliteitsborgers en gemeenten voor grondgebonden woningconcepten met een typegoedkeuring geen inhoudelijke controles uit te voeren op de risicobeoordeling en borgingsplan voor de melding bouwactiviteit en het dossier bevoegd gezag voor de gereedmelding. De doorlooptijd van deze meldingen voor grondgebonden woningconcepten met een typegoedkeuring kan hierdoor gereduceerd worden van minimaal 6 weken naar maximaal 4 dagen;
- Typegoedkeuring ervoor zorgt dat gemeenten per conceptaanvraag met typegoedkeuring gemiddeld 55% minder capaciteit nodig hebben voor de beoordeling van vergunningsaanvragen met grondgebonden woningconcepten en 65% minder capaciteit voor gestapelde woningconcepten;
- De kwaliteitsborgingskosten per grondgebonden woning met een typegoedkeuring zijn tot 5x lager per grondgebonden woning en de capaciteitsbesparing bij gemeenten voor gestapelde woningconcepten met typegoedkeuring kunnen omgezet worden naar significante legeskortingen;
- Naast de versnelling in het bouwtechnisch aspect, worden versnellingen verwacht in de Omgevingsplanactiviteit. Hierbij moet gedacht worden aan interne processen binnen gemeenten, voorkomen van conflicten bij veranderende eisen en harmonisering/uniformiteit;
- Naast het systeem voor typegoedkeuring wordt potentie gezien voor regionale samenwerkingsverbanden waarbij gemeenten samenwerken om een woningconcept slechts één keer te toetsen in een regio.

Voor het valideren van deze conclusies worden in deze fase, fase 2, drie fieldlabs opgezet met ieder een eigen thema. Door de drie thema's te splitsen in drie separate fieldlabs is de verwachting dat de onderwerpen beter tot zijn recht komen. Elk fieldlab krijgt daarmee een eigen "focus" voor de deelnemers. Naast het valideren van de conclusies uit de deskresearch worden de fieldlabs gebruikt voor het onderzoeken van risico's en beperkingen voor de toepassing van typegoedkeuring welke in de markt een rol spelen.

Voor een goede vergelijking en eenduidige aanpak van de fieldlabs is een procesbord ontwikkeld waarvan de invulling verderop in dit hoofdstuk wordt toegelicht. Voor de fieldlabs is gekozen voor een actieve werkmethode welke input van iedere deelnemer vraagt. Daarnaast stimuleert de spelvorm van het fieldlab de betrokkenheid, creativiteit en productiviteit van de deelnemers [12]. In het fieldlab wordt het procesbord, welke een herkenbare indeling van een LEAN-planning heeft, door diverse stakeholders tegelijk ingevuld. Hierdoor zullen ze met elkaar in gesprek gaan en samenwerkend naar een ideaal proces worden gebracht. Door middel van een actieve staande houding en een mogelijkheid om het fieldlab stil te leggen met een buzzer, wordt ervoor gezorgd dat iedereen actief kan deelnemen.

3.1 Indeling fieldlabs

Om al deze onderdelen in kaart te brengen worden er drie fieldlabs opgesteld. De gedetailleerde inhoud van het fieldlab is terug te vinden in het desbetreffende hoofdstuk.

Fieldlab 1: Validatie impact typegoedkeuring (*hoofdstuk 4*)

Fieldlab 2: Randvoorwaarden voor omgevingseisen (*hoofdstuk 5*)

Fieldlab 3: Potentie van regionale samenwerking (*hoofdstuk 6*)

Per fieldlab wordt een deelnemersgroep geselecteerd voor de proef. Alle deelnemende partijen hebben op een manier belang bij het hebben van typegoedkeuring op woningconcepten.

Conceptaanbieders

Een concept met een typegoedkeuring heeft de bevestiging dat het concept voldoet aan de gestelde eisen van het Besluit bouwwerken leefomgeving. Hiermee wordt voorkomen dat een gemeente of kwaliteitsborger de aanvraag afkeurt of vraagt om aanvullingen op het bouwtechnisch aspect. Door het voorkomen van deze aanvullingen en het vertrouwen in het concept, kan de aanvraag sneller behandeld worden, wat zowel scheelt in tijd als in kosten.

Initiatiefnemers

Een initiatiefnemer heeft de keuze om een bouwproject te realiseren met traditionele bouw, conceptuele bouw of een combinatie van deze systemen. Indien gekozen wordt voor een conceptueel bouwplan met typegoedkeuring heeft de initiatiefnemer op voorhand zekerheid over het product wat gekocht wordt. Door de goedkeuring op bouwtechnische onderdelen voorafgaand aan het vergunningstraject, wordt het risico op vertraging geminimaliseerd en wordt er op kosten bespaard bij de kwaliteitsborger en/of gemeente. Door deze versnelling in het bouwen, zijn de woningen eerder gereed en kunnen ze eerder in gebruik genomen worden.

Gemeenten

Gemeenten hebben momenteel een groot capaciteitstekort. Woningconcepten met typegoedkeuring kunnen bijdragen aan het verkleinen van dit tekort. Door de uitgevoerde toetsing vooraf is het risico op ontbrekende/onjuiste stukken geminimaliseerd en wordt het risico op vertraging nihil. Verder is het door het snellere bouwproces mogelijk om meerdere woningen in dezelfde tijd te bouwen waarmee wordt bijgedragen aan de gestelde doelen voor woningbouw.

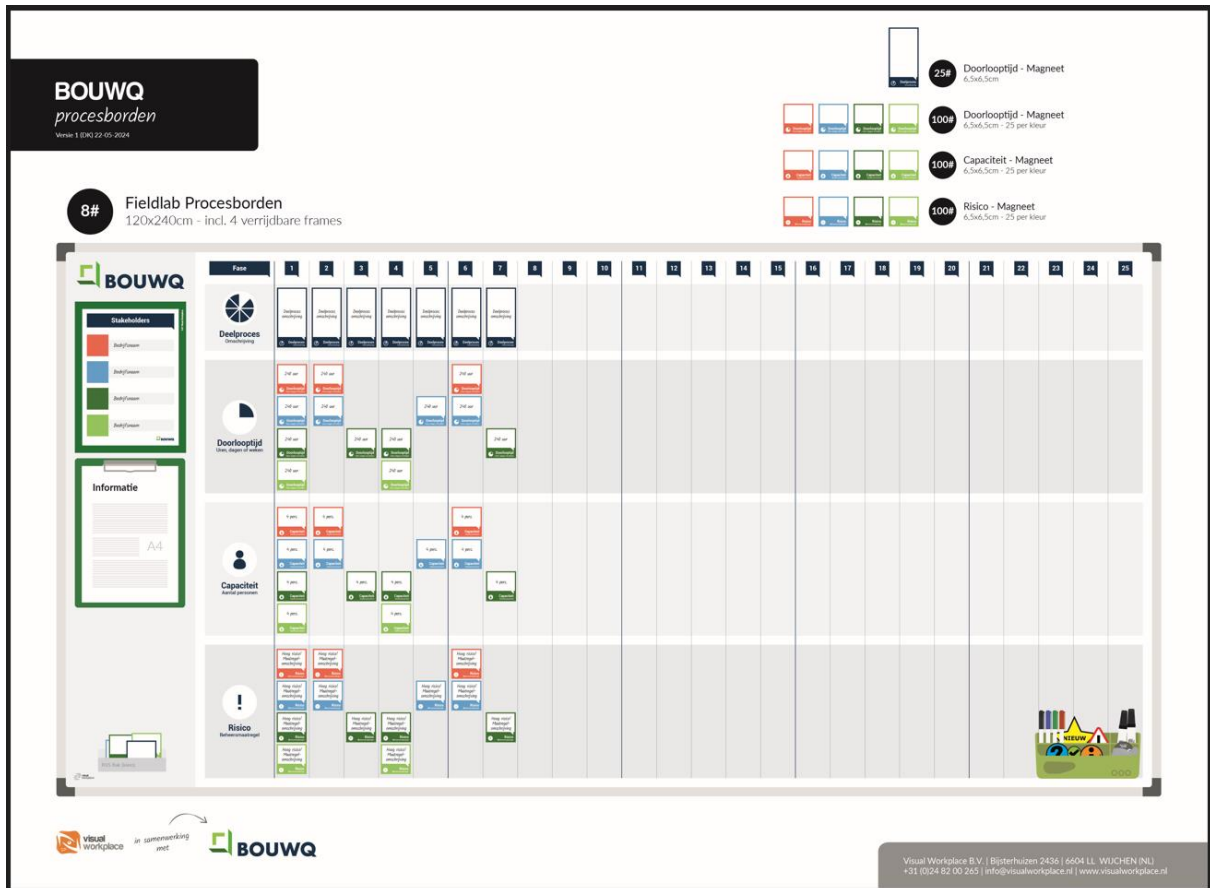
Kwaliteitsborgers (enkel fieldlab 1)

Onder de Wetkwaliteitsborging dienen bouwprojecten van gevolgklasse 1 door kwaliteitsborgers beoordeeld te worden. De kwaliteitsborger toetst de bouwtechnische inhoud en geeft een verklaring bij gereedmelding af. Indien het woningconcept typegoedkeuring heeft, is deze bouwtechnische toetsing niet meer benodigd. Hierdoor valt een schakel weg uit de procedures, wat zowel een voordeel in tijd en kosten met zich meebrengt.

Uitvoering fieldlabs

De diverse belanghebbende partijen zijn samengevoegd in groepen waarmee het fieldlab is uitgevoerd. Voor de uitvoering van het fieldlab is gebruik gemaakt van een procesbord, zie Figuur 3, welke de aspecten deelproces, doorlooptijd, capaciteit en risico laat zien. Iedere deelnemer heeft een eigen kleur en kan hiermee het bord invullen naar eigen inzicht. Vervolgens gaan de deelnemers met elkaar in gesprek om de doorlooptijd en capaciteit te verkleinen zonder dat dit extra risico's of verlies

van gerechtvaardigd vertrouwen met zich meebrengt. Voor een gedetailleerde uitleg van het procesbord wordt verwezen naar bijlage 7.

Figuur 3. Voorbeeld procesbord zoals gebruikt bij fieldlabs

3.2 Casussen en standaardprocessen

Gedurende de fieldlabs is er gewerkt met meerdere casussen en standaardprocessen. Deze casussen bestaan uit reeds uitgevoerde projecten van conceptaanbieders. Hierdoor zijn de basisgegevens bekend welke ter vergelijking dienen in de verificatie analyse van fieldlab 1. Gedetailleerde informatie is bekend bij de opdrachtnemer van dit onderzoek. Naast de casussen is voor de fieldlabs gebruik gemaakt van de standaardprocessen zoals deze nu gelden. De gebruikte processen zijn per fieldlab toegelicht.

4 FIELDLAB 1: VALIDATIE IMPACT TYPEGOEDKEURING

Met fieldlab 1 is beoogd de conclusies uit fase 1 van het onderzoek Typegoedkeuring Woningconcepten van de Provincie Gelderland te valideren. In hoofdstuk 3 zijn de conclusies van de deskresearch benoemd. Hieronder worden de conclusies benoemd welke in fieldlab 1 gevalideerd zullen worden.

- Typegoedkeuring is een verklaring van gerechtvaardigd vertrouwen dat een woningconcept voldoet aan de bouwtechnische regelgeving. De onder de Wkb benodigde onderbouwing van dit gerechtvaardigd vertrouwen (risicobeoordeling, borgingsplan, dossier bevoegd gezag) zijn gestandaardiseerd onder de typegoedkeuring. Hierdoor hoeven kwaliteitsborgers en gemeenten voor grondgebonden woningconcepten met een typegoedkeuring geen inhoudelijke controles uit te voeren op de risicobeoordeling en borgingsplan voor de melding bouwactiviteit en het dossier bevoegd gezag voor de gereedmelding. De doorlooptijd van deze meldingen voor grondgebonden woningconcepten met een typegoedkeuring kan hierdoor gereduceerd worden van minimaal 6 weken naar maximaal 2 dagen;
- Typegoedkeuring ervoor zorgt dat gemeenten per conceptaanvraag met typegoedkeuring gemiddeld 55% minder capaciteit nodig hebben voor de beoordeling van vergunningsaanvragen met grondgebonden woningconcepten en 65% minder capaciteit voor gestapelde woningconcepten;
- De kwaliteitsborgingskosten per grondgebonden woning met een typegoedkeuring zijn tot 5x lager per grondgebonden woning en de capaciteitsbesparing bij gemeenten voor gestapelde woningconcepten met typegoedkeuring kunnen omgezet worden naar significante legeskortingen.

Tijdens het valideren van deze conclusies worden de volgende onderdelen bekeken:

- Impact van de typegoedkeuring zoals vastgesteld in fase 1 op basis van het naspelen van het traject voor een woningconcept met typegoedkeuring van woningconcepten;
- Bepaling welke aanpassingen benodigd zijn in de werkwijzen van gemeente, initiatiefnemer, kwaliteitsborger en conceptaanbieder om de voordelen van de typegoedkeuring optimaal te kunnen benutten.

Gedurende de fieldlabs zijn de onderwerpen op het gebied van veiligheid/betrouwbaarheid, vertrouwen en loslaten van belang. Deze onderwerpen zijn nodig voor het optimaal kunnen benutten van de typegoedkeuring. Uiteraard worden daarnaast de impactgebieden van typegoedkeuring (kosten, capaciteit, versnelling) meegenomen in het proces.

Standaardprocessen

In fieldlab 1 is het standaard proces voor de bouwtechnische keuring onder de Wet kwaliteitsborging toegepast. Hierbij is aangenomen dat de vergunning voor de Omgevingsplanactiviteit al is aangevraagd en akkoord bevonden. De eerste twee onderdelen in Figuur 4 worden om deze reden niet meegenomen in het fieldlab. Daarnaast wordt voor het bouwproces een vaste periode aangehouden welke niet meetelt in de complete doorlooptijd van de bouwtechnische toetsing.

Bouwproces grondgebonden woningen: Omgevingswet + Wkb

Opdrachtgever	Gemeente	Bouwbedrijf + Kwaliteitsborger	Opdrachtgever	Gemeente	Bouwbedrijf	Bouwbedrijf + Kwaliteitsborger	Opdrachtgever	Gemeente	Opdrachtgever
Aanvraag OPA-vergunning	Beoordeling (8 weken)	Voorbereiding Melding Bouwactiviteit	Melding Bouwactiviteit	Beoordeling (4 weken)	Bouwen	Voorbereiding Gereedmelding	Gereed-melding	Beoordeling (2 weken)	Ingebruikname

Figuur 4. Standaard proces bouwtechnische keuring onder Wet kwaliteitsborging

Op basis van de uitgevoerde deskresearch is een verwachting ontstaan over de te verkrijgen doorlooptijd voor de bouwtechnische toetsing van een woningconcept. Hieronder worden de huidige doorlooptijden aangegeven ten opzichte van de verwachtingen. Deze doorlooptijden worden vergeleken met de uiteindelijke uitkomst uit fieldlab 1.

Huidige doorlooptijd en capaciteit in een project - informatie opgehaald in deskresearch

Doorlooptijd gemeente: 6 weken (30 dagen)
Capaciteit gemeente: 15u onder Wkb bij GK1 bouwwerk < €50.000

Doorlooptijd kwaliteitsborger: Afhankelijk van instroommoment
Capaciteit kwaliteitsborger: 40 uur

Doorlooptijd conceptaanbieder: Projectspecifiek, geen richtlijnen voor gegeven
Capaciteit conceptaanbieder: Projectspecifiek, geen richtlijnen voor gegeven

Te verwachten doorlooptijd op basis van deskresearch fase 1 Typegoedkeuring Woningconcepten

Doorlooptijd gemeente: 2 dagen
Capaciteit gemeente: 6.5u onder Wkb bij GK1 bouwwerk < €50.000

Doorlooptijd kwaliteitsborger: nvt
Capaciteit kwaliteitsborger: nvt

Doorlooptijd conceptaanbieder: 2 dagen
Capaciteit conceptaanbieder: 2u

4.1 Opbouw fieldlab 1

Tijdindeling fieldlab 1

Fieldlab 1 bestaat uit drie verschillende rondes waarin de deelnemers wordt gevraagd om het proces in te vullen naar hun zienswijze. Op basis van drie verschillende casussen zullen de groepen de fieldlabs uitvoeren. De rondes welke worden gespeeld bestaan uit de volgende onderdelen:

Ronde 1. Proces met typegoedkeuring

De eerste ronde is gestart met het proces op het bouwtechnisch gebied zoals deze nu onder de Wetkwaliteitsborging gevolgd wordt. Aan de deelnemers wordt gevraagd om aan te nemen dat typegoedkeuring op de aangereikte casus aanwezig is. Vervolgens passen de deelnemers het proces aan naar de stappen waarvan zij denken dat deze benodigd zijn in combinatie met de benodigde doorlooptijd en capaciteit. Indien in het proces risico's worden gezien, worden deze op het bord erbij geplakt.

Ronde 2. Versnelling in het proces

In ronde 2 wordt verdergegaan met het ingevulde proces uit ronde 1. De deelnemers wordt gevraagd om te versnellen in doorlooptijd en te beperken op capaciteit. Hiervoor wordt door de deelnemers overlegd over mogelijkheden, kansen en risico's welke bij deze versnelling van doorlooptijd en beperking van capaciteit horen.

Ronde 3. Werken naar de optimale situatie

In de laatste ronde worden door de begeleider de beperking van een doorlooptijd van vier dagen opgelegd. Deze beperking is afkomstig uit de deskresearch van fase 1. De groep moet werken naar deze vier dagen en de mogelijke risico's en beperkingen noteren.

Casussen

In fieldlab 1 is de gegeven informatie gebaseerd op casussen van conceptaanbieders. De groepen worden verdeeld over drie verschillende casussen. De inhoudelijke informatie van de casus wordt in verband met gevoelige informatie niet gedeeld in deze rapportage, maar is bekend bij de opdrachtnemer van dit onderzoek.

Casus A.1 en Casus A.2 – Project in Gendt

Deze casus wordt uitgevoerd door een groep waarbij de conceptaanbieder aanwezig is en een groep waarbij de conceptaanbieder niet aanwezig is.

Casus B – Project in Arnhem

Deze casus wordt uitgevoerd door een groep waarbij de conceptaanbieder aanwezig is.

Casus C – Project in Winterswijk

Deze casus wordt uitgevoerd door een groep waarbij de conceptaanbieder aanwezig is.

4.2 Resultaten fieldlab 1

Gedurende het fieldlab zijn door de deelnemers doorlooptijden en capaciteit gekoppeld aan deelprocessen voor hun desbetreffende casus. Per ronde zijn de doorlooptijd en capaciteit opgeteld voor het opstellen van een vergelijking met de huidige en te verwachten doorlooptijd en capaciteit. **Let op**, de benodigde tijd voor de conceptaanbieder en initiatiefnemer is gecombineerd waar de gebruikte concepten de initiatiefnemer volledig ontzorgd hebben. Dit betekent dat de conceptaanbieder de taken van de initiatiefnemer heeft overgenomen en uitgevoerd. Daarnaast is in de onderstaande analyse de daadwerkelijke bouwtijd op de bouwplaats niet meegenomen.

Hieronder zijn de resultaten per ronde weergegeven. Daarbij zijn ook de gevonden risico's in de groepen benoemd. Hierin wordt de doorlooptijd, de tijd welke benodigd is voor het uitvoeren van het proces, uitgedrukt in dagen. De capaciteit, de benodigde hoeveelheid personen om het werk te kunnen uitvoeren, wordt uitgedrukt in personen welke full-time werken in deze dagen.

De procesborden van fieldlab 1 zijn uitgewerkt terug te vinden in bijlage 8.

Ronde 1. Proces met typegoedkeuring

Tabel 1. Resultaten ronde 1. Proces met typegoedkeuring

Casus	Doorlooptijd	Capaciteit
Casus A.1 – Project in Gendt	98 dagen	Niet opgegeven
Casus A.2 – Project in Gendt	67 dagen	10 personen
Casus B – Project in Arnhem	45-60 dagen (huur/verkoop)	6 personen
Casus C – Project in Winterswijk	37.5 dagen	6 personen

Risico's gevonden door deelnemers

Casus A.1 – Project in Gendt

- Beoordeling van de melding door de gemeente blijft vier weken omdat er diverse mensen benodigd zijn voor de toetsing van kwaliteitsborgercertificaat, bijzonder lokale omstandigheden, bouwveiligheid en stikstof.

Casus A.2 – Project in Gendt

- Risico op wisselende teams en medewerkers, waardoor andere belangen bij toetsingen naar voren kunnen komen;
- Niet te voorkomen risico's zoals aanwezigheid kwetsbare diersoorten, aanwezigheid explosieven, wegvallen sleutelpersonen;
- Benodigde begripsvorming over het doel van typegoedkeuring;
- Verwachting hogere kosten voor het terugverdienen van het certificaat;
- Gegevens die overlegd worden dienen duidelijk te zijn --> moet voorafgaand een goede kennisoverdracht zijn.

Casus B – Project in Arnhem

- Afwijkingen op het concept op basis van de Omgevingsplanactiviteit, denk aan kopersopties;
- Uitvoeren van dubbelwerk op gebied van administratie.

Casus C – Project in Winterswijk

- Locatie specifieke onderdelen kunnen een risico in de doorlooptijd veroorzaken;
- Afstemming met brandweer en politie.

Ronde 2. Versnelling in het proces

Tabel 2. Resultaten ronde 2. Versnelling in het proces

Casus	Doorlooptijd	Capaciteit
Casus A.1 – Project in Gendt	33 dagen	7.5 personen
Casus A.2 – Project in Gendt	57 dagen	10 personen
Casus B – Project in Arnhem	min. 30 dagen	6 personen
Casus C – Project in Winterswijk	22.5 dagen	4.5 personen

Risico's gevonden door deelnemers

Casus A.1 – Project in Gendt

- Conceptaanbieder geeft aan niet verder te kunnen versnellen;
- Kwaliteitsborger ziet beperkte mogelijkheden voor terugbrengen van de tijd;
- Gemeente kan factor 2 versnellen in de planning wat een risico oplevert over haalbaarheid.

Casus A.2 – Project in Gendt

- Indien er geen afspraken zijn gemaakt vooraf, bestaat een kans dat de aanvraag onder op de stapel komt.

Casus B – Project in Arnhem

- Geen aanvullende risico's ten opzichte van ronde 1.

Casus C – Project in Winterswijk

- Logistiek met betrekking tot bouw materiaal en -materieel;
- Niet compleet hebben van documentatie;
- Stikstof.

Ronde 3. Werken naar de optimale situatie

Tabel 3. Resultaten ronde 3. Werken naar de optimale situatie

Casus	Doorlooptijd	Capaciteit
Casus A.1 – Project in Gendt	33 dagen	4.05 personen
Casus A.2 – Project in Gendt	4 dagen	7 personen
Casus B – Project in Arnhem	min. 30 dagen	6 personen
Casus C – Project in Winterswijk	4 dagen	4 personen

Risico's gevonden door deelnemers

Casus A.1 – Project in Gendt

- Capaciteit welke niet toereikend is.

Casus A.2 – Project in Gendt

- Organisatie intern bij de gemeente moet aangepast worden.

Casus B – Project in Arnhem

- Geen aanvullende risico's ten opzichte van ronde 1 en 2.

Casus C – Project in Winterswijk

- Extra vertraging door onbekendheid systeem en Wetkwaliteitsborging;
- Capaciteit welke niet toereikend is;
- Kostendekking indien er geen vergunning aangevraagd wordt.

4.3 Kostenanalyse

In de deskresearch is bepaald welke kosten bespaard kunnen worden indien typegoedkeuring wordt toegepast in het project. Deze besparing is uitgedrukt in kwaliteitsborgingskosten waar grondgebonden woningen vanaf 1 januari 2024 worden beoordeeld door een kwaliteitsborger.

De casussen welke gebruikt zijn voor fieldlab 1 hebben nog een aanvraag van voor 1 januari 2024 waardoor geen kwaliteitsborger betrokken is geweest bij de aanvraag. De toetsing is uitgevoerd door de gemeente en opgenomen in de legeskosten. De legeskosten van de casussen zijn bekend, maar niet de volledige splitsing, waardoor ook de Omgevingsactiviteit in de leges kosten zitten verwerkt.

Er kan op basis van de gegevens die bekend zijn, niet gevalideerd worden of de in het deskresearch gegeven kostenreductie kloppend is. Om de kosten te valideren dienen projecten onder het Wkb proces uitgevoerd te zijn.

4.4 Conclusie

Op basis van de verkregen gegevens uit het fieldlab in combinatie met de gestelde verwachting kan een conclusie worden opgesteld per onderdeel. Na uitvoering van fieldlab 2 en fieldlab 3 wordt een aanbeveling over het gehele project getrokken.

Doorlooptijd

Op basis van de deskresearch in fase 1 is gebleken dat de doorlooptijd verkort kan worden naar 4 dagen, waarbij 2 dagen zijn voor de gemeente en 2 dagen voor de conceptaanbieder. Gedurende het

fieldlab is gezien dat 50% van de groepen de mogelijkheid zagen om met een doorlooptijd van 4 dagen te werken en voldoende vertrouwen te houden in het proces.

De overige 50% heeft geen versnelling naar 4 dagen behaald. De voornaamste reden hiervan is de wettelijke termijn welke is bepaald voor beoordelingen. Deze constatering leidt naar het advies voor kennisdeling op het gebied van typegoedkeuring, erkende kwaliteitsverklaringen en wettelijke termijnen.

De wettelijke termijnen voor de gemeente zijn vastgesteld om ervoor te zorgen dat een uiterlijke reageerdatum wordt bepaald. Hierdoor weet de opdrachtgever wanneer een antwoord over de besluitvorming verwacht kan worden. Deze termijn is een maximale termijn en hoeft niet als minimaal aangehouden te worden. Redenen waarom dit wel het geval is zijn:

- Onwetendheid over het niet hoeven aanhouden;
- Behouden van veiligheid met betrekking tot de toetsing.

Met typegoedkeuring hoeft geen toetsing uitgevoerd te worden door de gemeente of kwaliteitsborger, afhankelijk van de gevolgklasse. Enkel de administratieve taken dienen nog uitgevoerd te worden. Deze administratieve taken kunnen flexibel ingedeeld worden en hoeven niet direct uitgevoerd te worden. In het begin zou enkel een bevestiging voldoende kunnen zijn. Echter dienen hier nieuwe processen voor opgezet te worden welke tijd in beslag nemen.

Het eerste fieldlab heeft aangetoond dat het mogelijk is om de doorlooptijd naar 4 dagen te verkorten, maar laat ook zien dat bij de betrokken partijen meer kennis benodigd is om tot deze 4 dagen te komen. Deze kennisdeling wordt meegenomen in de overkoepelende conclusie van fase 2 van het project Typegoedkeuring Woningconcepten Provincie Gelderland.

Capaciteit

Op het gebied van capaciteit kan bespaard worden door de verkorte toetsing voor de gemeente of kwaliteitsborger, afhankelijk van de gevolgklasse. Echter is er op dit moment nog extra capaciteit benodigd voor de administratieve afhandeling. In de toekomst kan hier mogelijk nog verder op bespaard worden door het maken van afspraken welke horen bij typegoedkeuring in samenspraak met gemeenten. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat bevestigingsbrieven niet meer worden verzonden of enkel op het einde van het traject in het geval van een woning met typegoedkeuring. Ook een mogelijke automatisering van administratie op woningen met typegoedkeuring kan zorgen voor een vermindering van capaciteit. Echter worden deze mogelijkheden niet opgenomen in deze rapportage. Enkel de vermindering in capaciteit op het gebied van bouwtechnische toetsing is opgenomen. Vanuit het fieldlab kan geconcludeerd worden dat over de totale benodigde capaciteit voor één woning gedurende de doorlooptijd een reductie van 30% plaatsvindt. Hierbij werd benoemd dat er vaak meerdere personen nodig zijn voor de toetsing en de administratieve afhandeling. Indien de administratie bij projecten met typegoedkeuring met betrekking tot het verzenden van bevestigingsbrieven wordt verminderd of verval, wordt hier een extra besparing in capaciteit behaald.

Kosten

Gedurende en na afloop van het fieldlab is het niet mogelijk geweest om de kostenbesparing zoals bepaald in de deskresearch te valideren. Door de onbekendheid van de daadwerkelijke kwaliteitsborgingskosten en de onbekendheid over de precieze indeling van de opgegeven legeskosten, is het niet mogelijk een betrouwbare validatie te geven op dit onderwerp. Het wordt aangeraden om deze analyse uit te voeren op het moment dat meerdere projecten onder het Wkb

stelsel zijn uitgevoerd. Hierna kunnen de tijdsbesteding en kosten van de kwaliteitsborger gespiegeld worden aan de te verwachten versnelling.

Risico's

Gedurende het fieldlab zijn diverse risico's naar voren gekomen, waar duidelijk als belangrijkste het gebrek aan huidige kennis op dit onderwerp is. Het is onbekend wat typegoedkeuring op basis van een erkende kwaliteitsverklaring inhoudt en welke wettelijke regels dit met zich meebrengt, welke stukken ontvangen worden voor de vergunning en hoe de kwaliteit van het woningconcept gewaarborgd wordt. Om dit te bereiken zullen diverse partijen actie moeten ondernemen:

- **Ministerie van Binnenlandse Zaken/Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening:** wettelijke achtergrond van de erkende kwaliteitsverklaring en welke regels hierbij gelden;
- **Certificerende partijen:** informatie over hoe de typegoedkeuring is opgebouwd en hoe de kwaliteit van het woningconcept gewaarborgd wordt. Zowel bij de toetsing als in verloop van de tijd;
- **Kennissessies over typegoedkeuring bij initiatiefnemers, gemeenten en kwaliteitsborgers.** Dit zal opgepakt moeten worden door middel van congressen, lezingen en dergelijke. Hierbij ligt niet direct de uitvoering bij één partij maar zullen diverse partijen gaan samenwerken om deze kennisoverdracht te regelen.

5 FIELDLAB 2: RANDVOORWAARDEN VOOR OMGEVINGSEISEN

Gedurende het onderzoek en tijdens de klankbordgroep meetings is naar voren gekomen dat de versnelling niet enkel in het bouwtechnisch onderdeel te vinden is, maar ook voor een groot deel in het omgevingstraject zit. Om de maximale impact van typegoedkeuring in het bouwtechnisch onderdeel te realiseren, dienen de verschillende invullingen van het omgevingstraject door diverse stakeholders op elkaar te zijn afgestemd door middel van verdere structurering en standaardisering.

In dit traject zal op de volgende onderdelen data verzameld worden:

- In kaart brengen welke aspecten van de invulling van omgevingseisen door gemeenten en initiatiefnemers ervoor zorgen dat de voordelen van typegoedkeuring van conceptuele woningbouw niet benut kunnen worden. Anders verwoord, wat moet er/mag er niet in het voortraject gebeuren?
- Inventariseren welke mogelijkheden en uitdagingen de nieuwe Omgevingswet hieraan toevoegt.
- Bepalen welke aanpassingen er nodig zijn in de werkwijzen van gemeenten, initiatiefnemers en eventueel andere betrokken partijen bij de invulling van de omgevingseisen om de voordelen van typegoedkeuring van woningconcepten optimaal te kunnen benutten.

Standaardprocessen

Fieldlab 2 maakt gebruik van het standaard proces voor de Omgevingsplanactiviteit zoals deze in de praktijk wordt toegepast. Dit proces wordt gebruikt als startpunt voor het fieldlab. Hierbij is aangenomen dat het initiatief al bedacht en uitgewerkt is. Ook de locatie om te bouwen is aangenomen als bekend. Het proces wordt bekeken vanaf het moment dat de Omgevingsplanactiviteit effectief wordt aangevraagd. De eerste twee onderdelen in Figuur 5 worden om deze reden niet meegenomen in het fieldlab.

Figuur 5. Standaardprocedure Omgevingsplanactiviteit

5.1 Opbouw fieldlab 2

Fieldlab 2 bestaat uit drie verschillende rondes waarin de deelnemers wordt gevraagd om het proces in te vullen naar hun zienswijze. De rondes welke worden gespeeld bestaan uit de volgende onderdelen:

Ronde 1. Invullen van het startproces

In de eerste ronde zal de tijdsinvulling en capaciteit van de partijen ingevuld worden. Om een startpunt te geven worden de omkaderde onderdelen uit Figuur 5 uitgezet op het procesbord. Dit startpunt is op basis van hoe een aanvraag altijd is, niet op basis van typegoedkeuring.

Ronde 2. Zoeken naar versnelling en aanpassingen voor optimaal benutten typegoedkeuring in omgevingsplanactiviteit en mogelijke versnellingen

Ronde 2 zal bestaan uit twee onderdelen. In eerste instantie wordt gekeken welke versnelling mogelijk is in de omgevingsplanactiviteit indien het project typegoedkeuring heeft.

Nadat deze versnelling is doorgevoerd op het procesbord, wordt er besproken of er nog belemmerende risico's zijn waardoor typegoedkeuring in het plan niet toegepast kan worden. Denk aan vastliggende beukmaten en specifieke uiterlijke kenmerken van de woning. Indien deze risico's worden genoemd, wordt besproken of er mogelijkheden zijn zodat typegoedkeuring in alle gevallen toegepast kan worden.

Ronde 3. Parallel plannen met het bouwtechnisch aspect

In ronde 3 wordt gekeken naar een optimaal proces voor zowel de Omgevingsplanactiviteit als de bouwtechnische activiteit waarbij het doel is om parallel plannen toe te passen. Door parallel plannen kan de totale tijd mogelijk nog verder worden ingekort dan dat dit mogelijk is in enkel de Omgevingsplanactiviteit of bouwtechnische activiteit. Voor deze ronde worden de stappen vanuit de bouwtechnische toetsing meegenomen zoals deze zijn opgesteld in fieldlab 1.

5.2 Resultaten fieldlab 2

Voor het onderwerp "Randvoorwaarden voor omgevingseisen" zijn op twee verschillende manieren resultaten opgehaald, namelijk via het fieldlab 2 en via een online vragenlijst. De vragenlijsten zijn terug te vinden in bijlage 10. De vragenlijsten zijn verdeeld per stakeholder.

Vanuit fieldlab 2 is, in tegenstelling tot wat uit de feedback van fieldlab 1 kwam, naar voren gekomen dat typegoedkeuring niet direct een versnelling oplevert in de Omgevingsplanactiviteit. De punten waar versnelling, volgens de deelnemers, wel behaald kan worden:

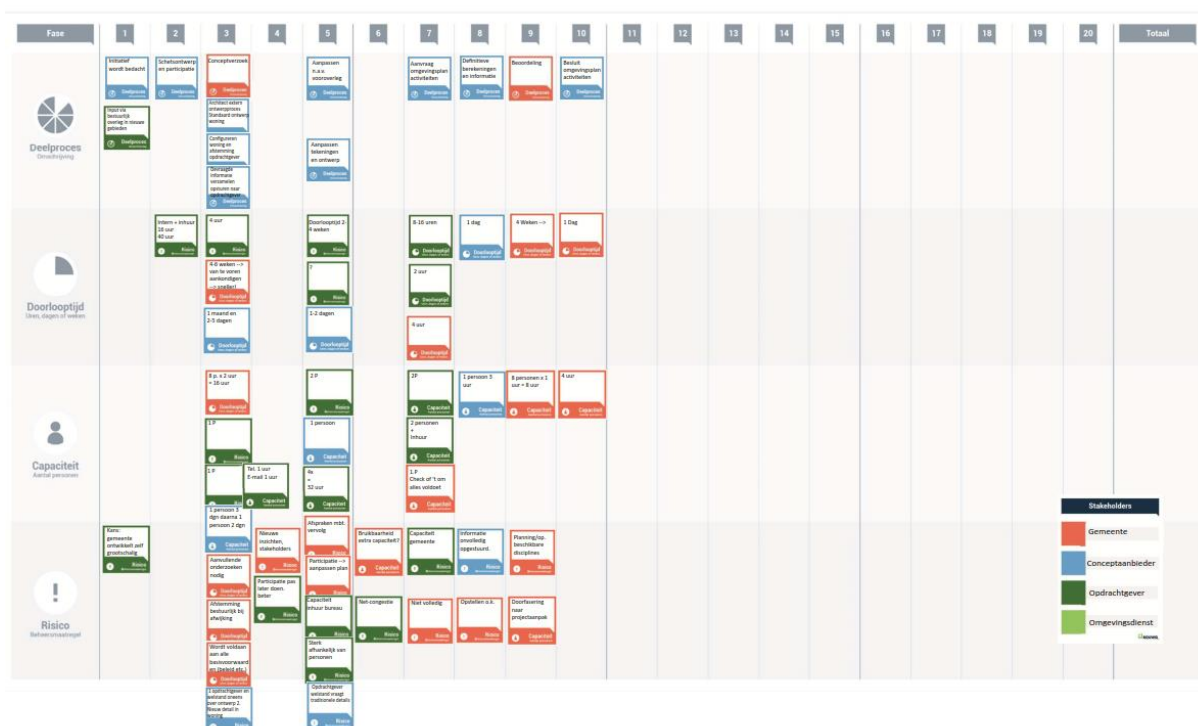
- Documenten welke ingediend worden moeten vooraf goed voorbereid zijn zodat in één keer een compleet pakket ingediend kan worden, zonder dat er in een later stadium aanvullingen aangeleverd moeten worden. Deze uitwerking wordt uitgevoerd door de conceptaanbieder;
- Uitwerkingen van het woningconcept moeten compleet zijn om te zorgen dat er geen aanvullende zaken meer benodigd zijn. Dit pakket wordt samengesteld door de conceptaanbieder;
- Op gebiedsniveau afspraken maken over stedenbouwkundige plannen om woningconcepten toepasbaar te maken in de gebiedsontwikkeling. Deze afspraken worden gemaakt tussen de conceptaanbieder/initiatiefnemer en gemeente;
- Vooraf goede afspraken maken over het proces en wat men van elkaar verwacht tussen conceptaanbieder/initiatiefnemer en gemeente.

Vervolgens zal bij projecten met typegoedkeuringen gemakkelijker en sneller voldaan worden aan de vooraf gestelde eisen waardoor de Omgevingsplanactiviteit versneld kan worden.

Procesborden

Gedurende het fieldlab is het procesbord ingevuld voor zowel het basisproces van de Omgevingsplanactiviteit als de mogelijke versnellingen welke uitgevoerd kunnen worden. Per fase van het fieldlab worden de procesborden weergegeven zoals deze zijn opgesteld door de deelnemende groep in het fieldlab. In bijlage 9 zijn de afbeeldingen in groot formaat weergegeven.

Fieldlab 2 fase 1:

Figuur 6. Fieldlab 2, ronde 1

In de eerste ronde van het tweede fieldlab is het proces, zoals deze nu bekend is, voor de Omgevingsplanactiviteit ingevuld door de aanwezigen partijen. De stakeholders (gemeenten, conceptaanbieder en initiatiefnemer) waren hierbij aanwezig.

In deze ronde is naar voren gekomen dat veel tijd wordt gestoken in het uitwerken en compleet maken van het conceptverzoek voor de Omgevingsplanactiviteit. Vervolgens geeft de gemeente aan een periode van 4 tot 6 weken nodig te hebben voor het beoordelen van dit conceptverzoek van de aanvraag.

Op basis van de gegeven risico's en belemmeringen komt naar voren dat bij het indienen van een conceptverzoek van de Omgevingsplanactiviteit nog veel onduidelijkheden vanuit alle partijen zijn. Indien er afwijkingen gevonden worden in de conceptaanvraag, dienen er aanvullende onderzoeken uitgevoerd te worden waardoor de doorlooptijd langer wordt. Ook het inschakelen van een architect of externe projectontwikkelaar om te voldoen aan de gestelde eisen van de gemeente kan voor een extra doorlooptijd zorgen. Door voorafgaand duidelijk te hebben aan welke eisen voldaan dient te worden binnen een bepaalde gemeente/gebied, worden veel van deze onduidelijkheden in een eerder stadium al weggehaald.

Vervolgens wordt benoemd dat het regelmatig voorkomt dat documenten niet volledig worden ingediend. Hiermee wordt een vertraging opgelopen omdat onderdelen vaker heen en weer gaan voordat ze goed beoordeeld kunnen worden. Typegoedkeuring geeft, indien vooraf afspraken zijn gemaakt over de te behalen eisen, zekerheid dat de stukken volledig ingediend worden. Het volledig indienen van stukken zorgt voor het voorkomen van vertraging doordat aanvullingen niet meer opgevraagd hoeven te worden.

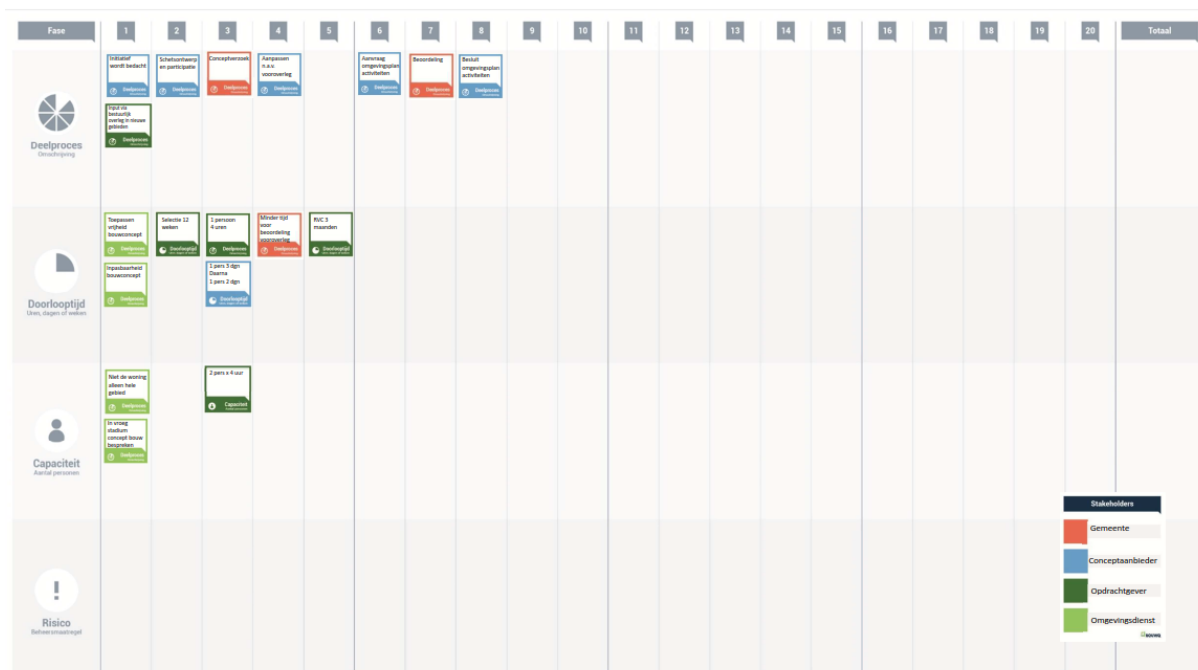
Een ander onderdeel wat vaker als risico benoemd wordt door alle aanwezige partijen, is de capaciteit op meerdere vlakken. Als eerste wordt het capaciteitstekort bij de gemeente als bij de initiatiefnemer genoemd, welke zorgt voor een vertraging in de uitvoering van de toetsingen. Een volgend punt onder de noemer capaciteit is de afhankelijkheid van de persoon, zijn/haar expertise en zienswijze hoeveel tijd benodigd is voor het beoordelen van de aanvraag. Iemand die over het algemeen sneller risico's ziet, zal uitgebreider toetsen dan iemand die onderdelen minder snel als risico ziet door bijvoorbeeld ervaring. Vervolgens zijn er diverse disciplines benodigd bij de gemeente om de beoordeling te kunnen uitvoeren. Doordat verschillende mensen aan het project werken, kan dit een langere doorlooptijd tot gevolg hebben.

Echter kan de beperkte capaciteit ook afkomstig zijn van de maximum hoeveelheid plankosten (bedrag welke geldt voor de inzet van medewerkers). Dit betekent dat een maximale hoeveelheid medewerkers ingezet kan worden op basis van een vooraf bepaald bedrag. Indien er te weinig medewerkers zijn, zouden vooraf ingeplande toetsingen bij onverwachtheden vertraging kunnen oplopen.

Dit te kort in capaciteit zorgt ervoor dat sommige gemeenten direct gebruik maken van het verlengingsrecht waardoor de beoordeling van de Omgevingsplanactiviteit langer mag duren. De reden is dat de gemeenten geen capaciteit hebben en op deze manier extra speling voor zichzelf kunnen inbouwen. Indien aan de voorzijde meer wordt afgestemd en planningen worden opgesteld, kan de capaciteit goed worden ingeregeld.

Als laatste is het ook van belang dat iedereen in dezelfde taal spreekt en definities duidelijk zijn. Hiermee worden onduidelijkheden en dus eventuele miscommunicaties en extra doorlooptijd voorkomen.

Fieldlab 2, fase 2

Figuur 7. Fieldlab 2, ronde 2

In ronde 2 is naar voren gekomen dat de processen van de gemeente en de omgevingsdienst soms afwijkend zijn ten opzichte van elkaar. De gemeente is op de hoogte van deze afwijkende processen. Om deze reden is in ronde 2 de vierde stakeholder 'omgevingsdienst' aan het procesbord toegevoegd, ondanks dat deze niet fysiek aanwezig is geweest bij het fieldlab.

Voorafgaand aan de tweede ronde zijn diverse voorwaarden opgesteld welke ervoor zorgen dat de Omgevingsplanactiviteit versneld kan worden. Hieronder staan de benoemde onderdelen inclusief een korte toelichting.

Restricties vanuit bestemmingsplan

Op het moment dat voor een gebied een omgevingsplan is opgesteld, worden in het bestemmingsplan diverse eisen gesteld waaraan woningbouw in dat gebied moet voldoen. Door onbekendheid met deze specifieke eisen kan de doorlooptijd van de Omgevingsplanactiviteit langer zijn. Op het moment dat de conceptaanbieder/initiatiefnemer vooraf in gesprek gaat met de gemeente, kunnen deze aanvullende eisen direct meegenomen worden in het project en wordt eventuele vertraging voorkomen.

Programma wat moet er komen

Niet in ieder gebied is het duidelijk wat wel en niet gebouwd mag worden. Als op voorhand een programma is opgesteld, kan de aanvraag gemakkelijker compleet ingediend worden. Ook is het op voorhand dan beter bekend of het concept toepasselijk is binnen het plan.

Gebiedsgerichte uitgangspunten

Door een groter gebied met dezelfde uitgangspunten te laten werken, zijn de uitgangspunten beter bekend en is het gemakkelijker om een aanvraag compleet in te dienen.

Snelheid, kwaliteit en standaardiseren binnen gemeente

Binnen de gemeenten zijn meerdere processen welke gestandaardiseerd zouden kunnen worden, wat vervolgens voor versnelling van het beoordelen van de Omgevingsplanactiviteit kan zorgen. Daarnaast zorgt de standaardisatie voor een constante kwaliteit.

Capaciteit

Er dient voldoende capaciteit beschikbaar te zijn om te kunnen garanderen dat de toetsingen op het gestelde moment uitgevoerd worden.

Bouwen zonder bouwplaats

Indien gebouwd wordt zonder bouwplaats, betekent dit dat er minder omgevingsfactoren meegenomen hoeven te worden in de toetsing. Hierdoor kan de toetsing sneller uitgevoerd worden.

Voordelen conceptbouw

De voordelen vanuit conceptueel bouwen worden gezien als goedkoper, sneller, duurzamer en bouwen zonder bouwplaats. Deze voordelen van conceptbouw dragen echter niet bij aan het versnellen van het omgevingstraject.

Continuïteit mensen + afspraken

Het is van belang dat er op continue basis mensen beschikbaar zijn waarbij de aanvragen op dezelfde manier behandeld worden. Ook moeten afspraken die gemaakt zijn ook blijven staan. Niet dat er nieuwe eisen en vragen komen als er een nieuw persoon in het project komt.

Op basis van de hierboven benoemde punten is de verwachting dat een versnelling kan worden gerealiseerd in de Omgevingsplanactiviteit. De aanvragen kunnen beter en completer uitgewerkt worden, omdat bekend is welke onderdelen op basis van welke vereisten ingediend moeten worden. Dit betekent dat de toetsing versneld en in één keer uitgevoerd kan worden, wat kan worden doorvertaald naar de legeskosten. De gemeente heeft aangegeven dat deze legeskosten voor de dekking van de uren van de medewerkers van de gemeente zijn. Als aangetoond kan worden dat er structureel minder uren nodig zijn dan kunnen deze kosten omlaag. Er kan nagedacht worden over een stimuleringsmodel, bijvoorbeeld door korting op legeskosten.

Een risico welke het versnellen van de Omgevingsplanactiviteit met zich meebrengt is het beoordelingstraject van de Raad van Commissarissen bij de woningcorporaties. Dit is een traject wat drie maanden kan duren. Normaal gesproken is dit geen probleem, maar als het proces versneld uitgevoerd wordt, is het mogelijk dat dit beoordelingstraject wel vertragingen met zich mee kan brengen. Hier is geen beheersmaatregel vanuit het fieldlab benoemd. Indien gewerkt gaat worden met de verkorte termijnen, zal een overleg ingepland moeten worden met de Raad van Commissarissen door de woningcorporaties.

Als laatste zijn de eventuele bezwaren van omwonende tegen bouwplannen genoemd als een risico voor vertraging in het proces. Voor dit onderdeel maakt het niet uit of er wordt gebouwd met traditionele of conceptuele bouw.

Tijdens het fieldlab zijn diverse kansen benoemd om tot versnelling in de Omgevingsplanactiviteit te komen. Hierbij ging het om de onderstaande onderdelen.

Toepassen vrijheid bouwconcept/inpasbaarheid bouwconcept

In een stedenbouwkundig plan worden vaak bepaalde eisen aan de woningen meegegeven, denk bijvoorbeeld aan de beukmaten of bepaalde uiterlijke kenmerken. Door deze bepalingen vooraf worden de mogelijkheden voor het invullen van woningen met concepten beperkt. Door meer vrijheid te hebben in het stedenbouwkundige plan kunnen conceptwoningen vaker toegepast worden en kunnen de voordelen beter benut worden.

Niet de woning alleen, hele gebied

Het is van belang dat niet enkel naar de woning gekeken wordt, maar naar het gehele proces eromheen. Veel processen hebben overlap met elkaar en daarmee invloed op elkaar. Door te focussen op het complete proces kan typegoedkeuring beter benut worden.

In vroeg stadium conceptbouw bespreken

Door in een vroeg stadium conceptbouw te bespreken, kan conceptbouw beter opgenomen worden in de planontwikkeling. Hiermee zijn de keuzes over welke type woningen toegepast kunnen worden breder.

Als conclusie kan voor de versnelling in de Omgevingsplanactiviteit gesteld worden dat versnelling met name gerealiseerd kan worden door meer afstemming, eenduidige richtlijnen en compleet ingediende aanvragen. Dit geldt niet alleen bij typegoedkeuring, maar ook bij traditionele bouw kan dan versnelling behaald worden. Een voordeel voor de projecten met typegoedkeuring is dat de mate van standaardisatie in het proces hoger ligt en het gemakkelijker wordt om een aanvraag compleet in te dienen.

Gemeenten/omgevingsdienst

Vanuit de ontvangen reacties wordt aangegeven dat er geen specifieke versnelling door typegoedkeuring wordt verwacht in de Omgevingsplanactiviteit. Het streven is om een aanvraag 8 tot 12 weken na indiening te beoordelen. Echter kan het voortraject erg lang duren en dit zal ook het geval zijn bij typegoedkeuring. Wel zal typegoedkeuring kunnen bijdragen aan de totale tijd van de beoordeling van de daadwerkelijke aanvraag.

5.3 Conclusie

Zoals eerder benoemd zijn vanuit de deskresearch onderdelen benoemd waar naar verwachting versnelling viel te behalen in de Omgevingsplanactiviteit door de toepassing van typegoedkeuring. Onderdelen vanuit fase 1.

In fieldlab 2 is informatie opgehaald over deze mogelijke versnelling. Hieruit is naar voren gekomen dat een versnelling in de Omgevingsplanactiviteit mogelijk is indien diverse processen binnen de gemeente worden aangepast en vroegtijdige afstemming plaatsvindt. De mogelijke versnelling die geïnteriseerd wordt kan zowel bij conceptuele bouw als bij traditionele bouw kunnen plaatsvinden. Het voordeel van typegoedkeuring bij conceptuele woningen is dat vooraf bekend is wat er gebouwd gaat worden en dat de documentatie op orde is. Hierdoor kunnen de te vragen onderdelen gemakkelijker ingediend worden. De benoemde onderwerpen vanuit de deskresearch, interne processen, veranderende/aanvullende eisen, harmonisering en uniformiteit, zijn benoemd als onderdelen waarop versnelling te behalen valt in algemene zin.

Om deze versnelling te kunnen behalen, dienen de besproken maatregelen in de voorafgaande paragrafen, in acht genomen te worden en/of opgevolgd te worden. Waar typegoedkeuring in de Omgevingsplanactiviteit wel kan bijdragen, is op het gebied van voorbereiding en vastlegging (dit is via de kwaliteitsverklaring gewaarborgd) waardoor de compleetheid en kwaliteit van de stukken geborgd wordt, en geen risico meer is op meerdere controleronden in de aanvraagperiode.

In het fieldlab is aangegeven dat niet enkel naar het bouwen van woningen gekeken moet worden, maar naar het volledige proces, zoals het stedenbouwkundig plan en welstand. Voorafgaand aan de toetsing van de woningen, worden beslissingen gemaakt welke bijdragen aan de woningen die uiteindelijk gebouwd worden. Door in dit vroegtijdige traject conceptueel bouwen bespreekbaar te maken, biedt dit in een later stadium meer mogelijkheden om conceptueel bouwen ook daadwerkelijk toe te passen.

Als laatste is naar voren gekomen dat het onderwerp Omgevingsplanactiviteit in relatie met typegoedkeuring verder van de uitgenodigde partijen afstaat dan het onderdeel bouwtechnische toetsing. De reden hiervan is dat de Omgevingsplanactiviteit wordt opgepakt door de conceptbouwer of doordat er door de zienswijze van de deelnemende partijen aan het fieldlab te weinig capaciteit is waardoor het onderwerp naar de achtergrond verschuift. Er wordt interesse gezien voor het onderwerp, maar niet de mogelijkheid om zelf bij te dragen aan het onderwerp.

6 FIELDLAB 3: POTENTIE VAN REGIONALE SAMENWERKING

Gedurende het onderzoek hebben verschillende stakeholders aangegeven dat samenwerkingsverbanden tussen gemeenten unieke mogelijkheden bieden om de woningbouwopgave te realiseren. In dit Fieldlab worden ervaringen uit bestaande intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (b.v. Stedelijk Gebied Eindhoven, Brede Bouwlocatie Overijssel, NH Bouwstroom) vertaald naar Gelderse gemeenten.

Gedurende het fieldlab wordt gekeken naar mogelijke belemmeringen welke gezien worden voor regionale samenwerkingsverbanden. Vervolgens wordt in gespreksvorm besproken hoe deze belemmeringen weggenomen kunnen worden. Door met een gevarieerde groep hierover te spreken, worden verschillende zienswijze over het onderwerp belicht. Ook bij het bespreken van de mogelijke maatregelen wordt op deze manier direct gekeken naar het behouden van vertrouwen tussen de verschillende partijen.

Na het bespreken van belemmeringen en mogelijkheden, wordt gekeken naar de doelstelling welke bij regionale samenwerkingsverbanden hoort. Hiervoor is door de projectgroep een startdoel opgesteld welke in samenwerking met de deelnemers naar een voor iedereen passend doel gemaakt zal worden.

Doel van samenwerkingsverbanden volgens projectgroep: versnellen van vergunningsprocessen en bijdragen aan de oplossing voor het capaciteitstekort. Dit doel zal in de beginpresentatie toegelicht worden om de deelnemers een beeld te geven.

6.1 Opbouw fieldlab 3

Fieldlab 3 bestaat uit drie verschillende rondes waarin de deelnemers wordt gevraagd naar de beoogde doelstelling van regionale samenwerkingsverbanden en mogelijke invulling daarvan. De rondes welke worden gespeeld bestaan uit de volgende onderdelen:

Ronde 1. Huidige belemmeringen in vergunningstraject, zowel omgeving als bouwtechnisch

In ronde 1 wordt verder gewerkt aan de besproken onderdelen van de voorafgaande presentaties. Om het doel voor de desbetreffende groep goed te kunnen opstellen, is het van belang dat de huidige belemmeringen besproken worden. Hierbij wordt gekeken naar zowel het omgevingstraject als de bouwtechnische toetsing. De bevindingen mogen opgeschreven worden op de flipover en bieden op deze manier overzicht voor de verwerking van de eindrapportage en voor het opstellen van de doelstelling van samenwerkingsverbanden.

Ronde 2. Aanvullingen in de doelstelling

In ronde 2 wordt de doelstelling zoals opgesteld door de projectgroep verder aangevuld door de deelnemers. Op deze manier wordt gezorgd dat de doelstelling past bij de praktijk.

- Draagt het opgestelde samenwerkingsverband bij aan de huidige belemmeringen?
- Welke processen binnen het samenwerkingsverband kunnen geautomatiseerd worden?
- Wat is er nodig om het samenwerkingsverband werkend te krijgen? Denk aan inbreng van partijen zoals conceptaanbieder, initiatiefnemer, gemeente, kwaliteitsborger et cetera.
- Moet er regelgeving veranderen voor de samenwerkingsverbanden?

6.2 Resultaten fieldlab 3

Voor het onderwerp “Regionale samenwerkingsverbanden” zijn op twee verschillende manieren resultaten opgehaald, namelijk via het fieldlab 3 en via een online vragenlijst. De vragenlijsten zijn terug te vinden in bijlage 11. De vragenlijsten zijn verdeeld per stakeholder.

In fieldlab 3 is als eerste is gekeken naar de belemmeringen welke een rol kunnen spelen in het laten werken van een regionale samenwerking. Hierbij zijn de onderstaande punten benoemd.

Belemmeringen

- *Ongelijke beoordeling*

Momenteel is het mogelijk dat eenzelfde project niet door alle gemeenten goedgekeurd wordt. Dit kan verschillende oorzaken hebben zoals verscherpte eisen in een gemeente of een andere invalshoek vanuit welstand. Ook in bouwtechnische toetsing kan het voorkomen dat in gemeente X een woning wordt goedgekeurd en vervolgens in gemeente Y niet. Met een regionaal samenwerkingsverband kan dit niet mogelijk zijn en moet vooraf gezorgd worden voor een gestroomlijnde beoordeling.

- *Acceptatie van gelijkwaardigheden*

De acceptatie van gelijkwaardigheden wordt per gemeente anders beoordeeld. Hierdoor kan vertraging opgelopen worden, indien een gelijkwaardigheid onverwachts niet geaccepteerd wordt. In een regionaal samenwerkingsverband moeten afspraken gemaakt worden over de te accepteren gelijkwaardigheden of over hoe om te gaan met afwijkende gelijkwaardigheden.

- *Locatie specifieke omstandigheden*

Iedere locatie heeft zijn eigen locatie specifieke omstandigheden. Ook binnen een regionaal samenwerkingsverband zullen deze bekeken moeten worden over hoe de beoordeling hierover gaat. Het is van belang dat afspraken hierover opgesteld worden voor een eenduidige toetsing in iedere gemeente binnen het verband.

- *Onbekendheid met lokale eisen gemeente, provincie, waterschappen*

Het is voor conceptuele bouwers vooraf niet altijd duidelijk welke eisen gesteld worden door partijen zoals de gemeente, provincie of waterschappen voor een specifieke locatie. Hierdoor kan vertraging opgelopen worden, omdat aanpassingen uitgevoerd moeten worden. Bij een regionaal samenwerkingsverband moeten de lokale eisen vastgelegd zijn zodat een conceptuele bouwer een juist concept kan aanbieden.

- *Netbeheerders*

Een grote vertraging wordt opgelopen bij netbeheerders voor het aanleggen van de nutsvoorzieningen. Deze vertraging geldt voor zowel regionale samenwerkingsverbanden als voor reguliere aanvragen.

- *Capaciteit*

De capaciteit binnen de gemeente is van groot belang. De werkhoeveelheid moet passend zijn bij de werkzame personen. Ook de kwaliteit van het personeel is van belang. Bij grote verschillen in kennis en ervaring worden projecten in gemeenten anders beoordeeld.

- *Acceptatie van conceptbouw*

Niet overal is conceptbouw al volledig geaccepteerd. Regelmatig wordt de associatie gemaakt met saaie woningen die allemaal gelijk zijn aan elkaar. Hierdoor is het lastiger om conceptuele woningen toe te passen in projecten.

- *Geen onderling vertrouwen*

Bij reguliere toetsingen wordt de toetsing al regelmatig gebaseerd op vertrouwen. Partijen waar meer vertrouwen in gevestigd is door de toetsende partij worden minder diepgaand getoetst dan de ontwerpen van de partijen waar minder vertrouwen in gevestigd is. Indien er minder vertrouwen is in de toetsende partij dan kan dit een vertraging in het proces opleveren. Het gevaar bestaat dat dit bij een regionale samenwerking ook zal gebeuren.

- *Onbekendheid conceptbouw*

Naast de acceptatie is voor veel partijen conceptbouwen en wat dit betekent nog onbekend. Hierdoor wordt conceptbouw niet altijd toegepast in projecten terwijl het wel een passende mogelijkheid kan zijn.

Vervolgens is er besproken hoe deze belemmeringen aangepakt kunnen worden door het nemen van maatregelen. Hieruit zijn de volgende onderdelen naar voren gekomen.

Maatregelen

- *Samenwerken corporatie --> gezamenlijk naar gemeente*

Door het vooraf samenwerken van conceptbouwers met woningcorporaties, en ook woningcorporaties onderling, worden plannen gemakkelijker opgezet. Vervolgens is het van belang dat een gemeente vroeg in het proces betrokken wordt om gezamenlijk het plan verder te kunnen aanpakken. Vanuit conceptbouwers is aangegeven dat het proces sneller loopt indien er gewerkt kan worden met standaardconcepten die niet aangepast hoeven te worden om binnen het stedenbouwkundig plan te passen. Hiervoor is het vroegtijdige contact met alle partijen zeer belangrijk.

- *Standaardisatie*

Door het standaardiseren van processen en werkwijzen kan vertrouwen gecreëerd worden bij de toetsende partijen. Daarnaast wordt met een dergelijke standaardisatie de kwaliteit van het product verbeterd.

- *Gemeenschappelijk protocol*

Conceptaanbieders dienen voor de duidelijkheid en compleetheid te werken met één standaardpakket met documenten. Hier kunnen vervolgens documenten aan toegevoegd worden op het gebied van locatie specifieke eisen. Het is van belang dat de locatie specifieke eisen op een eenduidige manier volgens een proces gepresenteerd worden om ervoor te zorgen dat altijd dezelfde informatie ingediend wordt. Door alle informatie steeds op een gelijkwaardige manier te presenteren, zal het vertrouwen bij de gemeente toenemen wat bijdraagt aan het opzetten van een regionaal samenwerkingsverband.

Vervolgens kunnen alle gemeenten met een gelijk protocol werken, is het mogelijk om op een duidelijke manier samen te werken en ervoor te zorgen dat alles gelijk behandeld wordt. Doordat iedereen hetzelfde werkt, wordt het vertrouwen vergroot en zal het gemakkelijker zijn om een regionaal samenwerkingsverband op te zetten.

- *Rol Provincie*

Deelnemers geven aan dat een mogelijke stimulans voor gemeenten is als de Provincie aansturing geeft op het toepassen van een regionaal samenwerkingsverband. Het is echter de vraag hoe deze aansturing moet plaatsvinden en of een Provincie het passend vindt om te doen.

- *Basis communicatiepakket*

Door een basis af te spreken over de communicatie wordt vertrouwen opgebouwd in de kwaliteit die geleverd wordt. Hierdoor zal een regionaal samenwerkingsverband meer kans van slagen hebben.

- *Bewustwording*

Momenteel is er nog weinig beschikbare kennis en daarmee bewustwording van regionale samenwerkingen en typegoedkeuring. Door deze onbekende is het lastiger om deze onderdelen toe te passen in projecten. Om zowel typegoedkeuring als regionale samenwerkingen te laten slagen, zal meer kennisdeling moeten plaatsvinden.

- *Besluitvorming geaccepteerd in alle lagen*

Bij gemeentes en woningcorporaties worden op verschillende afdelingen besluiten genomen. Voor versnelling in de Omgevingsplanactiviteit is het van belang dat niet door verschillende afdelingen anders gedacht wordt over besluitvorming binnen het proces. Als ergens een beslissing over genomen is, dan staat deze vast. Een andere afdeling kan dat besluit niet intrekken en iets anders besluiten.

Door de maatregelen tegenover de belemmeringen te zetten, is bepaald of de mogelijke beperkingen weggenomen kunnen worden. Deze vergelijking is hieronder te zien.

Maatregel	Neemt weg de belemmering
Samenwerken corporatie --> gezamenlijk naar gemeente	Onbekendheid met lokale eisen gemeente, provincie, waterschappen Locatiespecifieke onderdelen Netcapaciteit
Standaardisatie	Capaciteit
Gemeenschappelijk protocol	Ongelijke beoordeling Acceptatie van gelijkwaardigheden Geen onderling vertrouwen
Rol Provincie	Acceptatie van conceptbouw
Basis communicatiepakket	Geen onderling vertrouwen
Bewustwording	Acceptatie van conceptbouw Geen onderling vertrouwen Onbekendheid conceptbouw
Besluitvorming geaccepteerd in alle lagen --> gemeente + woningcorporaties	Ongelijk beoordeling

Vanuit het bepalen van belemmeringen en mogelijke oplossingen op het gebied van regionale samenwerking is vervolgens gekeken naar de door het projectteam opgestelde doelstelling. Op basis van gesprekken en afwegingen is tot de volgende doelstelling gekomen tijdens het fieldlab.

Het doel van samenwerkingsverbanden is het versnellen van een kwalitatief geborgd vergunningsverleningsproces.

Resultaten op basis van vragenlijsten

Zoals eerder aangegeven is er een vragenlijst verstuurd naar een aantal partijen. Hieronder wordt een korte samenvatting gegeven van de ontvangen antwoorden met betrekking tot het onderwerp Regionale samenwerkingsverbanden.

Conceptbouwers

Vanuit de reacties zijn twee verschillende antwoorden gegeven. Regionale samenwerking kan gezien worden vanuit het oogpunt van versnellingstafels. Deze worden al ingezet en op korte termijn worden de plannen beoordeeld. De werkwijze zoals deze nu is, is voldoende en hoeft niet verder uitgebreid te worden. Daarnaast wordt aangegeven dat regionale samenwerkingen gaan over het delen van kennis, zodat instanties binnen het regionale samenwerkingsverband typegoedkeuring onvoorwaardelijk accepteren. Op deze manier dient enkel de omgeving specifieke eisen getoetst te worden.

Woningcorporaties

Geen specifieke reactie ontvangen op regionale samenwerkingsverbanden.

Gemeenten

Geen specifieke reactie ontvangen op regionale samenwerkingsverbanden.

6.3 Conclusie

In fieldlab 3 is informatie opgehaald over de potentie van regionale samenwerkingsverbanden. Door te bepalen waar de belemmeringen zitten in het proces, kon gekeken worden naar mogelijke oplossingen om te zorgen voor vertrouwen. Uit het fieldlab is gebleken dat de belemmeringen voor regionale samenwerkingsverbanden zo goed als gelijk zijn aan de belemmeringen welke ook voor typegoedkeuring in de bouwtechnische toetsing en Omgevingsplanactiviteit werden benoemd. Het onderwerp vertrouwen en kennis komt duidelijk naar voren. Daarnaast is ook het onderwerp ongelijkheid een veel besproken onderdeel.

Het spreken over belemmeringen en mogelijke oplossingen heeft geleid tot een uitgebreidere doelstelling voor regionale samenwerkingsverbanden welke gebruikt kan worden om regionale samenwerkingsverbanden op te zetten in Gelderland. Er lijkt potentie te zijn voor deze werkvorm, mits er meer kennisdeling en bewustwording komt. Een andere mogelijkheid voor meer stimulatie is indien de Provincie sturing geeft voor het toepassen van regionale samenwerkingsverbanden. Voor de Provincie ligt hier de mogelijkheid om te bepalen of zij aansturing willen geven op dit onderwerp.

7. CONCLUSIE EN ADVIES INVULLING VERVOLGAANPAK TYPEGOEDKEURING

Op basis van de conclusies van de drie verschillende fieldlabs, waarvan de uitgebreide toelichting staat gegeven bij de desbetreffende fieldlabs, worden mogelijke actiepunten gegeven voor in de toekomst.

Conclusies

Fieldlab 1. In fieldlab 1 is naar voren gekomen dat de onderzochte doorlooptijd in het deskresearch van vier dagen haalbaar is. 50% van de deelnemende groepen heeft deze versnelling behaald na het stellen van diverse voorwaarden. Vervolgens is naar voren gekomen dat de huidige wettelijke termijnen voor de beoordeling door de gemeente als minimaal in plaats van maximaal worden aangehouden. De redenen welke hiervoor gegeven worden is onwetendheid en veiligheid als gevolg van het capaciteitstekort. Vanuit het fieldlab kan geconcludeerd worden dat over de totale benodigde capaciteit voor één woning gedurende de doorlooptijd een reductie van 30% plaatsvindt. Hierbij werd benoemd dat er vaak meerdere personen nodig zijn voor de toetsing en de administratieve afhandeling. Indien de administratie bij projecten met typegoedkeuring met betrekking tot het verzenden van bevestigingsbrieven wordt verminderd of vervalt, wordt hier een extra besparing in capaciteit behaald. Voor het laatste deel van de validatie is gebleken dat voor de validatie van de kostenbesparing is meer informatie benodigd dan opgehaald in de fieldlabs.

Fieldlab 2. In fieldlab 2 is naar voren gekomen dat een grote versnelling behaald kan worden in de Omgevingsplanactiviteit, zowel voor conceptueel bouwen als voor traditioneel bouwen. De versnelling kan behaald worden door meer voorbereidend contact te hebben en op deze manier van elkaar op de hoogte te zijn over de verwachtingen en wensen. Daarnaast kan harmonisatie in het stedenbouwkundige plan en op het gebied van welstand een grote rol spelen in de versnelling van het Omgevingsplanactiviteit. Door deze harmonisatie zijn de verwachtingen vanuit de gemeente of Provincie bekend en kan beter ingespeeld worden op de indiening van concepten.

Fieldlab 3. Fieldlab 3 heeft laten zien dat er potentie is voor het opstarten van regionale samenwerkingsverbanden. De belemmeringen welke gezien worden voor het laten slagen van regionale samenwerkingsverbanden zijn gelijk aan de belemmeringen welke worden gezien voor typegoedkeuring. In het fieldlab is door de aanwezige partijen aangegeven dat een stimulatie voor deze manier van werken door de Provincie kan bijdragen aan het laten slagen hiervan.

Aanbevelingen

- De kennis en bewustwording van de bouw met betrekking tot certificatie en de Erkende kwaliteitsverklaring is beperkt. Om typegoedkeuring op basis van een Erkende kwaliteitsverklaring te laten slagen, dient de kennis en bewustwording vergroot te worden. Dit moet ervoor zorg dat partijen vertrouwd raken met het werken met typegoedkeuring en er geen onnodige dubbele toetsingen uitgevoerd worden. De kennisdeling en bewustwording zal moeten worden aangepakt op verschillende niveaus, waarbij is te denken aan informatieverstrekking vanuit Ministerie van Binnenlandse Zaken/Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, certificerende instellingen, overkoepelende organisaties zoals Vereniging Bouw en Woningtoezicht, VNG, Netwerk Conceptueel Bouwen en Expertisecentrum Flexwonen. Daarnaast wordt aan de hierboven benoemde partijen aangeraden actief betrokken te zijn in het geven van lezingen bij congressen en seminars om meer bekendheid te geven aan het onderwerp. Als laatste kan het opstellen van begeleidende stukken vanuit overkoepelende organisaties ervoor zorgen dat typegoedkeuring overall op dezelfde manier geïmplementeerd wordt en dezelfde taal gesproken wordt;

- Naast het vergroten van kennis en bewustwording over certificatie, Erkende kwaliteitsverklaring en typegoedkeuring, zullen diverse partijen samen moeten werken om de ontwikkelingen te blijven uitvoeren. Gedurende het onderzoek zijn diverse partijen naar voren gekomen welke aangeven actief bezig te zijn op het gebied van conceptueel bouwen en typegoedkeuring. Voorbeelden hiervan zijn het onderzoek van TNO naar “Geïndustrialiseerd en productmatig werken in de gebouwde omgeving” en diverse initiatieven voor werkgroepen vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken. Op basis van deze initiatieven wordt aangeraden om deze rapportage officieel aan te bieden bij het ministerie van Binnenlandse Zaken/ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening.

Ook hebben diverse gemeenten en woningcorporaties aangegeven actief bezig te zijn of te willen gaan zijn met conceptueel bouwen, typegoedkeuring en/of regionale samenwerkingsverbanden. Zo heeft de gemeente Arnhem aangegeven in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen een effectief publiek-private samenwerking te hebben opgezet rondom Conceptueel Circulair Bouwen en heeft een onderzoek gestart in samenwerking met de GMR hoe het begin van planvorming rekening te houden met en meer te sturen op conceptuele bouw en ontwikkeling.

Daarnaast kan de Provincie Gelderland een actieve rol pakken in het blijven stimuleren van het toepassen van conceptueel bouwen in combinatie met typegoedkeuring. Door deze stimulatie zullen naar verwachting meer partijen hiermee gaan werken;

- Vanuit de deskresearch was het niet mogelijk om op basis van bekende gegevens de kostenreductie te valideren. Door een te grote hoeveelheid aan onbekenden, kan geen betrouwbare analyse opgesteld worden. Het wordt aangeraden om op een later moment, als het Wkb stelsel meer toegepast wordt, deze analyse alsnog uit te voeren. Dit onderdeel kan opgepakt worden door certificerende instellingen, waar dit onderdeel als motivatie gebruikt kan worden voor het kiezen van toepassen van typegoedkeuring op een woningconcept;
- Om de versnelling te behalen in de Omgevingsplanactiviteit zullen met name aanpassingen gedaan moeten worden op het gebied van het wijzigen van processen binnen de gemeenten/omgevingsdiensten en het vroegtijdig in gesprek gaan van gemeenten/omgevingsdiensten samen met conceptaanbieders/initiatiefnemers. Typegoedkeuring levert meer vertrouwen en een lager risico op vertragingen door ontbrekende onderdelen. Dit kan een gunstige uitwerking hebben bij het versnellen van de processen binnen de gemeente. Dit onderdeel kan opgepakt worden door de markt of door een overkoepelende organisatie zoals bijvoorbeeld Vereniging Bouw en Woningtoezicht, Vereniging Nederlandse Gemeenten of Aedes;
- Vanuit fieldlab 3 lijkt potentie te zijn voor regionale samenwerkingsverbanden. Echter is ook duidelijk geworden dat voor het versnellen van het proces, een stimulant vanuit de Provincie Gelderland kan helpen. Het is een actiepunt voor de Provincie Gelderland om te bepalen of en hoe regionale samenwerkingsverbanden worden gestimuleerd.

8. BIBLIOGRAFIE

- [1] BouwQ, „Typegoedkeuring Woningconcepten Provincie Gelderland Deskresearch,” 2023.
- [2] Toelatingsorganisatie Kwaliteitsborging Bouw, „Kwaliteitsverklaringen voor de bouw,” Toelatingsorganisatie Kwaliteitsborging Bouw, [Online]. Available: <https://www.tlokb.nl/erkende-kwaliteitsverklaringen>. [Geopend 16 september 2024].
- [3] Aedes, „Verplaatsbare woningen bouwen,” 2023.
- [4] VNG, „Wat is het doel van de regionale samenwerking?,” VNG, [Online]. Available: [https://vng.nl/vragen-en-antwoorden/wat-is-het-doel-van-de-regionale-samenwerking#:~:text=Het%20doel%20van%20de%20regionale%20samenwerking%20is%20om%20mensen%20kwalitatief,zorgkantoor%20en%20zorgverzekeraar\(s\)..](https://vng.nl/vragen-en-antwoorden/wat-is-het-doel-van-de-regionale-samenwerking#:~:text=Het%20doel%20van%20de%20regionale%20samenwerking%20is%20om%20mensen%20kwalitatief,zorgkantoor%20en%20zorgverzekeraar(s)..) [Geopend 16 september 2024].
- [5] NOS Nieuws, „Corporaties willen landelijke goedkeuring van fabriekswoning die 'in elkaar gezet wordt',” *NOS*, pp. <https://nos.nl/artikel/2425845-corporaties-willen-landelijke-goedkeuring-van-fabriekswoning-die-in-elkaar-gezet-wordt.>, 20 april 2022.
- [6] Provincie Gelderland, „Actieplan Wonen 2020-2025”.
- [7] BouwQ, „Typegoedkeuring woningconcepten, Hoofdpunten uit een onderzoek voor de provincie Gelderland”.
- [8] VNG, „factsheet De 'knip' binnen de Omgevingswet,” maart 2021. [Online]. Available: <https://vng.nl/sites/default/files/2021-03/factsheet-de-knip-binnen-de-bouwactiviteit.pdf>.
- [9] KIWA, „BRL 7703 Grondgebonden industriële woningen,” KIWA, [Online]. Available: <https://www.kiwa.com/nl/nl/services/certificering/brl-7703-grondgebonden-industriele-woningen/>. [Geopend 12 februari 2024].
- [10] KOMO-online, „BRL 0903-01:2004+WB:2017 1. Inleiding,” KOMO, 21 maart 2017. [Online]. Available: [https://www.komo-online.nl/brl/brl0903-01/1\[2\]](https://www.komo-online.nl/brl/brl0903-01/1[2]). [Geopend 12 februari 2024].
- [11] IIVD, „WoonST: zeven woningen voor de prijs van zes,” 28 augustus 2023. [Online]. Available: <https://www.ivvd.nl/woonst-zeven-woningen-voor-de-prijs-van-zes/>.
- [12] Onderwijs van Morgen, „4x wetenschappelijk over games in het onderwijs,” *Onderwijs van Morgen*, 3 maart 2015. [Online]. Available: <https://www.onderwijsvanmorgen.nl/4x-wetenschappelijk-over-games-in-het-onderwijs/>. [Geopend 3 oktober 2024].
- [13] VBWTNL, „Nieuwe impactanalyse 2020 VBWTNL,” 2019 december 13. [Online]. Available: <https://www.bwtinfo.nl/nieuws/2019/12/umpactanalyse-2020>.

BIJLAGES

Bijlage 1. Samenvatting deskresearch fase 1

Gedurende de periode mei tot en met december 2023 hebben BouwQ en TNO in opdracht van de Provincie Gelderland onderzocht op welke wijze typegoedkeuring van woningconcepten kan bijdragen aan het realiseren van de woningbouwopgave. Het onderzoek heeft zich gericht op de potentie van typegoedkeuring van grondgebonden en gestapelde woningconcepten voor zowel grote als kleine jaarlijkse bouwvolumes.

Dit rapport bevat de resultaten van fase 1 van het project waarin op basis van literatuuronderzoek en besprekingen met verschillende stakeholders de mogelijkheden van typegoedkeuring van woningconcepten zijn onderzocht. Het onderzoek is gestart met het vormgeven van een definitie van typegoedkeuring van woningconcepten op basis van definities die in andere sectoren worden gebruikt. Hieruit is typekeuring van woningconcepten gedefinieerd als een procedure waarbij een bevoegde instantie na controle bevestigt dat een herhaalbaar woningconcept voldoet aan de toepasselijke eisen van het Besluit bouwwerken leefomgeving en de eisen gesteld aan de conformiteit van realisatie.

Na het formuleren van een definitie is de potentiële impact van typegoedkeuring op de doorlooptijd van het vergunningsproces, de benodigde capaciteit bij gemeenten en de kosten voor initiatiefnemers/conceptaanbieders uitgewerkt. Hieruit is geconcludeerd dat typegoedkeuring van woningconcepten bijdraagt aan het realiseren van de woningbouwopgave doordat **per bouwproject**:

- Een gemeente heeft 4 weken voor het beoordelen van de Wkb-melding voor start bouw en 2 weken na oplevering. Bouwbedrijf en kwaliteitsborger hebben tijd nodig om deze meldingen goed voor te bereiden. Hierdoor zal de doorlooptijd van bouwprojecten onder de Wkb toenemen met minimaal 6 weken. Het Wkb-stelsel bevat prikkels om de kwaliteitsborging en de rol van gemeenten zo efficiënt mogelijk uit te voeren. Typegoedkeuring van grondgebonden woningconcepten maakt het mogelijk deze optimaal te benutten. De extra doorlooptijd kan daardoor worden beperkt tot 2 dagen. Bij gestapelde woningconcepten met typegoedkeuring versnelling van doorlooptijd ook mogelijk. Deze is doordat de Wkb voor gevolgklasse 2 nog niet van toepassing is, sterk afhankelijk van de interne processen bij gemeenten;
- Typegoedkeuring ervoor zorgt dat gemeenten gemiddeld per project 55% minder capaciteit nodig hebben voor de beoordeling van vergunningsaanvragen met grondgebonden woningconcepten en gemiddeld 65% minder capaciteit per gestapelde woningconcepten;
- De kwaliteitsborgingskosten per grondgebonden woning met een typegoedkeuring kunnen leiden tot 5 keer lagere kwaliteitsborgingskosten en de capaciteitsbesparing bij gemeenten voor gestapelde woningconcepten met typegoedkeuring omgezet kunnen worden naar significante legeskortingen.

Vervolgens is onderzocht welke bestaande conformiteitsverklaringen als fundament gebruikt kunnen worden voor typegoedkeuring van woningconcepten. De mogelijke fundamenteen voor typegoedkeuring zijn beoordeeld op impactpotentie en realiseerbaarheid. De impactpotentie van elke optie is bepaald op basis van de effecten op doorlooptijd, benodigde capaciteit, kosten en markt bereik. De realiseerbaarheid van een optie is beoordeeld door te bepalen in hoeverre een optie voldoet aan de definitie van typegoedkeuring en wat er aanvullend nodig is voor de implementatie binnen de bestaande bouwregelgeving.

Op basis van het onderzoek is de erkende kwaliteitsverklaring het meest geschikt om als basis te fungeren voor typegoedkeuring van volledige woningconcepten of als basis voor typegoedkeuring van

onderdelen van een woningconcept met kleine jaarlijkse productievolumes. Er zijn momenteel twee door de TloKB geaccepteerde erkende kwaliteitsverklaringen die voor volledige woningen gebruikt kunnen worden, waarbij er één gebaseerd is op productcertificatie (RABB 7511) en de ander op procescertificatie (BRL 7703). Door deze twee certificatiemethodieken te combineren is typegoedkeuring voor alle varianten van woningconcepten mogelijk.

De projectgroep adviseert daarom dit in fase 2 verder uit te werken en te toetsen in de praktijk door al gerealiseerde bouwprojecten met verschillende woningconcepten na te spelen, maar dan met het uitgangspunt dat het woningconcept een typegoedkeuring heeft. Tijdens het naspelen wordt bepaald welke combinatie van product- en procescertificatie nodig is om typegoedkeuring voor de verschillende varianten van woningconcepten mogelijk te maken. Daarnaast kan op basis van het naspelen bepaald worden welke aanpassingen er nodig zijn in de werkwijzen van de verschillende stakeholders om de voordelen van typegoedkeuring optimaal te kunnen benutten. Tevens kan bepaald worden op welke wijze typegoedkeuring mogelijk zou kunnen zijn voor kleine jaarlijkse productievolumes.

Tijdens het onderzoek is gebleken dat de voordelen die met typegoedkeuring gerealiseerd kunnen worden in belangrijke mate bepaald worden door de wijze waarop initiatiefnemers en gemeenten invulling geven aan de voorbereiding en aanvraag van de omgevingsvergunning. Verdere structurering en harmonisering van deze omgeving gerelateerde aspecten is nodig om de impactpotentie van typegoedkeuring optimaal te kunnen benutten. De projectgroep adviseert in fase 2 te onderzoeken welke aanpassingen benodigd zijn in de werkwijzen van gemeenten, initiatiefnemers en eventueel andere betrokken partijen bij de invulling van de omgevingseisen om de voordelen van typegoedkeuring van woningconcepten optimaal te kunnen benutten.

Als laatste hebben verschillende stakeholders tijdens het onderzoek aangegeven dat samenwerkingsverbanden tussen gemeenten unieke mogelijkheden bieden om de woningbouwopgave te kunnen realiseren. Vanwege dit breed gedragen beeld adviseert de projectgroep om dit verder te onderzoeken in fase 2 en de ervaringen uit bestaande intergemeentelijke samenwerkingsverbanden te vertalen naar gemeenten in andere regio's.

Bijlage 2. Factsheet deskresearch fase 1

TYPEGOEDKEURING WONINGCONCEPTEN

Hoofdpunten uit een onderzoek voor
de provincie Gelderland

HET KAN SNELLER, MET MINDER MENSEN EN GOEDKOPER

Woningconcepten kunnen woningbouw versnellen en dus bijdragen aan het realiseren van de enorme woningbouwopgave. Typegoedkeuring kan zorgen dat dit nóg sneller gaat. Bovendien kan de efficiëntere werkwijze leiden tot besparing op capaciteit en kosten. In opdracht van de provincie Gelderland is onderzocht wat de voordelen zijn van typegoedkeuring van woningconcepten en hoe dit vorm kan krijgen. Het onderzoek is uitgevoerd door BouwQ en TNO.

Wat is er onderzocht?

Fase 1 van het onderzoek liep van mei tot december 2023. Met bureauonderzoek en besprekingen met verschillende stakeholders zijn de voordelen en mogelijkheden van typegoedkeuring van woningconcepten onderzocht. Het gaat daarbij over typegoedkeuring van de bouwtechnische aspecten van grondgebonden en van gestapelde woningconcepten. Zowel voor grote als voor kleine jaarlijkse bouwvolumes. De rapportage bevat aanbevelingen voor vervolgonderzoek in fase 2.

Wat is een woningconcept?

De term woningconcept wordt op veel verschillende manieren gebruikt. Uitgangspunt voor conceptueel bouwen is de herhaalbaarheid van oplossingen die geheel of gedeeltelijk seriematig worden gemaakt. In dit onderzoek hanteren we als definitie van een woningconcept:

Een herhaalbare oplossing die flexibel is, zodat per project aandacht is voor de eigenheid van de locatie, bewoners en financiering.

Enkele voorbeelden

ACHTERGRONDEN TYPEGOEDKEURING

Typegoedkeuring is op zich niet nieuw, voor auto's bestaat bijvoorbeeld de RDW-typegoedkeuring. Toepassing van typegoedkeuring voor woningconcepten is wel nieuw.

Wat is typegoedkeuring?

Op basis van typegoedkeuring in andere sectoren is een definitie geformuleerd voor typegoedkeuring voor woningconcepten:

Een procedure waarbij een bevoegde instantie na controle bevestigt dat een herhaalbaar woningconcept voldoet aan de toepasselijke eisen van het Besluit bouwwerken leefomgeving en de eisen gesteld aan de conformiteit van realisatie.

Waarom typegoedkeuring?

Het traject van vergunningverlening door gemeenten vergt veel tijd en aandacht van ambtenaren, opdrachtgevers en bouwers. Dit leidt tot ongewenste vertraging. Met een landelijke veiligheidstoets kan een goedgekeurd woningconcept overal in Nederland worden geplaatst. Er is dus niet in elk project opnieuw een beoordeling nodig. Dit kan helpen de enorme Nederlandse woningbouwopgave sneller te realiseren.

Relatie met Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet start ook de stapsgewijze inwerkingtreding van de Wkb. Vanaf 1 januari 2024 is de Wkb van toepassing voor grondgebonden nieuwbouwwoningen. Dan moet een bouwbedrijf met kwaliteitscontroles aantonen dat de opgeleverde woningen voldoen aan de geldende bouwtechnische regelgeving. Deze kwaliteitscontroles worden geverifieerd door een private kwaliteitsborger.

Als woningconcepten een typegoedkeuring hebben, is herhaalde controle door een kwaliteitsborger niet nodig. Dat bespaart tijd en geld bij de bouwer en bij de opdrachtgever.

Voor gestapelde woningconcepten is de Wkb nog niet van toepassing. Voorlopig blijft daarbij de gemeente verantwoordelijk voor controle of bouwprojecten voldoen aan de bouwtechnische regelgeving. Ook dan kan typegoedkeuring leiden tot efficiënter werken en dus capaciteitsbesparing bij de gemeente.

Basis voor vertrouwen

Onder de Wkb is de kwaliteitsborger verantwoordelijk voor het beoordelen van de bouwtechnische aspecten van nieuwbouwwoningen. De kwaliteitsborger hoeft minder te controleren als die het vertrouwen heeft dat het bouwbedrijf zijn werk goed uitvoert.

Gemeenten blijven onder de Wkb als bevoegd gezag eindverantwoordelijk voor toezicht en handhaving op de naleving van de bouwregelgeving. Maar door de introductie van kwaliteitsborgers komen zij bij de controle van de bouwtechnische regels meer op afstand te staan. Gemeenten worden geïnformeerd over de kwaliteitsborging in een bouwproject via verplichte meldingen voor start bouw en na oplevering. Zij checken alleen of deze meldingen voldoen aan de wettelijke eisen. Voor de bouwtechnische aspecten moeten gemeenten kunnen vertrouwen op de beoordelingen van kwaliteitsborgers.

Bij woningconcepten met een typegoedkeuring hebben kwaliteitsborgers en gemeenten de garantie dat deze voldoen aan de bouwtechnische regelgeving. Dat vormt een goede basis voor vertrouwen tussen bouwbedrijf, kwaliteitsborger en gemeente in het nieuwe Wkb-stelsel.

VOORDELEN VAN TYPEGOEDKEURING

Er is onderzoek gedaan naar de potentiële impact van typegoedkeuring voor grondgebonden en gestapelde woningconcepten. Op basis daarvan zien we een aantal belangrijke voordelen in de beoordeling op bouwtechnische regelgeving.

Sneller

- Een gemeente heeft 4 weken voor het beoordelen van de Wkb-melding voor start bouw en 2 weken na oplevering. Bouwbedrijf en kwaliteitsborger hebben tijd nodig om deze meldingen goed voor te bereiden. Hierdoor zal de doorlooptijd van bouwprojecten onder de Wkb toenemen met minimaal 6 weken.
- Het Wkb-stelsel bevat prikkels om de kwaliteitsborging en de rol van gemeenten zo efficiënt mogelijk uit te voeren. Typegoedkeuring van grondgebonden woningconcepten maakt het mogelijk deze optimaal te gebruiken. **De extra doorlooptijd kan daardoor worden beperkt tot 2 dagen.**
- Ook bij gestapelde woningconcepten is met typegoedkeuring versnelling van de doorlooptijd mogelijk. De mate waarin is afhankelijk van interne processen bij gemeenten, omdat de Wkb voor gestapelde woningbouw nog niet van toepassing is.

Minder mensen nodig

- Met typegoedkeuring zijn de processen bij de conceptaanbieder dusdanig georganiseerd dat er gerechtvaardigd vertrouwen is dat het bouwplan en de realisatie voldoen aan de bouwtechnische eisen van het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl).
- Daardoor hebben gemeenten voor een woningconcept met typegoedkeuring minder capaciteit nodig voor de beoordeling op technische regelgeving. Per project is dat **gemiddeld 60% minder capaciteit**.
- Typegoedkeuring van een woningconcept kost geen extra capaciteit van een conceptaanbieder. Vanwege de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) moet de aanbieder de kwaliteitsborging sowieso op orde hebben, met of zonder typegoedkeuring.

Goedkoper

- Voor een woningconcept met een typegoedkeuring kan de kwaliteitsborging tot de minimale wettelijke taken worden gereduceerd. De typegoedkeuring geeft immers het gerechtvaardigd vertrouwen dat het woningconcept aan de bouwtechnische eisen van het Bbl voldoet.
- Dit kan leiden tot **5 keer lagere kwaliteitsborgingskosten** per grondgebonden woning. Het financiële voordeel geldt vanaf 100 woningen per jaar en neemt toe naarmate het productievolume groter is.
- Ook bij gestapelde woningconcepten kan typegoedkeuring leiden tot kostenbesparingen: doordat bij gemeenten minder capaciteit nodig is voor het beoordelen op technische regelgeving, kunnen zij de leges significant verlagen.
- De enorme besparingspotentie op kwaliteitsborgingskosten maakt het aantrekkelijk voor conceptaanbidders om te investeren in het verkrijgen en behouden van een typegoedkeuring.

OP ZOEK NAAR DE ULTIEME VORM VAN TYPEGOEDKEURING

De voordelen van typegoedkeuring van woningconcepten zijn duidelijk. De volgende stap is bekijken welke vorm van typegoedkeuring het beste zou kunnen werken.

Het wiel niet opnieuw uitvinden

Er bestaan nog geen typegoedkeuringen voor woningbouw in Nederland. Wel zijn er kwaliteitsverklaringen (conformiteitsverklaringen) voor bouwsystemen. We hebben gekeken welke als fundament te gebruiken zijn voor een typegoedkeuring van woningconcepten. Hierbij is gelet op twee aspecten:

- **impactpotentie:** wat is het effect op doorlooptijd, benodigde capaciteit, kosten en marktbereik?
- **realiseerbaarheid:** in hoeverre voldoet het aan de definitie van typegoedkeuring en wat is aanvullend nodig voor implementatie binnen de bestaande bouwregelgeving?

Het kan met erkende kwaliteitsverklaringen

Een erkende kwaliteitsverklaring is een publiekrechtelijk bewijs dat het product voldoet aan de bouwregelgeving. Zo'n kwaliteitsverklaring blijkt het meest geschikt als basis voor typegoedkeuring van volledige woningconcepten.

De Toelatingsorganisatie Kwaliteitsborging Bouw (TloKB) erkent twee kwaliteitsverklaringen die te gebruiken zijn voor volledige woningen: de een is gebaseerd op productcertificatie (RABB 7511) en de ander op procescertificatie (BRL 7703). Aangewezen certificerende instellingen geven deze kwaliteitsverklaringen af na een intensieve beoordeling van de interne kwaliteitsbewaking van de conceptaanbieder. Typegoedkeuring van woningconcepten is mogelijk met een van deze certificatiemethodieken of een combinatie daarvan. De keuze is afhankelijk van het woningconcept. Wij adviseren om dit verder uit te werken en te toetsen in de praktijk.

De voordelen optimaal benutten

Corporaties, projectontwikkelaars en gemeenten geven op verschillende manieren invulling aan de voorbereiding en aanvraag van de omgevingsvergunning. Verdere structurering en harmonisering helpt om de voordelen van typegoedkeuring optimaal te benutten. Wij adviseren te onderzoeken welke aanpassingen daarvoor nodig zijn bij gemeenten, initiatiefnemers en eventueel andere betrokken partijen.

Verschillende stakeholders hebben aangegeven dat samenwerkingsverbanden tussen gemeenten unieke mogelijkheden bieden om de woningbouwopgave te realiseren. Wij adviseren dit verder te onderzoeken en de ervaringen uit bestaande intergemeentelijke samenwerkingsverbanden te vertalen naar gemeenten in andere regio's.

Het bureauonderzoek tijdens fase 1 is aangevuld met gesprekken met bouwers, conceptaanbieders en gemeenten. Zij zien typegoedkeuring als erkenning voor woningconcepten. Wel wijzen ze erop dat voor maximale versnelling in het vergunningstraject breder moet worden gekeken dan alleen het bouwtechnisch aspect.

Daarnaast zijn interviews gehouden met belangrijke stakeholders als Vereniging Bouw- & Woningtoezicht Nederland, Toelatingsorganisatie Kwaliteitsborging Bouw en Netwerk Conceptueel Bouwen.

VERVOLGONDERZOEK

Na het onderzoek in fase 1 is een vervolgonderzoek nodig met toetsing in de praktijk.

Vanwege de grote variatie in woningconcepten is het belangrijk verschillende concepten voor grondgebonden en gestapelde woningen in deze praktijktoetsing mee te nemen. Deze brede scope voor de toetsing is niet binnen afzienbare tijd te realiseren als die wordt uitgevoerd in nog te starten bouwprojecten. Toetsing is ook goed mogelijk met naspeelsessies.

Zo kun je toetsen

- ❑ Selecteer een aantal gerealiseerde bouwprojecten met verschillende woningconcepten.
- ❑ Speel het volledige proces na alsof het woningconcept een typegoedkeuring heeft.
- ❑ Bepaal bij het naspelen:
 - welke combinatie van product- en procescertificatie nodig is voor typegoedkeuring voor de woningconcepten;
 - welke werkwijzen van de verschillende stakeholders anders moeten om de voordelen van typegoedkeuring optimaal te benutten;
 - hoe typegoedkeuring ook mogelijk kan zijn voor kleine jaarlijkse productievolumes.

Meer weten?

Neem voor vragen contact op met:

- ❑ Provincie Gelderland, Gijs Pelgrom, +31 (0) 6 46 38 22 94 g.pelgrom@gelderland.nl
- ❑ BouwQ B.V. Sue Ellen de Nijs, +31 (0) 6 20 89 29 81 sue-ellen.denijs@bouwq.nl

Klankbordgroep

Het onderzoek is in opdracht van provincie Gelderland uitgevoerd door BouwQ in samenwerking met TNO.

Een klankbordgroep van diverse betrokken organisatie heeft meegedacht in drie feedbacksessies.

Bijlage 3. Feedback klankbordgroep meeting #1

BOUWQ

Typegoedkeuring woningconcepten
Provincie Gelderland

BouwQ
31 juli 2024

1

Agenda

- Planning
- Samenvatting fase 1
- Uitleg procesbord
- Terugkoppeling fieldlab 1: Validatie impact typegoedkeuring
- Invulling fieldlab 2 & 3

31 juli 2024 BouwQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland 2

2

Planning

Opstarten fase 2 (Jan - Maart)

Fieldlab 1 (17 juni 2024)

Klankbordmeeting #4 (31 juli 2024)

Fieldlab 2/3 (5 september 2024)

Klankbordmeeting #5 (25 september 2024)

Jaarcongres WVVTL (10 oktober 2024)

Opstartfase, Uitwerking fieldlab 1, Uitwerking fieldlab 2 en 3, Opstellen rapportage, Factsheet, Voorbereiding concept

31 juli 2024 BouwQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 3

3

Samenvatting fase 1
Conclisies fase 1 onderzoek Typegoedkeuring

- ✓ **Realiseerbaar met Erkende Kwaliteitsverklaring**
 - Grondgebonden & gestapelde woningbouw
 - 2D & 3D concepten
 - Permanente & tijdelijke bouw
- ✓ **Sneller bouwproces**
 - Minimale inspanning Kwaliteitsborger
 - De doorlooptijd voor een project met typegoedkeuring kan worden teruggebracht naar 4 dagen, 2 dagen voor de gemeente en 2 dagen voor de conceptaanbieder
- ✓ **Met minder mensen**
 - Kwaliteitsborger
 - Gemiddeld 60% minder capaciteit benodigd per project op de beoordeling van de bouwtechnische regelgeving
- ✓ **Goedkoper**
 - Tot 5x lagere kwaliteitsborgingskosten per grondgebonden woning
 - Lagere leges Gemeente
- **Aandachtspunt**
 - Als omgevingszaken meer geharmoniseerd worden, dan kunnen de voordelen van typegoedkeuring nog beter benut worden

31 juli 2024 4

4

Samenvatting fase 1 - Feedback
Conclisies fase 1 onderzoek Typegoedkeuring

- ✓ **Realiseerbaar met Erkende Kwaliteitsverklaring**
 - Grondgebonden & gestapelde woningbouw
 - 2D & 3D concepten
 - Permanente & tijdelijke bouw
- ✓ **Sneller bouwproces**
 - Minimale inspanning Kwaliteitsborger
 - De doorlooptijd voor een project met typegoedkeuring kan worden teruggebracht naar 4 dagen, 2 dagen voor de gemeente en 2 dagen voor de conceptaanbieder
- ✓ **Met minder mensen**
 - Kwaliteitsborger
 - Gemiddeld 60% minder capaciteit benodigd per project op de beoordeling van de bouwtechnische regelgeving
- ✓ **Goedkoper**
 - Tot 5x lagere kwaliteitsborgingskosten per grondgebonden woning **80% besparing**
 - Lagere leges Gemeente **bij GK2 gebouwen**
- **Aandachtspunt**
 - Als **procedures** meer geharmoniseerd worden, dan kunnen de voordelen van typegoedkeuring nog beter benut worden

31 juli 2024 5

5

Samenvatting fase 1
Potentiële voordelen per stakeholder

Conceptaanbieder	Opdrachtgever	Gemeenten
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Goedkoper <ul style="list-style-type: none"> • Minimale kosten kwaliteitsborger (grondgebonden woningen) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Goedkoper <ul style="list-style-type: none"> • Minimale kosten kwaliteitsborger (grondgebonden woningen) • Kortage op leges (gestapelde woningen)? 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Efficiënter <ul style="list-style-type: none"> • Minder capaciteit nodig voor toetsingen en toezicht (spaarzaamheid)
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sneller bouwproces <ul style="list-style-type: none"> • Geen bouwtechnische controles door kwaliteitsborger of gemeente 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sneller bouwproces <ul style="list-style-type: none"> • Snellere ingebruikname (huurinkomsten) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sneller bouwproces <ul style="list-style-type: none"> • Meer woningen bouwen in kortere tijd (woningtekort)
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Landelijk uniforme werkwijze <ul style="list-style-type: none"> • Gefasende oplevering • Gelijkaardige oplossingen 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Landelijk uniforme werkwijze <ul style="list-style-type: none"> • Gefasende oplevering • Herplaatsing van Flexwoningen 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Gerechvaardigd vertrouwen <ul style="list-style-type: none"> • Erkend status van kwaliteitsverklaringen voor de bouw

31 juli 2024 BouwQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 6

6

Samenvatting fase 1 - Feedback

Potentiële voordelen per stakeholder

Conceptaanbieder	Opdrachtgever	Gemeenten
<ul style="list-style-type: none"> Goedkoper <ul style="list-style-type: none"> Minder kosten kwaliteitsborg (grondgebonden woningen) Sneller bouwproces <ul style="list-style-type: none"> Geen bouwbetrouwe controle door kwaliteitsborger of gemeente Landelijk uniforme werkwijze <ul style="list-style-type: none"> Gefasende oplevering Gelijkwaardige oplossingen 	<ul style="list-style-type: none"> Goedkoper <ul style="list-style-type: none"> Minder kosten kwaliteitsborg (grondgebonden woningen) Korting op leges (gestapelde woningen)? Sneller bouwproces <ul style="list-style-type: none"> Snellere ingebruikname (huurinkomsten) Landelijk uniforme werkwijze <ul style="list-style-type: none"> Gefasende oplevering Herplaatsing van Flarwoningen Geen risico op tekort 	<ul style="list-style-type: none"> Efficiënter <ul style="list-style-type: none"> Minder capaciteit nodig voor toetsingen en toelicht (capaciteitsbreuk) Sneller bouwproces <ul style="list-style-type: none"> Maar woningen bouwen in kortere tijd (woningmarkt) Gerechtigd vertrouwen <ul style="list-style-type: none"> Erkend staal van kwaliteitsverklaringen voor de bouw

31 juli 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 7

7

Uitleg procesbord

31 juli 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland 8

8

Uitleg procesbord

31 juli 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland 9

9

Terugkoppeling Fieldlab 1: Validatie impact typegoedkeuring

17 juni 2024

Naspelen van bouwactiviteit van gerealiseerde projecten met woningconcepten, maar dan met typegoedkeuring

Initiatiefnemer (woningcorporatie / projectontwikkelaar) Conceptaanbieder

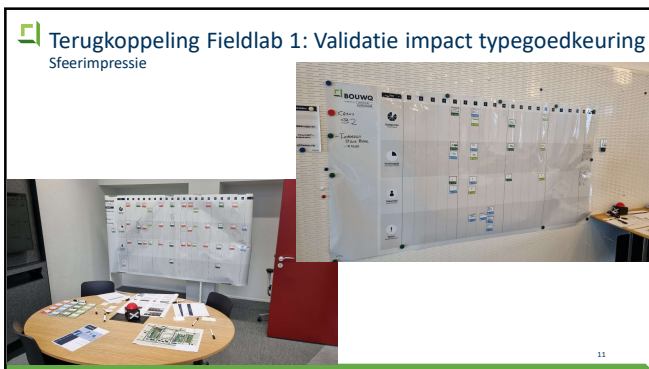
Gemeente Kwaliteitsborger (alleen bij grondgebonden)

Resultaten

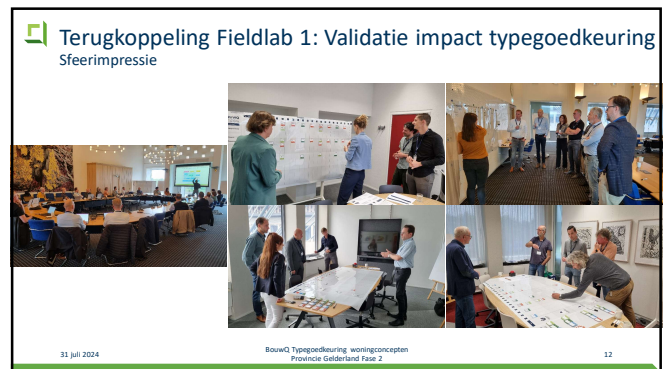
- Impact van typegoedkeuring op:
 - Doorlooptijd van bouwactiviteit
 - Benodigde capaciteit bij gemeenten
 - Kosten voor initiatiefnemer
- Benodigde aanpassingen in werkwijzen van betrokken partijen om voordelen van typegoedkeuring optimaal te kunnen benutten:
 - Gemeente
 - Initiatiefnemer
 - Conceptaanbieder
 - Kwaliteitsborger
- Praktische leidraad voor partijen voor toepassing van typegoedkeuring
- Toepasbaarheid typegoedkeuring voor kleine productievolumes (start-up, scale-up)

31 juli 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 10

10

11

12

Terugkoppeling Fieldlab 1: Validatie impact typegoedkeuring Resultaten

Uitsluitingen:

- Omgevingsvergunning;
- Tijd voor ontwikkelen van het concept;
- Daadwerkelijke bouwtijd.

Niet te voorkomen risico's:

- Aanwezigheid kwetsbare diersoorten;
- Aanwezigheid explosieven;
- Wegvallen sleutelpersonen.

Case	Doelgroep	Capaciteit
Case A.1	14 weken (98 dagen)	10 personen
Case A.2	67 dagen	10 personen
Case B	9-12 weken (huur vs verkoop)	6 personen
Case C	7,5 week (52,5 dagen)	6 personen

Case	Doelgroep	Capaciteit
Case A.1	33 dagen	7,5 personen
Case A.2	57 dagen	10 personen
Case B	min. 6 weken (50 dagen)	6 personen
Case C	4,5 week (31,5 dagen)	4,5 personen

Case	Doelgroep	Capaciteit
Case A.1	33 dagen	4,05 personen
Case A.2	4 dagen	7 personen
Case B	min. 6 weken (50 dagen)	6 personen
Case C	4 dagen	4 personen

31 juli 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 13

13

Terugkoppeling Fieldlab 1: Validatie impact typegoedkeuring Resultaten

Case	Doelgroep	Capaciteit
Case A.1	14 weken (98 dagen)	10 personen
Case A.2	67 dagen	10 personen
Case B	9-12 weken (huur vs verkoop)	6 personen
Case C	7,5 week (52,5 dagen)	6 personen

Voorwaarden voor versnelling:

- Vooraf planning bekend maken bij gemeente/kwaliteitsborger voor snelheid;
- Kennisdeling en bewustwording creëren;
- Parallel plannen met omgevingsvergunning.

Risico's:

- Verhogen woningprijs voor terugverdiene investering typegoedkeuring;
- Wisselende teams bij gemeenten waardoor andere belangen naar voren komen;
- Onvoldoende kennis van typegoedkeuring/erkende kwaliteitsverklaring;
- Opname locatiespecifieke onderdelen.

Case	Doelgroep	Capaciteit
Case A.1	33 dagen	7,5 personen
Case A.2	57 dagen	10 personen
Case B	min. 6 weken (50 dagen)	6 personen
Case C	4,5 week (31,5 dagen)	4,5 personen

Case	Doelgroep	Capaciteit
Case A.1	33 dagen	4,05 personen
Case A.2	4 dagen	7 personen
Case B	min. 6 weken (50 dagen)	6 personen
Case C	4 dagen	4 personen

31 juli 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 14

14

Terugkoppeling Fieldlab 1: Validatie impact typegoedkeuring - Feedback Resultaten

Case	Doelgroep	Capaciteit
Case A.1	14 weken (98 dagen)	10 personen
Case A.2	67 dagen	10 personen
Case B	9-12 weken (huur vs verkoop)	6 personen
Case C	7,5 week (52,5 dagen)	6 personen

Indien de huidige formulering qua tijd in wet een belemmering is, kan die wellicht aangepast worden. → opnemen in fieldlab 2&3 en mailen naar deelnemers die niet aanwezig kunnen zijn

Aandachtspunt, niet alle gemeenten en corporaties werken met een planning. → informatie opvragen hoe dat bij deelnemende partijen momenteel gaat

Parallel plannen duidelijk benadrukken fieldlab 2

Onduidelijkheid over wat een gemeente en kwaliteitsborger mag bij een EKV, behoefte aan verdere kennisdeling in de markt voor optimale implementatie

Verdere uitwerking in informatie EKV/certificatie, welke vrijheden zitten er nog in het ontwerp. Met andere woorden, wat is het toepassingsgebied?

Aandachtspunt, kwaliteitsborgers gaan binnen instrumenten anders om met kwaliteitsverklaringen.

ing: maken bij der voor snelheid; vording creëren; gevingsvergunning.

or terugverdiene ring; meenten waardoor ren komen;

e kwaliteitsverklaring; e onderdelen.

Case	Doelgroep	Capaciteit
Case A.1	33 dagen	7,5 personen
Case A.2	57 dagen	10 personen
Case B	min. 6 weken (50 dagen)	6 personen
Case C	4,5 week (31,5 dagen)	4,5 personen

Case	Doelgroep	Capaciteit
Case A.1	33 dagen	4,05 personen
Case A.2	4 dagen	7 personen
Case B	min. 6 weken (50 dagen)	6 personen
Case C	4 dagen	4 personen

31 juli 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 15

15

Terugkoppeling Fieldlab 1: Validatie impact typegoedkeuring Resultaten

Opvallende onderdelen:

- Toevoegen voorgesprek met gemeente/vroegtijdig planning opstellen voor toetsing;
- Capaciteit bij gemeente reserveren;
- Wettelijke termijn Wkb-meldingen wordt niet door iedereen losgelaten (4 +2 weken);
- Vooraf nadenken over onderwerpen zoals stikstofdecompositie tijdens de bouw, belemmeringen tbv evenementen, brandweer bij binnenstedelijk bouwen.

31 juli 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 16

16

Terugkoppeling Fieldlab 1: Validatie impact typegoedkeuring - Feedback Resultaten

Opvallende onderdelen:

- Toevoegen voorgesprek met gemeente/vroegtijdig planning opstellen voor toetsing;
- Capaciteit bij gemeente reserveren;
- Wettelijke termijn Wkb-meldingen wordt niet door iedereen losgelaten (4 +2 weken);
- Vooraf nadenken over onderwerpen zoals stikstofdecompositie tijdens de bouw, belemmeringen tbv evenementen, brandweer bij binnenstedelijk bouwen.

Netcongestie is niet als een van de belemmeringen genoemd in het fieldlab. Mogelijk komt deze bij fieldlab 2 wel naar voren.

31 juli 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 17

17

Terugkoppeling Fieldlab 1: Validatie impact typegoedkeuring Resultaten

Opvallende onderdelen:

- Toevoegen voorgesprek met gemeente/vroegtijdig planning opstellen voor toetsing;
- Capaciteit bij gemeente reserveren;
- Wettelijke termijn Wkb-meldingen wordt niet door iedereen losgelaten (4 +2 weken);
- Vooraf nadenken over onderwerpen zoals stikstofdecompositie tijdens de bouw, belemmeringen tbv evenementen, brandweer bij binnenstedelijk bouwen.

Aandachtspunten onderzoek:

- Investering en terugverdientijd verder uitdiepen;
- Vaststellen welke onderdelen met typegoedkeuring wel en niet versneld kunnen worden, blijven altijd onverwachte onderdelen;
- Meer bekendheid geven aan de EKV.

31 juli 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 18

18

Terugkoppeling Fieldlab 1: Validatie impact typegoedkeuring Resultaten - Feedback

Opvallende onderdelen:

- Toevoegen voorgesprek met gemeente/vroegtijdig planning opstellen voor toetsing;
- Capaciteit bij gemeente reserveren;
- Wettelijke termijn Wkb-meldingen wordt niet door iedereen losgelaten (4 +2 weken);
- Vooraf nadenken over onderwerpen zoals stikstofdecompositie tijdens de bouw, belemmeringen tbv evenementen, brandweer bij binnenstedelijk bouwen.

Aandachtspunten onderzoek:

- Investering en terugverdientijd verder uitdiepen;
- Vaststellen welke onderdelen met typegoedkeuring wel en niet versneld kunnen worden, blijven altijd onverwachte onderdelen;
- Meer bekendheid geven aan de EKV.

CI's en EKV moet nog verder toegelicht worden voor optimale werking. Denk aan:

- Welke vrijheden zijn er?
- Wat is vastgelegd voor de borging van de kwaliteit?

31 juli 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 19

19

Terugkoppeling Fieldlab 1: Validatie impact typegoedkeuring Resultaten

Opvallende onderdelen:

- Toevoegen voorgesprek met gemeente/vroegtijdig planning opstellen voor toetsing;
- Capaciteit bij gemeente reserveren;
- Wettelijke termijn Wkb-meldingen wordt niet door iedereen losgelaten (4 +2 weken);
- Vooraf nadenken over onderwerpen zoals stikstofdecompositie tijdens de bouw, belemmeringen tbv evenementen, brandweer bij binnenstedelijk bouwen.

Aandachtspunten onderzoek:

- Investering en terugverdientijd verder uitdiepen;
- Vaststellen welke onderdelen met typegoedkeuring wel en niet versneld kunnen worden, blijven altijd onverwachte onderdelen;
- Meer bekendheid geven aan de EKV.

Indruk van de groepen:

- Openstaand voor het concept;
- Bereidheid mee te denken;
- Roep voor landelijke implementatie ipv gemeente gebonden.

31 juli 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 20

20

Terugkoppeling Fieldlab 1: Validatie impact typegoedkeuring Resultaten

Vervolgstappen fieldlab 1:

- Mogelijkheden voor doorvertaling van kosten op basis van verkregen resultaten. (Afhankelijk van nog te verkrijgen informatie gemeenten);
- Afronding rapportage fieldlab 1.

31 juli 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 21

21

Terugkoppeling Fieldlab 1: Validatie impact typegoedkeuring Resultaten

Vervolgstappen fieldlab 1:

- Mogelijkheden voor doorvertaling van kosten op basis van verkregen resultaten. (Afhankelijk van nog te verkrijgen informatie gemeenten);
- Afronding rapportage fieldlab 1.

Vervolgstappen na fieldlab 2 en 3:

- Resultaten koppelen met uitkomsten fieldlab 2 en 3 voor een totaal beeld op de versnelling;
- Overzicht van alle opgehaalde knelpunten in het gehele traject;
- Rapportage afronden.

31 juli 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 22

22

Terugkoppeling Fieldlab 1: Validatie impact typegoedkeuring Resultaten - Feedback

Vervolgstappen fieldlab 1:

- Mogelijkheden voor doorvertaling van kosten op basis van verkregen resultaten. (Afhankelijk van nog te verkrijgen informatie gemeenten);
- Afronding rapportage fieldlab 1.

Vervolgstappen na fieldlab 2 en 3:

- Resultaten koppelen met uitkomsten fieldlab 2 en 3 voor een totaal beeld op de versnelling;
- Overzicht van alle opgehaalde knelpunten in het gehele traject;
- Rapportage afronden.

Ibr heeft een boekje geschreven over certificatie (certificatie en normalisatie in het publieke bouwrecht).

Verschillen in instrumentaanbieders en hoe om te gaan met verschillend werken kwaliteitsborgers? → Zouden in principe geen verschillen mogen zijn in acceptatie EKV.

31 juli 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 23

23

Invulling fieldlab 2 & 3

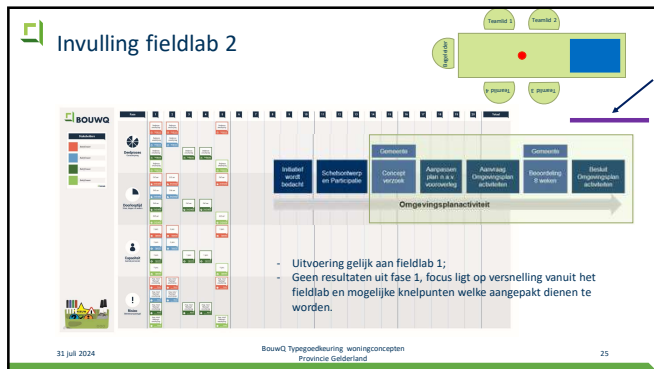
5 September 2024 Provinciehuis in Arnhem

Do's & don'ts in omgevingsplanactiviteit om voordelen van typegoedkeuring optimaal te kunnen benutten

Ervaringen uit bestaande samenwerkingsverbanden integreren in resultaten uit Fieldlabs 1 & 2

31 juli 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland 24

24

25

26

27

Bijlage 4. Feedback klankbordgroep meeting #2

BOUWQ

Typegoedkeuring woningconcepten
Provincie Gelderland

BouwQ
25 september 2024

1

BOUWQ

Agenda

2

BOUWQ

Agenda

- Planning
- Terugkoppeling fieldlab 2: Randvoorwaarden voor omgevingseisen
- Terugkoppeling fieldlab 3: Potentie van regionale samenwerking
- Advies
- Afronding

25 september 2024 BouwQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 3

3

BOUWQ

Planning

4

BOUWQ

Planning

Opstarten fase 2

Opstartfase

Uitwerking fieldlab 1

Uitwerking fieldlab 2 en 3

Opstellen rapportage

Voorbereiding congres

Fieldlab 1: 17 juni 2024

Klankbordmeeting #4: 31 juli 2024

Fieldlab 2/3: 5 september 2024

Klankbordmeeting #5: 25 september 2024

Sarcongres VBWTHL: 10 oktober 2024

25 september 2024 BouwQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 5

5

BOUWQ

Terugkoppeling fieldlab 2

6

Terugkoppeling fieldlab 2

Fieldlab 2: Do's & don'ts in omgevingsplanactiviteit om voordelen van typegoedkeuring optimaal te kunnen benutten

Resultaten

- Praktische handleiding gebaseerd op:
 - Rosette studies (eenvaag gebiedsontwikkeling, parallel plannen, ruimtelijke kwaliteit, ...)
 - Beschikbare hulpmiddelen (woonstandaard, conceptwoningbouw, ...)
 - Negatieve ervaringen en best practices van deelnemers Fieldlab 2
- Validatie van praktische handleiding opgehaalde informatie uit Fieldlab 2

25 september 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 7

7

Terugkoppeling fieldlab 2

25 september 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 8

8

Terugkoppeling fieldlab 2

- Vergunningsvrij
- Passend het tijdelijk deel omgevingsplan
- Binnenplase omgevingsactiviteit
- Welstand
- Bodemkwaliteit
- Toets verordenden fysieke leefomgeving.

25 september 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 9

9

Terugkoppeling fieldlab 2

25 september 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 10

10

Terugkoppeling fieldlab 2

25 september 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 11

11

Terugkoppeling fieldlab 2

Resultaten

Versnelling kan behaald worden met:

- Documenten welke ingediend worden moeten vooraf goed voorbereid zijn zodat in één keer een compleet pakket ingediend kan worden, zonder dat er in een later stadium aanvullingen aangeleverd moeten worden. Deze uitwerking wordt uitgevoerd door de conceptaanbieder;
- Uitwerkingen van het woonconcept moeten compleet zijn om te zorgen dat er geen aanvullende zaken meer benodigd zijn. Dit pakket wordt samengesteld door de conceptaanbieder;
- Op gebiedsniveau afspraken maken over stedenbouwkundige plannen om woningconcepten toepasbaar te maken in de gebiedsontwikkeling. Deze afspraken worden gemaakt tussen de conceptaanbieder/initiatiefnemer en gemeente;
- Vooraf goede afspraken maken over het proces en wat men van elkaar verwacht tussen conceptaanbieder/initiatiefnemer en gemeente.

25 september 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 12

12

Terugkoppeling fieldlab 2
Resultaten

Aandachtspunten:

- Versnelling in de Omgevingsactiviteit is mogelijk, niet afkomstig door typegoedkeuring;
- Verder kijken dan enkel bouwen, het stedenbouwkundig ontwerp dient ook meegenomen te worden;
- Vroegtijdige gesprekken tussen conceptaanbieder/initiatiefnemer en gemeenten zorgt voor een optimale toepassing van woningconcepten en daarmee ook voor typegoedkeuring;
- Onderwerp staat nog verder af van de markt, waardoor de interesse er is, maar de actieve samenwerking ontbreekt.

25 september 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 13

13

Terugkoppeling fieldlab 2
Resultaten – Feedback

Aandachtspunten:

- Versnelling in de Omgevingsactiviteit is mogelijk, niet afkomstig door typegoedkeuring;
- Verder kijken dan enkel bouwen, het stedenbouwkundig ontwerp dient ook meegenomen te worden;
- Vroegtijdige gesprekken tussen conceptaanbieder/initiatiefnemer en gemeenten zorgt voor een optimale toepassing van woningconcepten en daarmee ook voor typegoedkeuring;
- Onderwerp staat nog verder af van de markt, waardoor de interesse er is, maar de actieve samenwerking ontbreekt.

Het versnellen van de Omgevingsplanactiviteit, helpt wel mee voor typegoedkeuring. Daarnaast kan typegoedkeuring werken als bouwsteen om de aanvraag voor de Omgevingsplanactiviteit sneller te laten verlopen doordat het duidelijk is wat ingediend gaat worden. Het draagt bij aan de eenduidigheid en standaardisering.

Het is voornamelijk van belang dat de waarde van typegoedkeuring duidelijk is, er wordt risico weggehaald voor zowel de opdrachtgever als de gemeente.

25 september 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 14

14

BOUWQ

Terugkoppeling fieldlab 3

15

Terugkoppeling fieldlab 3

provincie Gelderland

Ervaringen uit bestaande samenwerkingsverbanden

Resultaten

- Praktische handleiding voor regionale samenwerkingsverbanden hoe de voordelen van typegoedkeuring te benutten:
 - o Versnellen nieuwbouw
 - o Verlagen capaciteitstekort bij gemeenten en woningcorporaties
 - o Kostenbesparingen
- Validatie van praktische handleiding d.m.v. opgehaalde ervaringen vanuit de fieldlabs

25 september 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 16

16

Terugkoppeling fieldlab 3

Doel van regionale samenwerkingsverbanden:
versnellen van vergunningsprocessen en bijdragen aan oplossing voor capaciteitstekort.

25 september 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 17

17

Terugkoppeling fieldlab 3
Resultaten

Belemmeringen grotendeels gelijk als voor typegoedkeuring.

- Onvoldoende kennis en bewustwording;
- Basis ligt bij vertrouwen;
- Capaciteit en deskundigheid bij gemeenten.

25 september 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 18

18

Terugkoppeling fieldlab 3

Resultaten

Belemmeringen:

- Onbekendheid met lokale eisen gemeente, provincie, waterschappen;
- Locatiespecifieke onderdelen;
- Netcapaciteit;
- Ongelijke beoordeling;
- Acceptatie van gelijkwaardigheden;
- Geen onderling vertrouwen;
- Acceptatie van conceptbouw;
- Onbekendheid conceptbouw.

25 september 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten
Provincie Gelderland Fase 2 19

19

Terugkoppeling fieldlab 3

Resultaten

Maatregel	Neemt weg de belemmering
Samenwerken corporatie --> gezamenlijk naar gemeente	Onbekendheid met lokale eisen gemeente, provincie, waterschappen Locatiespecifieke onderdelen Netcapaciteit
Standaardisatie Gemeenschappelijk protocol	Capaciteit Ongelijke beoordeling Acceptatie van gelijkwaardigheden Geen onderling vertrouwen
Rol Provincie Basis communicatiepakket	Acceptatie van conceptbouw Geen onderling vertrouwen
Bewustwording	Acceptatie van conceptbouw Geen onderling vertrouwen Onbekendheid conceptbouw
Besluitvorming geaccepteerd in alle lagen --> gemeente + woningcorporaties	Ongelijk beoordeling

25 september 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten
Provincie Gelderland Fase 2 20

20

Terugkoppeling fieldlab 3

Voor fieldlab
Doel van regionale samenwerkingsverbanden:
versnellen van vergunningsprocessen en bijdragen aan oplossing voor capaciteitstekort.

Na fieldlab
Doel van regionale samenwerkingsverbanden:
is het versnellen van een kwalitatief geborgd vergunningsverleningsproces.

25 september 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten
Provincie Gelderland Fase 2 21

21

Terugkoppeling fieldlab 3 – Feedback

Voor fieldlab
Doel van regionale samenwerkingsverbanden:
versnellen van vergunningsprocessen en bijdragen aan oplossing voor capaciteitstekort.

Na fieldlab
Doel van regionale samenwerkingsverbanden:
is het versnellen van een kwalitatief geborgd vergunningsverleningsproces.

Bij het fieldlab hebben geen gemeenten uit bestaande samenwerkingsverbanden meegedaan. Er is in fase 1 gesproken met samenwerkingsverbanden vanuit andere provincies.

Omdat de fieldlabs gebaseerd zijn op Gelderland en in Gelderland nog niet of nauwelijks wordt gewerkt met samenwerkingsverbanden zijn deze niet aangesloten.

25 september 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten
Provincie Gelderland Fase 2 22

22

BOUWQ

Advies

23

Advies

- De kennis en bewustwording van de bouw met betrekking tot certificatie en de Erkende kwaliteitsverklaring is beperkt. Om typegoedkeuring op basis van een Erkende kwaliteitsverklaring te laten slagen, dient de kennis en bewustwording vergroot te worden. Dit moet ervoor zorgen dat partijen vertrouwd raken met het werken met typegoedkeuring en er geen onnodige dubbele toetsingen uitgevoerd worden. De kennisdeling en bewustwording zal moeten worden aangepakt op verschillende niveaus, waarbij is te denken aan informatieverstrekking vanuit Ministerie van Binnenlandse Zaken (VRO?), certificerende instellingen, overkoepelende organisaties zoals Vereniging Bouw en Woningtoezicht, VNG, Netwerk Conceptueel Bouwen en Expertisecentrum Flexwonen. Daarnaast wordt aangeraden actief betrokken te zijn in het geven van lezingen bij congressen en seminars om meer bekendheid te geven aan het onderwerp;
- Om na het vergroten van kennis en bewustwording over certificatie, Erkende kwaliteitsverklaring en typegoedkeuring de typegoedkeuring geïmplementeerd te krijgen in de markt, is het van belang om partijen te blijven ondersteunen. Daartoe kan een stuurgroep opgericht worden die belanghebbende ondersteund in het juist uitvoeren van de processen; Dit onderdeel kan opgepakt worden door de betrokken certificerende instellingen waar zij een motivatie hebben om gebruik van typegoedkeuring te stimuleren.

25 september 2024 BouwIQ Typegoedkeuring woningconcepten
Provincie Gelderland Fase 2 24

24

Advies – Feedback

- De kennis en bewustwording van de bouw met betrekking tot certificatie en de Erkende kwaliteitsverklaring is beperkt. Om typegoedkeuring op basis van een Erkende kwaliteitsverklaring te laten slagen, dient de kennis en bewustwording vergroot te worden. Dit moet ervoor zorgen dat partijen vertrouwd raken met het werken met typegoedkeuring en er geen onnodige dubbele toetsingen uitgevoerd worden. De kennisdeling en bewustwording zal moeten worden aangepakt op verschillende niveaus, waarbij is te denken aan informatieverstrekking vanuit Ministerie van Binnenlandse Zaken (VRO?), certificerende instellingen, overkoepelende organisaties zoals Vereniging Bouw en Woningtoezicht, VNG, Netwerk Conceptueel Bouwen en Expertisecentrum Flexwonen. Daarnaast wordt aangeraden actief betrokken te zijn in het geven van lezingen bij congressen en seminars om meer bekend te maken.
- Om na het vergroten van kennis en bewustwording de typegoedkeuring te implementeren, moeten partijen blijven ondersteunen. Daartoe kan een stuurgroep het juist uitvoeren van de processen; Dit onderdeel instellingen waar zij een motivatie hebben om gebruik van typegoedkeuring te stimuleren.

De opmerking dat de kennis en bewustwording laag is is afkomstig vanuit het beeld dat gevormd is gedurende de fieldlabs. Vanuit alle aanwezige partijen kwamen vragen, welke voor een groot deel een praktische aard hadden.

25 september 2024 BouwQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 25

25

Advies – Feedback

- De kennis en bewustwording van de bouw met betrekking tot certificatie en de Erkende kwaliteitsverklaring is beperkt. Om typegoedkeuring op basis van een Erkende kwaliteitsverklaring te laten slagen, dient de kennis en bewustwording vergroot te worden. Dit moet ervoor zorgen dat partijen vertrouwd raken met het werken met typegoedkeuring en er geen onnodige dubbele toetsingen uitgevoerd worden. De kennisdeling en bewustwording zal moeten worden aangepakt op verschillende niveaus, waarbij is te denken aan informatieverstrekking vanuit Ministerie van Binnenlandse Zaken (VRO?), certificerende instellingen, overkoepelende organisaties zoals Vereniging Bouw en Woningtoezicht, VNG, Netwerk Conceptueel Bouwen en Expertisecentrum Flexwonen. Daarnaast wordt aangeraden actief betrokken te zijn in het geven van lezingen bij congressen en seminars om meer bekend te maken.
- Om na het vergroten van kennis en bewustwording de typegoedkeuring te implementeren, moeten partijen blijven ondersteunen. Daartoe kan een stuurgroep het juist uitvoeren van de processen; Dit onderdeel instellingen waar zij een motivatie hebben om gebruik van typegoedkeuring te stimuleren.

Punt 1. De opmerking dat de kennis en bewustwording laag is is afkomstig vanuit het beeld dat gevormd is gedurende de fieldlabs. Vanuit alle aanwezige partijen kwamen vragen, welke voor een groot deel een praktische aard hadden.

Punt 2. Het hebben van een stuurgroep is niet noodzakelijk omdat de markt elkaar in de gaten houdt. Voor nu is de actief betrokken groep nog klein en is het overzicht gemakkelijker te behouden. Als het groter wordt kan een overkoepelende partij opgericht worden, maar dit zal door marktwerking ontstaan.

25 september 2024 BouwQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 26

26

Advies

- Vanuit de deskresearch was het niet mogelijk om op basis van bekende gegevens de kostenreductie te valideren. Door een te grote hoeveelheid aan onbekenden, kan geen betrouwbare analyse opgesteld worden. Het wordt aangeraden om op een later moment, als het Wkb stelsel meer toegepast wordt, deze analyse alsnog uit te voeren. Dit onderdeel kan opgepakt worden door certificerende instellingen, waar dit onderdeel als motivatie gebruikt kan worden voor het kiezen van toepassing van typegoedkeuring op een woningconcept;
- Om de versnelling te behalen in de Omgevingsplanactiviteit is niet direct afhankelijk van typegoedkeuring. De versnelling die behaald kan worden, zit voornamelijk in het wijzigen van processen binnen de gemeenten/omgevingsdiensten en het vroegtijdig in gesprek gaan van gemeenten/omgevingsdiensten samen met conceptaanbieders/initiatiefnemers. Dit onderdeel kan opgepakt worden door de markt of door een overkoepelende organisatie zoals bijvoorbeeld Vereniging Bouw en Woningtoezicht, Vereniging Nederlandse Gemeenten of Aedes;
- Vanuit fieldlab 3 lijkt potentie te zijn voor regionale samenwerkingsverbanden. Echter is ook duidelijk geworden dat voor het versnellen van het proces, een stimulans vanuit de Provincie Gelderland kan helpen. Het is een actiepunt voor de Provincie Gelderland om te bepalen of en hoe regionale samenwerkingsverbanden worden gestimuleerd.

25 september 2024 BouwQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 27

27

Advies - Feedback

- Vanuit de deskresearch was het niet mogelijk om op basis van bekende gegevens de kostenreductie te valideren. Door een te grote hoeveelheid aan onbekenden, kan geen betrouwbare analyse opgesteld worden. Het wordt aangeraden om op een later moment, als het Wkb stelsel meer toegepast wordt, deze analyse alsnog uit te voeren. Dit onderdeel kan opgepakt worden door certificerende instellingen, waar dit onderdeel als motivatie gebruikt kan worden voor het kiezen van toepassing van typegoedkeuring op een woningconcept;
- Om de versnelling te behalen in de Omgevingsplanactiviteit is niet direct afhankelijk van typegoedkeuring. De versnelling die behaald kan worden, zit voornamelijk in het wijzigen van processen binnen de gemeenten/omgevingsdiensten en het vroegtijdig in gesprek gaan van gemeenten/omgevingsdiensten samen met conceptaanbieders/initiatiefnemers. Dit onderdeel kan opgepakt worden door de markt of door een overkoepelende organisatie zoals bijvoorbeeld Vereniging Bouw en Woningtoezicht, Vereniging Nederlandse Gemeenten of Aedes;
- Vanuit fieldlab 3 lijkt potentie te zijn voor regionale samenwerkingsverbanden. Echter is ook duidelijk geworden dat voor het versnellen van het proces, een stimulans vanuit de Provincie Gelderland kan helpen. Het is een actiepunt voor de Provincie Gelderland om te bepalen of en hoe regionale samenwerkingsverbanden worden gestimuleerd.

Punt 3. Tijdsbesparing is niet zo belangrijk als kostenbesparing. Focus moet niet te veel op kosten liggen, maar op de totale waarde van typegoedkeuring.

Punt 5. Provincie Gelderland is al bezig met het uitzetten van acties voor stimuleren regionale samenwerkingsverbanden.

25 september 2024 BouwQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 28

28

Afronding

29

Afronding

- Feedback verwerking klankbordgroep
- Vrijgave rapportage door BouwQ en Provincie Gelderland
- Presentaties met resultaten bij
 - Jaarcongres Vereniging Bouw en Woningtoezicht
 - Woonmiddag Provincie Gelderland
 - TloKB-evenement Kwaliteitsborging en Industrieel Bouwen

25 september 2024 BouwQ Typegoedkeuring woningconcepten Provincie Gelderland Fase 2 30

30

Bijlage 5. Interview TIS

Technical Inspection Service (TIS) kan gebruikt worden door een geaccrediteerd, onafhankelijk en deskundig bureau dat risico gestuurde controles uitvoert op het gehele bouwproces. Met TIS kunnen integrale, onafhankelijke en deskundige kwaliteitscontroles van bouwwerken worden uitgevoerd. In een gesprek met Paul Oomen (Stichting TIS-NL) en Sue Ellen de Nijs (BouwQ) is toelichting gegeven over het instrument en de mogelijkheden van de inpassing van kwaliteitsverklaringen.

Het TIS instrument is een risico gestuurde manier van werken. Hiervoor wordt op basis van beschikbare informatie over het bouwwerk, de bouwomgeving, contracteisen, kwaliteitsmanagement en beheersmaatregelen een risicoanalyse opgesteld. Op basis van deze risicoanalyse wordt een borgingsplan opgesteld welke vastlegt welke controles door de kwaliteitsborger onder het TIS instrument worden uitgevoerd. Deze controles moeten zowel ontwerpbeoordelingen bevatten als inspecties tijdens de bouwwerkzaamheden.

Binnen de kaders van het opgestelde TIS regelement is een kwaliteitsborger vrij om te werken hoe hij of zij wil. Dit betekent dat er geen invulling gegeven wordt over de toepassing van kwaliteitsverklaringen. Hierdoor ontstaat de mogelijkheid dat iedere kwaliteitsborgers, onder het TIS instrument, hier een andere invulling aan geeft. Doordat het TIS instrument risico gestuurd werkt, en het hebben van een kwaliteitsverklaring een verlaging is van het risico, is de verwachting dat bij de aanwezigheid van kwaliteitsverklaringen dit verminderd risico wordt opgenomen in de risicoanalyse.

Deze mogelijkheid op ongelijke beoordelingen van een kwaliteitsverklaring, kan weggenomen worden door het opnemen van een bijlage in het TIS regelement. Hierin kan beschreven worden hoe omgegaan dient te worden met kwaliteitsverklaringen. Het is niet mogelijk om het CBS TIS aan te passen, omdat dit zou betekenen dat de bedrijven die werken met het TIS instrument, opnieuw accrediteert moeten worden bij de raad voor accreditatie.

Bijlage 6. Interview TÜV NORD Nederland

TÜV NORD Nederland is een kwaliteitsborger welke onafhankelijke beoordelingen op het gebied van certificering, keuring, inspectie en training aanbiedt. Daarnaast is TÜV NORD Nederland ook instrumenthouder van het instrument TÜV NORD. In een gesprek met Jerry de Blok (TÜV NORD), Joost Avezaat (TÜV NORD), Rogier Schijven (TÜV NORD) en Sue Ellen de Nijs (BouwQ) is toelichting gegeven over het instrument en de mogelijkheden van de inpassing van kwaliteitsverklaringen.

Bij het instrument TÜV NORD wordt gewerkt volgens een systeem waar aan de voorzijde bepaald wordt in welke mate controle van een partij benodigd is. Deze bepaling (classificatie) wordt uitgevoerd door te kijken hoe de desbetreffende partij is georganiseerd op het vlak van de Wkb en gebruik maakt van aanwezige expertise en vakkennis in de sector. Op basis van deze beoordeling wordt een hoeveelheid sterren van 1 tot en met 5 gegeven. Hierbij is in het geval van 1 ster een volledige controle nodig en in het geval van 5 sterren mag de desbetreffende partij zelfstandig de documenten met betrekking tot de Wetkwaliteitsborging (borgingsplan) opstellen. De beoordeling kan gedurende een langere samenwerking met het TÜV NORD instrument aangepast worden op basis van bewezen, meetbare resultaten. Hiermee wordt de kwaliteitsborging steeds efficiënter naar mate er bewezen performance wordt geleverd. Tevens nemen de kosten van kwaliteitsborging fors af.

De omgang met kwaliteitsverklaringen is binnen het TÜV NORD instrument afhankelijk van de desbetreffende partner en de aanwijzing van de kwaliteitsverklaring door het ministerie of de raad van accreditatie. Op het moment dat een vijfsterren-partner een typegoedkeuring op een woningconcept heeft, worden er in het TÜV NORD instrument geen moeilijkheden meer gezien.

Bijlage 7. Voorbereiding fieldlabs

De fieldlabs, welke dienen voor validatie van de opgehaalde resultaten in fase 1 en verdere oriëntatie op besproken onderwerpen uit fase 1, zullen een interactief karakter krijgen. Het doel is om de deelnemers mee te nemen in het proces en te laten ervaren wat de mogelijkheden zijn van typegoedkeuring. Daarbij dient een ongedwongen sfeer te zijn om ervoor te zorgen dat mogelijke problemen en knelpunten vanuit de deelnemers naar boven komen en kunnen worden opgenomen in het uiteindelijke advies.

Voor de fieldlabs is gekozen voor een interactieve werkwijze via een procesbord, waarbij de basis gebruikt is van de LEAN-planning. Een LEAN-planning is een overzichtelijke methode voor het opstellen van planningen en processen welke breed bekend is in de bouw. Hierdoor hebben de deelnemers herkenning in het hierna genoemde procesbord. Zowel BouwQ als TNO hebben niet de expertise om een dergelijk bord op te stellen. Op basis van een marktonderzoek zijn meerdere externe partijen benaderd met de vraag naar hun visie voor het opstellen van het procesbord. Deze ideeën liepen uiteen van posters naar volledig digitale omgevingen. Om gedurende het fieldlab geen onnodige afleiding te hebben, is er gekozen voor een procesbord zonder digitale toevoegingen. Op deze manier had het projectteam het gevoel het beste bij de benodigde resultaten te komen. Op basis van deze keuze is bij twee partijen een ontwerp en offerte opgevraagd.

De gestelde eisen aan het procesbord waren als volgt:

- Het procesbord dient gemakkelijk vervoerd te kunnen worden met een personenauto;
- Het procesbord inclusief alle bijbehorende materialen dienen hergebruikt te kunnen worden;
- Het procesbord dient een goed overzicht te geven in het opgestelde proces en de diverse betrokken partijen.

Naast deze eisen zijn nog diverse eisen gesteld aan de opmaak van het bord welke verder niet van belang zijn om toe te lichten. Op basis van de opgestelde ontwerpen en offertes is gekozen om voor het ontwerp van Visual Workplace te gaan.

Toelichting procesbord

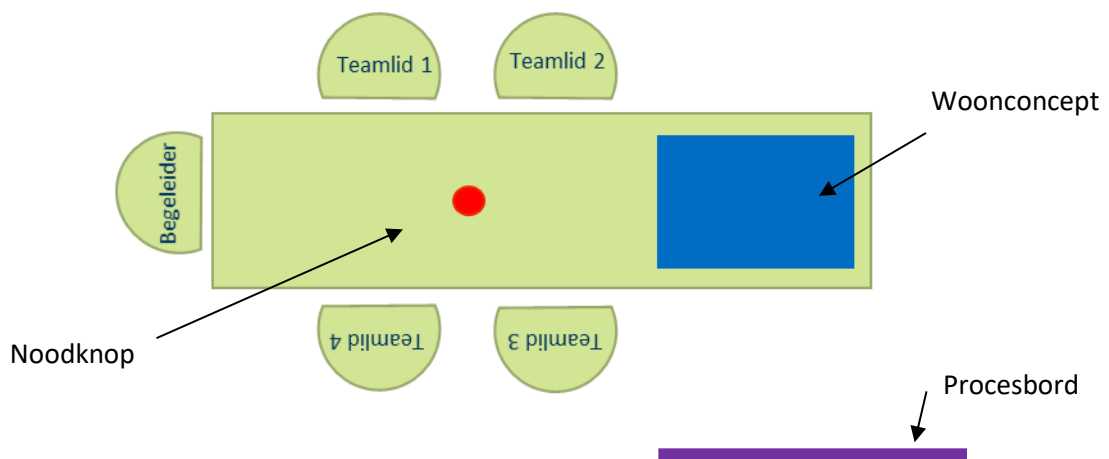
Voor het procesbord is gekozen voor een materiaal wat lijkt op een whiteboard, maar zonder de magnetische verwerking. Door het ontbreken van de magnetische werking, is het procesbord gemakkelijk te vervoeren in een koker. Doordat het procesbord verder werkt als een whiteboard is het mogelijk om over het volledige bord te schrijven. Daarnaast zijn per categorie herbruikbare stickers besteld welke ook beschreven kunnen worden. Indien het procesbord opgehangen wordt, kunnen de stickers opgeplakt worden en aan het einde van de sessie weer verwijderd worden. Indien het procesbord op een grote tafel wordt geplaatst, kunnen de stickers worden weggelegd met de beschermde folie aan de achterzijde er nog op. De beschreven tekst kan gemakkelijk worden verwijderd met een doekje. Indien de tekst al wat langer aanwezig is op de stickers of het bord kan wat water gebruikt worden om de tekst te verwijderen.

Het procesbord is opgedeeld in verschillende onderdelen welke gebaseerd zijn op het theoretische onderzoek vanuit fase 1. Bij de indeling van het bord is rekening gehouden met een product wat hergebruikt kan worden gedurende de verschillende fieldlabs en later in eventuele andere toepassingen.

Op het bord worden de categorieën fase, deelproces, doorlooptijd, capaciteit en risico. Onder iedere fase kunnen deelproces, doorlooptijd, capaciteit en risico worden ingevuld. Om een overzicht in tijd

en capaciteit per deelnemende partij te houden, zijn de te plakken onderdelen gedrukt in vier kleuren. De indeling van de categorieën en de achterliggende gedachte kan per toepassing verschillen. Het is daarom van belang om voor iedere uitvoering duidelijk toe te lichten wat bedoeld wordt met de diverse onderdelen.

Op het einde van het bord is een kolom met de beschrijving totaal te zien. Deze kolom kan gebruikt worden voor het monitoren van de voortgang van het traject. Hieraan kan een eigen invulling gegeven worden of dit bepaald wordt over het gehele proces, deelproces of per deelnemer.

Bijlage 8. Ingevulde procesborden fieldlab 1

Gedurende de fieldlabs zijn de procesborden ingevuld door vier groepen gedurende drie rondes. In deze bijlagen zijn de diverse procesborden weergegeven.

Fase	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Totaal
Deelproces Omschrijving	Aanvraag OPA-vergunning <small>Deelproces Omschrijving</small>	Beoordeling OPA-vergunning <small>Deelproces Omschrijving</small>	Voorbereiding melding bouwactiviteit <small>Deelproces Omschrijving</small>	Melding bouwactiviteit <small>Deelproces Omschrijving</small>	Beoordeling melding bouwactiviteit <small>Deelproces Omschrijving</small>	Bouwen <small>Deelproces Omschrijving</small>	Voorbereiding gereedmelding <small>Deelproces Omschrijving</small>	Gereedmelding <small>Deelproces Omschrijving</small>	Beoordeling gereedmelding <small>Deelproces Omschrijving</small>	Ingebruikname <small>Deelproces Omschrijving</small>											
Doorlooptijd Uren, dagen of weken	-	8 Wkn	2 Wkn	1 Dag	4 Wkn	55 Dgn	1 Wk	1 Dag	2 Wkn	1 Dag											14 Wkn
Capaciteit Aantal personen	-	+/- 7	3	1	3	30	2	1	3	1											
Risico Beheersmaatregel																					

Stakeholders

- Conceptaanbieder
- Gemeente
- Kwaliteitsborger

Fieldlab 1. Validatie impact typegoedkeuring, Casus A.1, ronde 1

Fase	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Totaal	
Deelproces Omschrijving	Aanvraag OPA-vergunning <small>Deelproces Omschrijving</small>	Beoordeling OPA-vergunning <small>Deelproces Omschrijving</small>	Voorbereiding melding bouwactiviteit <small>Deelproces Omschrijving</small>	Voorbereiding melding bouwactiviteit <small>Deelproces Omschrijving</small>	Melding bouwactiviteit <small>Deelproces Omschrijving</small>	Beoordeling melding bouwactiviteit <small>Deelproces Omschrijving</small>	Bouwen <small>Deelproces Omschrijving</small>	Voorbereiding gereedmelding <small>Deelproces Omschrijving</small>	Voorbereiding gereedmelding <small>Deelproces Omschrijving</small>	Gereedmelding <small>Deelproces Omschrijving</small>	Beoordeling gereedmelding <small>Deelproces Omschrijving</small>	Ingebruikname <small>Deelproces Omschrijving</small>										
Doorlooptijd Uren, dagen of weken	- <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	8 WKN <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	1 WK <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	1 WK <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	1 Dag <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	2 WKN <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	55 dgn <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	1 wk <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	1 Dag <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	1 dag <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	1 Week <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	1 dag <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>									8 Wkn + 33 dgn <small>Deelproces Omschrijving</small>	
Capaciteit Aantal personen	- <small>Capaciteit Aantal personen</small>	+/- 7 <small>Capaciteit Aantal personen</small>	1 Fte <small>Capaciteit Aantal personen</small>	1 Fte <small>Capaciteit Aantal personen</small>	½ Fte <small>Capaciteit Aantal personen</small>	4 x 0,25 Fte <small>Capaciteit Aantal personen</small>	30 <small>Capaciteit Aantal personen</small>	0,5 Fte <small>Capaciteit Aantal personen</small>	1 <small>Capaciteit Aantal personen</small>	1 Fte <small>Capaciteit Aantal personen</small>	3 x 0,3 Fte <small>Capaciteit Aantal personen</small>	0,5 Fte <small>Capaciteit Aantal personen</small>										
Risico Beheersmaatregel	Capaciteit /Ruimte <small>Risico Beheersmaatregel</small>	Capaciteit /Ruimte <small>Risico Beheersmaatregel</small>																				
<p>Stakeholders</p> <ul style="list-style-type: none"> Conceptaanbieder Gemeente Kwaliteitsborger <p><small>souwa</small></p>																						

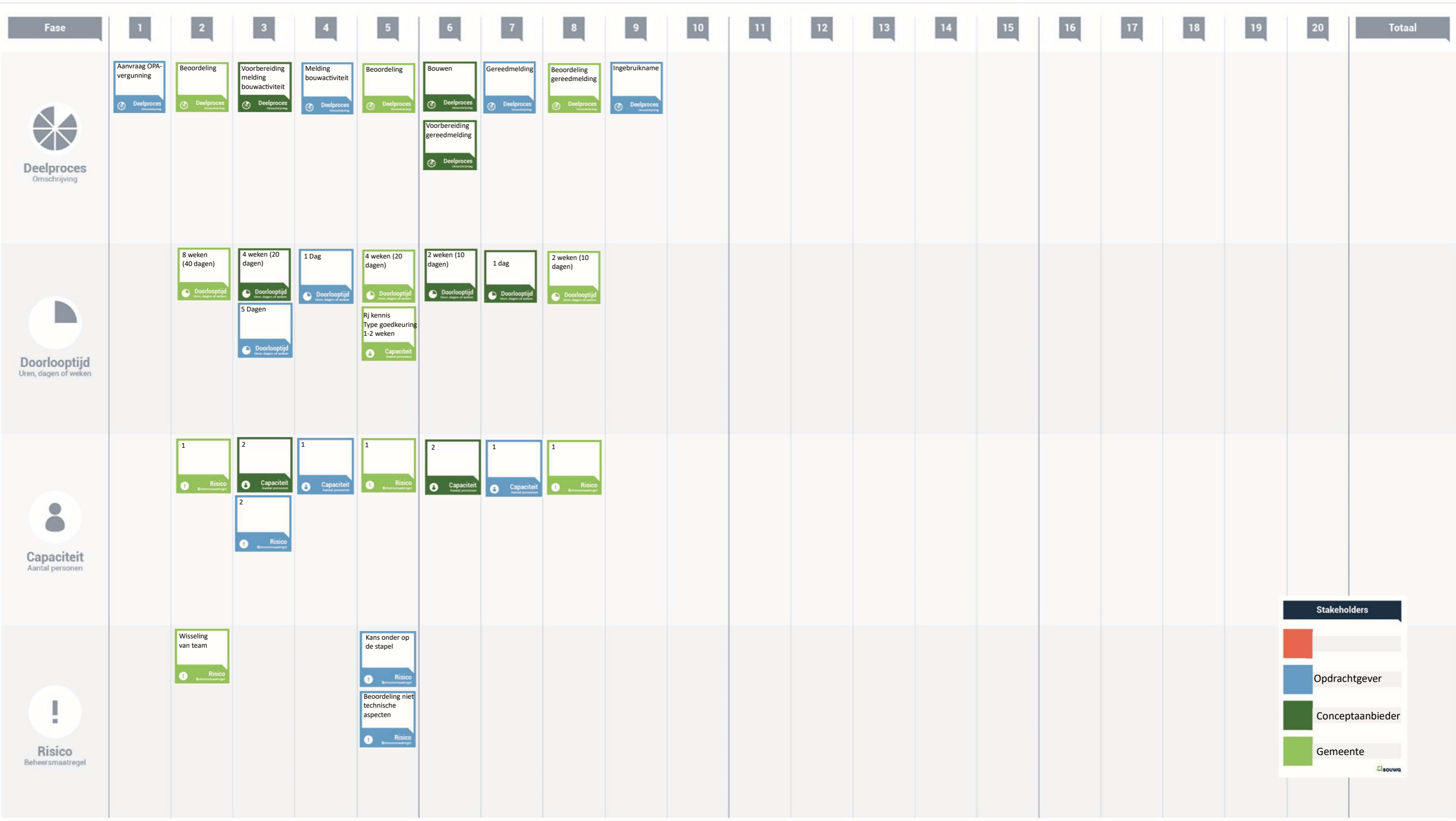
Fieldlab 1. Validatie impact typegoedkeuring, Casus A.1, ronde 2

Fase	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Totaal	
Deelproces Omschrijving	Aanvraag OPA-vergunning <i>Deelproces</i>	Beoordeling OPA vergunning <i>Deelproces</i>	Voorbereiding melding bouwactiviteit <i>Deelproces</i>	Voorbereiding melding bouwactiviteit <i>Deelproces</i>	Melding bouwactiviteit <i>Deelproces</i>	Beoordeling melding bouwactiviteit <i>Deelproces</i>	Bouwen <i>Deelproces</i>	Voorbereiding gereedmelding <i>Deelproces</i>	Voorbereiding gereedmelding <i>Deelproces</i>	Gereedmelding <i>Deelproces</i>	Beoordeling gereedmelding <i>Deelproces</i>	Ingebruikname <i>Deelproces</i>										
Doorlooptijd Uren, dagen of weken	-	8 Wkn	1 Wk	1 Wk	1 Dag	2 Wkn	55 Dgn	1 Wk	1 Dag	1 Dag	1 Wk	1 Dag										8 Wkn + 33 dgn <i>Deelproces</i>
Capaciteit Aantal personen	-	+/- 7	1/2 Fte	1/2 Fte	1/2 Fte	4 x 0,25 Fte	30	0,5 Fte	1/2 Fte	1/2 Fte	3 x 0,3 Fte	0,5 Fte										Optelling 4,05 <i>Risico</i>
Risico Beheersmaatregel	Capaciteit /Ruimte <i>Risico</i>	Capaciteit /Ruimte <i>Risico</i>																				
Stakeholders ■ Conceptaanbieder ■ ■ Gemeente ■ Kwaliteitsborger 																						

Toets:
-KB certificaat?
-Blo's
-Bouvv.
-Stikstof

Omgevingsfactoren worden niet afgedekt door 'type goedkeuring

Fieldlab 1. Validatie impact typegoedkeuring, Casus A.1, ronde 3

Stakeholders

- Opdrachtgever
- Conceptaanbieder
- Gemeente

souwa

Fieldlab 1. Validatie impact typegoedkeuring, Casus A.2, ronde 1

Fase	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Totaal	
Deelproces Omschrijving	Voorbereiding melding bouwactiviteit <small>Deelproces Omschrijving</small>	Melding bouwactiviteit <small>Deelproces Omschrijving</small>	Beoordeling <small>Deelproces Omschrijving</small>	Start productie <small>Deelproces Omschrijving</small>	Bouwen <small>Deelproces Omschrijving</small> Voorbereiding gereedmelding <small>Deelproces Omschrijving</small>	Gereedmelding <small>Deelproces Omschrijving</small>	Beoordeling gereedmelding <small>Deelproces Omschrijving</small>															
Doorlooptijd Uren, dagen of weken	4 weken (20 dagen) <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small> 5 Dagen <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	1 Dag <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	Type goedkeuring 1-2 weken <small>Capaciteit Aantal personen</small>	12 Weken <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	2 weken (10 dagen) <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	1 Dag <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	2 weken (10 dagen) <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>															
Capaciteit Aantal personen	2 <small>Capaciteit Aantal personen</small> 2 <small>Risico Behoorsmaatregel</small>	1 <small>Capaciteit Aantal personen</small>	1 <small>Risico Behoorsmaatregel</small>		2 <small>Capaciteit Aantal personen</small>	1 <small>Capaciteit Aantal personen</small>	1 <small>Risico Behoorsmaatregel</small>															
Risico Beheersmaatregel			Kans onder op de stapel <small>Risico Behoorsmaatregel</small> Beoordeling niet technische aspecten <small>Risico Behoorsmaatregel</small> To do Mits gecertificeerd <small>Capaciteit Aantal personen</small>																			

Stakeholders

-
- Opdrachtgever
- Conceptaanbieder
- Gemeente

souwa

Fieldlab 1. Validatie impact typegoedkeuring, Casus A.2, ronde 2

Fase	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Totaal	
Deelproces Omschrijving	Voorbereiding melding bouwactiviteit <small>Deelproces</small>	Melding bouwactiviteit <small>Deelproces</small> Beoordeling <small>Deelproces</small>			Gereedmelding <small>Deelproces</small>	Beoordeling gereedmelding <small>Deelproces</small>																
Doorlooptijd Uren, dagen of weken	2 Dagen <small>Doorlooptijd</small>	1 Dag <small>Doorlooptijd</small>			½ Dag <small>Doorlooptijd</small>	½ Dag <small>Doorlooptijd</small>																
Capaciteit Aantal personen	2 <small>Capaciteit</small>	1 <small>Capaciteit</small>			1 <small>Capaciteit</small>	1 <small>Risico</small>																
Risico Beheersmaatregel		Organisatie intern gemeente <small>Risico</small>	Stukken zijn niet compleet <small>Risico</small>	Kans onder op de stapel <small>Risico</small>		Beoordeling niet technische aspecten <small>Risico</small>																
						To do Mits gecertificeerd <small>Capaciteit</small>																

Stakeholders

- Opdrachtgever
- Opdrachtgever
- Conceptaanbieder
- Gemeente

souwa

Fieldlab 1. Validatie impact typegoedkeuring, Casus A.2, ronde 3

Fase	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Totaal
Deelproces Omschrijving	Aanvraag OPA-vergunning <small>Deelproces</small>	Vooroverleg met gemeente <small>Deelproces</small>	Beoordeling OPA-vergunning <small>Deelproces</small>	Voorbereiding melding bouwactiviteit <small>Deelproces</small>	Voorbereiding gereedmelding <small>Deelproces</small>	Beoordeling melding bouwactiviteit <small>Deelproces</small>	Bouwen <small>Deelproces</small>	Voorbereiding gereedmelding <small>Deelproces</small>	Gereedmelding <small>Deelproces</small>	Beoordeling gereedmelding <small>Deelproces</small>	In gebruikname <small>Deelproces</small>										
Doorlooptijd Uren, dagen of weken		Hoe? - Gefaseerd opleveren? - Casco opties? <small>Deelproces</small>	8 Weken <small>Doorlooptijd</small>	10 Weken <small>Doorlooptijd</small> 2 wkn (huur) 4 wkn (koop) <small>Doorlooptijd</small>		4 Weken <small>Doorlooptijd</small>	26 Weken <20 won. <small>Doorlooptijd</small>	1-2 Weken <small>Doorlooptijd</small>		2 Weken <small>Doorlooptijd</small>											
Capaciteit Aantal personen				1 wvb 20% PL <small>Capaciteit</small>		1 odra <small>Capaciteit</small>	1 intern +/- 1 audit minder <small>Capaciteit</small>														
Risico Beheersmaatregel		Geen akk deel opl -->OPA is delen <small>Risico</small>		Afwijkingen variaties --> wit <small>Risico</small> Geen (huur) Opties (koop) Buiten typegoedkeuring <small>Risico</small>		Proces-optimalisatie? <small>Risico</small>	Dubbelwerk? Alle variaties Tijdens realisatie <small>Risico</small>														

Stakeholders

- Conceptaanbieder
- Gemeente
- Kwaliteitsborger

souwa

Fieldlab 1. Validatie impact typegoedkeuring, Casus B
 Van casus B is slechts 1 ronde vastgelegd. De groep is niet tot een verdere versnelling gekomen dan de wettelijke termijnen.

Fase	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Totaal		
Deelproces Omschrijving	OPA-aanvraag <small>Deelproces Omschrijving</small>	OPA-beoordeling <small>Deelproces Omschrijving</small>	Voorbereiding melding bouwactiviteit <small>Deelproces Omschrijving</small>	Beoordeling melding bouwactiviteit <small>Deelproces Omschrijving</small>	Bouwen <small>Deelproces Omschrijving</small>	Voorbereiding gereedmelding <small>Deelproces Omschrijving</small>	Gereedmelding <small>Deelproces Omschrijving</small>	Beoordeling gereedmelding <small>Deelproces Omschrijving</small>	Ingebruikname <small>Deelproces Omschrijving</small>														
Doorlooptijd Uren, dagen of weken			2 Weken <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	2 Weken <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>		1 Week <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	1 Week <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	2 Weken <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>															
Capaciteit Aantal personen			1 <small>Capaciteit Aantal personen</small>			1 <small>Capaciteit Aantal personen</small>	1 <small>Capaciteit Aantal personen</small>																
Risico Beheersmaatregel			Fundatie als process in type 9. <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	Brandweer politie Locatie afh. <small>Risico Beheersmaatregel</small>																			

Stakeholders

- Conceptaanbieder
- Opdrachtgever
- Gemeente
- Kwaliteitsborger

© souwa

Fieldlab 1. Validatie impact typegoedkeuring, Casus C, ronde 1

Fase	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Totaal	
Deelproces Omschrijving	OPA-aanvraag <small>Deelproces</small>	OPA-beoordeling <small>Deelproces</small>	Voorbereiding melding bouwactiviteit <small>Deelproces</small>	Beoordeling melding bouwactiviteit <small>Deelproces</small>	Bouwen <small>Deelproces</small>	Voorbereiding gereedmelding <small>Deelproces</small>	Gereedmelding <small>Deelproces</small>	Beoordeling gereedmelding <small>Deelproces</small>	Ingebruikname <small>Deelproces</small>													
Doorlooptijd Uren, dagen of weken		8 Weken <small>Doorlooptijd</small>	1 uur <small>Doorlooptijd</small>	2 Weken <small>Doorlooptijd</small>		1 Week <small>Doorlooptijd</small>	1 Week <small>Doorlooptijd</small>	2 Weken <small>Doorlooptijd</small>														
Capaciteit Aantal personen			1 <small>Capaciteit</small>			1 <small>Capaciteit</small>	1 <small>Capaciteit</small>															
Risico Beheersmaatregel		Kraan opstelling logistiek <small>Risico</small>	Fundatie als process in type 9. <small>Doorlooptijd</small>	Brandweer Politie Locatie afh. <small>Risico</small>																		
		Kosten dekkend bij geen verg. <small>Risico</small>	Doc's op orde <small>Risico</small>	Stikstof check <small>Risico</small>																		

Stakeholders

- Conceptaanbieder
- Opdrachtgever
- Gemeente
- Kwaliteitsborger

souwa

Fieldlab 1. Validatie impact typegoedkeuring, Casus C, ronde 2

Fase	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Totaal	
Deelproces Omschrijving	OPA-aanvraag <small>Deelproces Omschrijving</small>	OPA-beoordeling <small>Deelproces Omschrijving</small>	Voorbereiding melding bouwactiviteit <small>Deelproces Omschrijving</small>	Beoordeling melding bouwactiviteit <small>Deelproces Omschrijving</small>	Bouwen <small>Deelproces Omschrijving</small>	Voorbereiding gereedmelding <small>Deelproces Omschrijving</small>	Gereedmelding <small>Deelproces Omschrijving</small>	Beoordeling gereedmelding <small>Deelproces Omschrijving</small>	Ingebruikname <small>Deelproces Omschrijving</small>													
Doorlooptijd Uren, dagen of weken		8 Weken <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	1 uur <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	2 Weken <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>		1 dag <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	1 uur <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	1 Dag <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>														
Capaciteit Aantal personen			1 <small>Capaciteit Aantal personen</small>			1 <small>Capaciteit Aantal personen</small>	1 <small>Capaciteit Aantal personen</small>															
Risico Beheersmaatregel		Kraan opstelling logistiek <small>Risico Beheersmaatregel</small>	Fundatie als process in type 9. <small>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</small>	Brandweer Politie Locatie afh. <small>Risico Beheersmaatregel</small>				Nu nog onbekend daarom z w k n <small>Risico Beheersmaatregel</small>														
		Kosten dekkend bij geen verg. <small>Risico Beheersmaatregel</small>	Doc's op orde klop B-plan locatie spec. <small>Risico Beheersmaatregel</small>	Stikstof check Uitvoering <small>Risico Beheersmaatregel</small>				Als zij er capaciteit <small>Risico Beheersmaatregel</small>														

Stakeholders

- Conceptaanbieder
- Opdrachtgever
- Gemeente
- Kwaliteitsborger

souwa

Fieldlab 1. Validatie impact typegoedkeuring, Casus C, ronde 3

Bijlage 9. Ingevulde procesborden fieldlab 2

Fieldlab 2. Randvoorwaarden voor omgevingseisen, ronde 1

Fase	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Totaal	
Deelproces Omschrijving	Initiatief wordt bedacht Deelproces Input via bestuurlijk overleg in nieuwe gebieden Deelproces	Schetsontwerp en participatie Deelproces	Conceptverzoek Deelproces Architect extern ontwerpproces Standaard ontwerp woning Configureren woning en afstemming opdrachtgever Gevraagde informatie verzamelen opsturen naar opdrachtgever Deelproces		Aanpassen n.a.v. vooroverleg Deelproces Aanpassen tekeningen en ontwerp Deelproces		Aanvraag omgevingsplan activiteiten Deelproces	Definitieve berekeningen en informatie Deelproces	Beoordeling Deelproces	Besluit omgevingsplan activiteiten Deelproces												
Doorlooptijd Uren, dagen of weken		Intern + inhuur 16 uur 40 uur Risico	4 uur Risico 4-6 weken --> van te voren aankondigen --> sneller! Doorlooptijd 1 maand en 2-5 dagen Doorlooptijd		Doorlooptijd 2-4 weken Risico ? Risico 1-2 dagen Doorlooptijd		8-16 uren Doorlooptijd 2 uur Doorlooptijd 4 uur Doorlooptijd	1 dag Doorlooptijd	4 weken --> Doorlooptijd	1 dag Doorlooptijd												
Capaciteit Aantal personen			8 p. x 2 uur = 16 uur Doorlooptijd 1 P Risico 1 P Risico Tel. 1 uur E-mail 1 uur Capaciteit 1 persoon 3 dgn daarna 1 persoon 2 dgn Capaciteit		2 P Risico 1 persoon Capaciteit 4x = 32 uur Capaciteit		2P Capaciteit 2 personen + Inhuur Capaciteit 1.P Check of 't om alles voldoet Capaciteit	1 persoon 3 uur Capaciteit	8 personen x 1 uur = 8 uur Capaciteit	4 uur Capaciteit												
Risico Beheersmaatregel	Kans: gemeente ontwikkelt zelf grootschalig Risico		Aanvullende onderzoeken nodig Doorlooptijd Afstemming bestuurlijk bij afwijking Doorlooptijd Wordt voldaan aan alle basisvoorwaarden (beleid etc.) Doorlooptijd 1 opdrachtgever en welstand oneens over ontwerp 2. Nieuw detail in woning Risico	Nieuwe inzichten, stakeholders Risico Participatie pas later doen, beter Risico	Afspraken mbt. vervolg Risico Participatie --> aanpassen plan Risico Capaciteit inhuur bureau Risico Sterk afhankelijk van personen Risico Opdrachtgever welstand vraagt traditionele details Risico	Bruikbaarheid extra capaciteit? Capaciteit	Capaciteit gemeente Risico Net-congestie Risico Niet volledig Risico Opstellen o.k. Risico Doorfaseren naar projectaanpak Capaciteit	Informatie onvolledig opgestuurd. Risico	Planning/op. beschikbare disciplines Risico													

Stakeholders

- Gemeente
- Conceptaanbieder
- Opdrachtgever
- Omgevingsdienst

© souwa

Fieldlab 2. Randvoorwaarden voor omgevingseisen, ronde 2

Fase	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Totaal	
 <p>Deelproces Omschrijving</p>	<p>Initiatief wordt bedacht</p> <p>Deelproces Omschrijving</p> <p>Input via bestuurlijk overleg in nieuwe gebieden</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>	<p>Schetsontwerp en participatie</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>	<p>Conceptverzoek</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>	<p>Aanpassen n.a.v. vooroverleg</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>		<p>Aanvraag omgevingsplan activiteiten</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>	<p>Beoordeling</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>	<p>Besluit omgevingsplan activiteiten</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>														
 <p>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</p>	<p>Toepassen vrijheid bouwconcept</p> <p>Deelproces Omschrijving</p> <p>Inpasbaarheid bouwconcept</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>	<p>Selectie 12 weken</p> <p>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</p>	<p>1 persoon 4 uren</p> <p>Deelproces Omschrijving</p> <p>1 pers 3 dgn Daarna 1 pers 2 dgn</p> <p>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</p>	<p>Minder tijd voor beoordeling vooroverleg</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>	<p>RVC 3 maanden</p> <p>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</p>																	
 <p>Capaciteit Aantal personen</p>	<p>Niet de woning alleen hele gebied</p> <p>Deelproces Omschrijving</p> <p>In vroeg stadium concept bouw bespreken</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>		<p>2 pers x 4 uur</p> <p>Capaciteit Aantal personen</p>																			
 <p>Risico Beheersmaatregel</p>																						

Stakeholders

- Gemeente
- Conceptaanbieder
- Opdrachtgever
- Omgevingsdienst

souwa

Fieldlab 2. Randvoorwaarden voor omgevingseisen, ronde 3

Fase	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Totaal		
 <p>Deelproces Omschrijving</p>	<p>Initiatief wordt bedacht</p> <p>Deelproces Omschrijving</p> <p>Input via bestuurlijk overleg in nieuwe gebieden</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>	<p>Schetsontwerp en participatie</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>	<p>Conceptverzoek</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>	<p>Aanpassen n.a.v. vooroverleg</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>		<p>Aanvraag omgevingsplan activiteiten</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>	<p>Beoordeling</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>	<p>Besluit omgevingsplan activiteiten</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>	<p>Voorbereiding melding bouwactiviteit</p> <p>Deelproces Omschrijving</p> <p>Voorbereiding melding bouwactiviteit</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>	<p>Melding bouwactiviteit</p> <p>Deelproces Omschrijving</p> <p>Beoordeling melding bouwactiviteit</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>	<p>Bouwen</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>	<p>Voorbereiding + indienen gereedmelding</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>	<p>Beoordeling gereedmelding</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>	<p>In gebruikname</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>									
 <p>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</p>	<p>Toepassen vrijheid bouwconcept</p> <p>Deelproces Omschrijving</p> <p>Inpasbaarheid bouwconcept</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>	<p>Selectie 12 weken</p> <p>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</p>	<p>1 persoon 4 uren</p> <p>Deelproces Omschrijving</p> <p>1 pers 3 dgn Daarna 1 pers 2 dgn</p> <p>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</p>	<p>Minder tijd voor beoordeling vooroverleg</p> <p>Deelproces Omschrijving</p> <p>RVC 3 maanden</p> <p>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</p>					<p>2 Dagen</p> <p>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</p> <p>1 Dag</p> <p>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</p>	<p>1 Dag</p> <p>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</p>	<p>Vaste bouwtijd</p> <p>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</p>	<p>0,5 dag</p> <p>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</p>	<p>0,5 dag</p> <p>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</p>	<p>0,5 dag</p> <p>Doorlooptijd Uren, dagen of weken</p>									
 <p>Capaciteit Aantal personen</p>	<p>Niet de woning alleen hele gebied</p> <p>Deelproces Omschrijving</p> <p>In vroeg stadium concept bouw bespreken</p> <p>Deelproces Omschrijving</p>		<p>2 pers x 4 uur</p> <p>Capaciteit Aantal personen</p>					<p>2 Personen</p> <p>Capaciteit Aantal personen</p> <p>1 persoon</p> <p>Capaciteit Aantal personen</p>	<p>1 Persoon</p> <p>Capaciteit Aantal personen</p> <p>1 Persoon</p> <p>Capaciteit Aantal personen</p>	<p>Vast bouwteam</p> <p>Capaciteit Aantal personen</p>	<p>1 Persoon</p> <p>Capaciteit Aantal personen</p>	<p>1 Persoon</p> <p>Capaciteit Aantal personen</p>	<p>1 Persoon</p> <p>Capaciteit Aantal personen</p>										
 <p>Risico Beheersmaatregel</p>																							

Stakeholders

- Gemeente
- Conceptaanbieder
- Opdrachtgever
- Omgevingsdienst

Bijlage 10. Vragenlijsten met betrekking tot fieldlab 2

Initiatiefnemer 1

- Initiatiefnemer kiest er bij voorkeur voor om de aannemer/ leverancier het vergunningen traject te laten doen, dit leggen wij ook contractueel vast;
- De gemeente dient open te staan voor een versneld proces. Vanuit de huidige situatie blijkt dat in onze gemeente niet zo te zijn, zij kiezen voor het geëigende proces;
- Typegoedkeuring zien wij vooral als een uitdaging van de markt zelf, dus van de leveranciers/ aanbieder van conceptuele woningen. Dat maakt het een sterk punt om juist voor een leverancier te kiezen die deze typegoedkeuring heeft verkregen. Als corporatie zien wij daar geen actieve rol in.

Conceptaanbieder 1

- *Uitgaande van het proces in de Omgevingsplanactiviteit zoals deze nu is opgesteld, zie onderstaande afbeelding, kunt u aangeven hoeveel tijd u per geldend onderdeel voor u benodigd heeft en welke capaciteit u hiervoor inzet? Hierbij moet in gedachte genomen worden dat het gaat om een woningconcept met typegoedkeuring.*

In de fase Concept verzoek t/m besluit Omgevingsplan activiteiten verwacht ik 1 persoon van de architect en gemiddeld 1 personen intern nodig te hebben. Waarbij de architect in het 1^e en 2^e blok actief is en interne in het 3^e blok alleen het gereed maken van de aanvraag.

- *Welke mogelijke belemmeringen ziet u in de Omgevingsplanactiviteit met betrekking tot typegoedkeuring?*

Persoonlijk verwacht ik niet veel impact in de typegoedkeuring in de Omgevingsplanactiviteit daar de vergunningsaanvraag “slechts” het ruimtelijk deel beschouwd.

- *Welke mogelijke kansen ziet u in de Omgevingsplanactiviteit met betrekking tot typegoedkeuring?*

Persoonlijk verwacht ik niet veel impact in de typegoedkeuring in de Omgevingsplanactiviteit daar de vergunningsaanvraag “slechts” het ruimtelijk deel beschouwd.

- *Ziet u juridische belemmeringen op het onderwerp typegoedkeuring welke versnelling in de weg kunnen staan?*

Ik zie geen juridische belemmeringen.

- *Voor deze vraag wordt gekeken naar het complete proces, waarbij de Omgevingsplanactiviteit en de bouwtechnische toetsing wordt beschouwd. Hoe staat u tegenover parallel plannen in het geval van een woningconcept met typegoedkeuring? Welke kansen of belemmeringen ziet u op dit onderwerp?*

Een van de belemmeringen is dat de uitwerking van de stukken voor de bouwtechnische toetsing uitgewerkt gaan worden voor de vergunning, op basis van het ruimtelijk deel.

Dit betekent een uitwerking, dus ook kosten, zonder zekerheid van toestemming. Echter met onze nieuwe woning configuratoren is dit zeer beperkt.

Conceptaanbieder 2

- *Uitgaande van het proces in de Omgevingsplanactiviteit zoals deze nu is opgesteld, zie onderstaande afbeelding, kunt u aangeven hoeveel tijd u per geldend onderdeel voor u benodigd heeft en welke capaciteit u hiervoor inzet? Hierbij moet in gedachte genomen worden dat het gaat om een woningconcept met typegoedkeuring.*

- Concept verzoek; Wordt meestal door onze opdrachtgevers (woningstichtingen) met de gemeente besproken. Het voorlopig ontwerp dat hiervoor nodig is wordt gemaakt op basis van onze woningbouwproducten met KOMO-keur en wordt door onze architect gemaakt (ca. 24 uur voor de architect en ca. 16 uur voor conceptaanbieder). De doorlooptijd hiervan is ca. 3 weken.
- Aanpassen n.a.v. het vooroverleg; Onze architect past het voorlopig ontwerp aan op de gemaakte opmerkingen (ca. 8 uur voor de architect en ca. 4 uur voor conceptaanbieder), doorlooptijd ca. 2 weken.
- Aanvraag Omgevingsplan activiteiten; Op basis van het aangepaste voorlopig ontwerp wordt door conceptaanbieder het definitief ontwerp gemoduleerd (afhankelijk van de grote van het project ca. 40 uur voor de modelleur en 20 uur voor de ontwerpleider) voor de aanvraag Omgevingsplan activiteit, doorlooptijd hiervan ca. 2 weken.

- *Welke mogelijke belemmeringen ziet u in de Omgevingsplanactiviteit met betrekking tot typegoedkeuring?*

De typegoedkeuring heeft betrekking op een woningbouwproduct. Wanneer er eisen vanuit de omgeving zijn die niet gerealiseerd kunnen worden met het product met typegoedkeuring dan moet het plan alsnog op een traditionele manier worden ontworpen waardoor de doorlooptijd langer wordt.

- *Welke mogelijke kansen ziet u in de Omgevingsplanactiviteit met betrekking tot typegoedkeuring?*

De kansen zitten met name in de aanvraag Bouwactiviteit waar de typegoedkeuring de toetsing kan versnellen. Er hoeft dan alleen getoetst te worden op de locatie specifieke eisen zoals fundatie, geluid, enz.

- *Ziet u juridische belemmeringen op het onderwerp typegoedkeuring welke versnelling in de weg kunnen staan?*

Wij zien daar geen belemmeringen. De technische toetsing van grondgebonden woningen met een typegoedkeuring kan volgens onze kwaliteitsborger sneller.

- *Voor deze vraag wordt gekeken naar het complete proces, waarbij de Omgevingsplanactiviteit en de bouwtechnische toetsing wordt beschouwd. Hoe staat u tegenover parallel plannen in het geval van een woningconcept met typegoedkeuring? Welke kansen of belemmeringen ziet u op dit onderwerp?*

De toetsing kan parallel plaatsvinden, dit doen wij ook al. Na de aanvraag Omgevingsplan activiteiten gaan wij meteen door met de verdere technische uitwerking, constructief, toetsing Bbl, geluid en brand. De kwaliteitsborger gaat hier dan al mee aan de slag en stelt het borgingsplan op. We doen dan ook al de melding Bouwactiviteit. Zodra we het Besluit Omgevingsplan activiteiten van de gemeente ontvangen met de locatie specifieke eisen dan worden deze verwerkt in de basis rapportages en getoetst door onze kwaliteitsborger.

Gemeente 1

- *Uitgaande van het proces in de Omgevingsplanactiviteit zoals deze nu is opgesteld, zie onderstaande afbeelding, kunt u aangeven hoeveel tijd u per geldend onderdeel voor u benodigd heeft en welke capaciteit u hiervoor inzet? Hierbij moet in gedachte genomen worden dat het gaat om een woningconcept met typegoedkeuring.*

Het is lastig om hier een tijd aan te plakken. Op het moment dat de aanvraag is ingediend is het streven om dit binnen 8/12 weken te behandelen. Echter kan het voortraject bij onze gemeente al gauw langer dan een half jaar in beslag nemen. Ook bij typegoedkeuring.

- *Welke mogelijke belemmeringen ziet u in de Omgevingsplanactiviteit met betrekking tot typegoedkeuring?*

Ik denk vooral dat typegoedkeuring tijd wegneemt bij de beoordeling van de daadwerkelijke aanvraag. In het voortraject zal het enkel tijd wegnemen bij de adviseurs wonen en stedenbouw.

- *Welke mogelijke kansen ziet u in de Omgevingsplanactiviteit met betrekking tot typegoedkeuring?*

Snellere afhandeling van de vergunningaanvraag.

- *Voor deze vraag wordt gekeken naar het complete proces, waarbij de Omgevingsplanactiviteit en de bouwtechnische toetsing wordt beschouwd. Hoe staat u tegenover parallel plannen in het geval van een woningconcept met typegoedkeuring? Welke kansen of belemmeringen ziet u op dit onderwerp?*

Voor kleinere projecten gebeurt dit al. Over grote stedelijke projecten weet ik niet hoe dit werkt.

Gemeente 2

Voor de omgevingsplanactiviteiten gaat er eigenlijk niet veel veranderen. De plek waar ze worden gebouwd heeft invloed op de welstandscriteria en de toets aan het omgevingsplan (voormalige bestemmingsplannen). Dit zal dus altijd nog per aanvraag moeten worden beoordeeld.

De winst hierin is vooral bij de technische toets (de bouwactiviteit), de kwaliteitsborger hoeft hiervoor minder te toetsen.

Voor de termijnen van de bouw- en gereedmelding staat inderdaad minimaal 4 en 2 weken van tevoren. Maar als het na een week is beoordeeld en akkoord bevonden, mogen ze vanaf dat moment

starten/ in gebruik nemen. De aanvragen worden op datum opgepakt, bij ons is de afspraak dat binnen 1 week de eerste brief de deur uit is.

Bijlage 11. Vragenlijsten met betrekking tot fieldlab 3

Conceptaanbieder 1

- *Wat is volgens u het doel van regionale samenwerkingsverbanden?*

Middels versnellingsstafels e.d. gezamenlijk met alle personen die er iets van moeten/mogen vinden zorgen dat in korte termijnen alle plannen eerder op stoom te krijgen.

- *Welke stappen dienen er genomen te worden om tot het door u opgestelde doel van regionale samenwerkingsverbanden te komen?*

In mijn ogen zou de ingeslagen weg voldoende moeten zijn.

Conceptaanbieder 2

- *Wat is volgens u het doel van regionale samenwerkingsverbanden?*

Kennis delen zodat alle betrokken instanties de woningbouwproducten met typegoedkeuring kennen en weten hoe deze voldoen aan Bbl, constructief, brand, geluid, enz. Doordat de instanties binnen het samenwerkingsverband de woningbouw producten met typegoedkeuring onvoorwaardelijk accepteren kan toetsing voor gevolgklasse 2 sneller gaan doordat alleen op de omgeving specifieke eisen moet worden getoetst. De vergunningverlening kan dan sneller dan de wettelijke 8 weken.

- *Onder welke voorwaarden heeft regionale samenwerkingsverbanden op het gebied van woningconcepten met typegoedkeuring?*

Voorwaarde is dat alle toetsende instanties de woningbouwproducten met type goedkeuring onvoorwaardelijk accepteren. Zie ook het vorige antwoord.

- *Welke stappen dienen er genomen te worden om tot het door u opgestelde doel van regionale samenwerkingsverbanden te komen?*

Ervaringen met afgeronde projecten evalueren en met elkaar delen.

Gemeente

- *Wat is volgens u het doel van regionale samenwerkingsverbanden?*

Kennis van elkaar vergaren, leren van elkaar.